វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត
បណ្ណាល័យ
LIBRARY
BUDDHIST INSTITUTE

កែវមេសបត្តិ

ប្រៀបធៀប

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ស្នាដៃនេះ

កើតឡើងពីកិច្ចសហការគ្នា រវាង
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ និង **បណ្ណាល័យអេឡិចត្រូនិចខ្មែរ**
ក្នុងគោលបំណងយ៉ាងមុតមាំដើម្បីថែរក្សា ការពារ កុំឲ្យបាត់បង់តទៅទៀត
ព្រមទាំងផ្សព្វផ្សាយស្នាដៃ-ឯកសារទាំងនេះ
សម្រាប់សាធារណជនប្រើប្រាស់ដោយមិនគិតកម្រៃ។

សូមថ្លែងអំណរគុណដល់
អង្គការរីស្សូ កូស៊ី-កៃ វិទ្យាស្ថានបើកទូលាយ
ការុណាខ្មែរ និង មូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា
ដែលបានគាំទ្រគម្រោងការស្នាដៃនេះ សម្រាប់ទុកក្នុងបណ្ណាល័យអេឡិចត្រូនិច។

Buddhist Institute of Ministry of Cult and Religion and eLibrary of Cambodia have made a cooperative effort to digitalize books and manuscripts in order to preserve our Cambodian literary heritage. This will promote and provide easy, instant access, free of charge to the public and future generations to come.

A sincere thank you to our generous supporters: Rissho Kosei-Kai, Open Institute, Karuna Cambodia and Cambodian Education Excellence Foundation, who made this endeavor possible.

www.budinst.gov.kh   www.elibraryofcambodia.org

ឃ្នាត ០៥ ល្ខ

ធម៌

កែវសេចក្ដី

រៀបរៀង

ប្រធាន : *អក្សរសិល្ប៍

*របៀបរៀប *ចម្បងមិត្តទៅ

បណ្ណាគារ ឧប៉ាជិញ
ផ្ទះ ៥៣៤ វិថីកម្ពុជាក្រោម ភ្នំពេញ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

០៨៥ ១១.៦១

ហួត ទេពសូរ

គំរូ

វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត
បណ្ណាល័យ
LIBRARY
BUDDHIST INSTITUTE
១៩១៤/៩៦
16.1

ក្រែងសេដ្ឋី

(ប្រៀបធៀប)

ថ្នាក់ទី១

ប្រធាន៖ *អក្សរសិល្ប៍

*ប្រៀបធៀប *វប្បធម៌ទូទៅ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បញ្ជីអត្ថបទ

	ទំព័រ
១ – វិធីតែង	១ ដល់ ៣
២ – ប្រលោមលោកជាតក	៤ –,,– ១១
៣ – រឿងព្រេងជាតក	១២ –,,– ១៧
៤ – រាមកេរ្តិ៍ - រាមាយណៈ	១៨ –,,– ២៥
៥ – ទំនាស់-រាមកេរ្តិ៍-វេស្សន្តរ	២៦ –,,– ៣០
៦ – ទំនាស់ - គ្រួសារ	៣១ –,,– ៣៤
៧ – អក្សរសិល្ប៍	៣៥ –,,– ១០៥
៨ – ប្រធានទូទៅ-វិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេស	១០៦ –,,– ១២៨
៩ – ប្រធានទូទៅ	១២៩ –,,– ២០៧

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អត្ថាធិប្បាយប្រធានប្រៀបធៀប

អត្ថាធិប្បាយប្រធានប្រៀបធៀប គឺជាតែងសេចក្ដីមួយប្រភេទ ដែលត្រូវឱ្យប្រៀបធៀបលក្ខណៈផ្សេងៗ នៃពាក្យសំដីមតិយោបល់ឬរឿងរ៉ាវពីរឬច្រើន ។

ក្នុងតែងសេចក្ដីប្រភេទនេះគេពុំលើកយកមតិឬទស្សនៈនីមួយៗ មកអត្ថាធិប្បាយដាច់ពីគ្នាទេគឺត្រូវភ្ជាប់ភ្ជិតនិងផ្ដុំចំណុចមួយម្ដងៗដើម្បីបង្ហាញលក្ខណៈស្របគ្នានិងលក្ខណៈផ្ទុយគ្នា ។ ប្រសិនបើអត្ថាធិប្បាយដាច់ពីគ្នានោះ សេចក្ដីតែងពុំមានលក្ខណៈ ប្រៀបធៀបឡើយ ។

* * *

គំរោងតែងប្រធានរបៀបធៀប

១– ផ្តើមសេចក្តី :

– រៀបសេចក្តីជាឃ្លាមួយយ៉ាងខ្លី ដើម្បីជាផ្លាក់ទាក់យកប្រធានមកបង្ហាញ រួចចុចឲ្យចំបញ្ហា ឲ្យចយកបករចោទជាសំណួរឡើង ។

– គេគ្រាន់តែសួរ ហើយគេពុំឆ្លើយអ្វីទាំងអស់ក្នុងផ្តើមសេចក្តី ។

២– តួសេចក្តី :

២.១– បង្ហាញលក្ខណៈស្រួបរួម

– ស្របក្នុងអត្ថន័យ

– ស្របក្នុងអត្ថរូប

– ស្របក្នុងអត្ថរស

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

២. ២. បង្ហាញលក្ខណៈផ្ទុយគ្នាឬពុំស្រមគ្នា

- ផ្ទុយក្នុងអត្ថន័យ
- ផ្ទុយក្នុងអត្ថរូប
- ផ្ទុយក្នុងរសត្ថរស

៣- បញ្ចប់សេចក្តីៈ

បង្ហាញតំលៃក្នុងវិស័យអប់រំក្តី វិស័យកសាងជាតិក្តី ក្នុងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រក្តី ។

/ ០ /

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី១.–

ចូរប្រៀបធៀបរឿងប្រលោមលោក និងរឿងជាតក ។

លំនាំតែង

១.–ផ្ដើមសេចក្ដី : *អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ចែកចេញជាច្រើនប្រភេទតាមទិដ្ឋភាពនៃទំនើកយរបស់អត្ថបទ ដូចជាអត្ថបទបែបប្រលោមលោក អត្ថបទបែបរឿងព្រេង អត្ថបទបែបរឿងល្ខោន អត្ថបទបែបរឿងជាតកជាដើម ។*

តើអត្ថបទបែបរឿងប្រលោមលោក និងអត្ថបទបែបរឿងជាតកមានលក្ខណៈដូចគ្នានិងខុសគ្នាយ៉ាងណា ?

២.– តួសេចក្ដី:

២. ១. លក្ខណៈដូចគ្នា

* ដូចក្នុងអត្ថន័យ

– *ពោលនិងដោះស្រាយបញ្ហាមនុស្សដូចគ្នា ។ ពិតមែន*

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តែមូលន័យនៃរឿងជាតកស្ថិតនៅលើការកសាងបារមី គឺរឿងជាតកនៅតែពោលទិងដោះស្រាយបញ្ហាមនុស្ស ។

— ទំនាស់វិបត្តិរបស់តួអង្គកើតឡើងដោយសារ ការជួបប្រទះនឹងឧបសគ្គផ្សេងៗ ។

ឧទាហរណ៍ : ឧបសគ្គនៃស្នេហារបស់ទុំទាវគឺ ប្រពៃណី - ម្ដាយទាវ - អរជូន ។

— ឧបសគ្គនៃការកសាងទានបារមីរបស់ព្រះវេស្សន្តរ គឺអ្នកស្រីពីកស្ត្រ ។

— ដើម្បីយកជ័យជំនះលើឧបសគ្គទាំងនេះ តួអង្គបានដោះស្រាយដោយទំពុះពារតាមផ្លូវចិត្ត តាមផ្លូវកាយ និងតាមឧត្តមគតិរបស់ខ្លួន ។

* តើក្នុងផ្នែកអត្ថរូប អត្ថបទទាំងពីរជួបគ្នាត្រង់ណា ?

— **ដំណើររឿង** មានប្រវែង ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។

ឧទាហរណ៍: រឿងវេស្សន្តរ - សុភមិត្រ-ទុំទាវ ។

— **របៀបសរសេរ :** ជាពាក្យរាយ ឬជាពាក្យកាព្យតាម

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បំណុលអ្នកខំពន្ធ ។

* តើក្នុងអត្ថរស អត្ថបទទាំងពីរដូចគ្នាត្រង់ណា?

— **កាព្យរសៈ** ជាតំលៃដែលស្ថិតនៅលើចលនារឿងម្តងសប្បាយ ម្តងព្រួយ ម្តងឈ្នះ ម្តងចាញ់ ។

— **ករុណរសៈ** ជាតំលៃដែលស្ថិតនៅលើការត្រាត់ប្រាស់ទុក្ខសោករបស់តួអង្គទង់ទេក្រោយដែលត្រូវតួអង្គទាំង២ធ្វើបាប ។

— **ហាសរសៈ** ជាតំលៃដែលកើតមកពីការកំប្លែងនាំឲ្យបានសើច ។

ភ្ជាប់សេចក្តីៈ រួចមកហើយយើងបានឃើញលក្ខណៈស្របគ្នាដែលមានក្នុងអត្ថន័យ អត្ថរូបនិងអត្ថរសនៃរឿងប្រលោមលោកនិងរឿងជាតក ។

តើរឿងទាំងពីរប្រភេទនេះ មានលក្ខណៈ ខុសគ្នាបែបណាខ្លះ ?

២. ២– លក្ខណៈខុសគ្នា

*** ខុសក្នុងអត្ថន័យ**

— តួអង្គឯកក្នុងរឿងជាតក ជាពោធិសត្វដែលចំសាង

បារមីដើម្បីបានត្រាស់ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

– តួអង្គឯកក្នុងរឿងប្រលោមលោកវិញ ជាមនុស្សសាមញ្ញ ដែលខំតស៊ូក្នុងឆាកជីវិត ដើម្បីសំរេចបំណងអ្វីមួយៗ

– បញ្ហាស្នេហាពុំមានទេក្នុងរឿងជាតក ព្រោះពោធិសត្វមិនគិតខ្សែស្រឡាញ់ជាគូព្រេងពីអតីតជាតិ ។ ឧបសគ្គដែលពោធិសត្វត្រូវពុះពារ គឺឧបសគ្គដែលកើតឡើងអំពីការកសាងបារមី ។

– ចំណែករឿងប្រលោមលោកវិញ បញ្ហាស្នេហាមានទៅជាធំ ហើយជាមធ្យោបាយបង្កើតដំណើររឿងតែម្តង ។

ឧទាហរណ៍: បញ្ហាស្នេហារវាងទុំនិងទាវពុំមែនជាបញ្ហាស្នេហាដែលកើតត្រឹមតែតួអង្គពីរនាក់នេះទេ ប៉ុន្តែជាមធ្យោបាយបង្កើតរឿងមួយទៀត គឺរឿងទំនាស់វណ្ណៈ ក្នុងរបបសក្តិភូមិទៅវិញ ។ នាងទាវជាបច្ច័យរឿងព្រោះនាងទាវមានរូបល្អនាំឲ្យមនុស្សគ្រប់វណ្ណៈតោមរោមស្រឡាញ់នាង ហើយការប៉ះទង្គិចរវាងវណ្ណៈ ក៏ផុះឡើងរហូតដល់មានការបង្ក្រ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ឈាមយ៉ាងអយុត្តិធម៌ ។

— តួអង្គពោធិសត្វខ្ញុំនិគឡៃស្រាវពេញ បើត្រាត់ប្រាស់គ្នា គេជឿថាមកពីកម្មពៀរពីកើតជាតិ ដូចនេះគេពុំហ៊ានបាច់តាមរកគ្នាទេ ព្រោះពេលអស់កម្មគង់បានជួបគ្នាវិញ ។ ចំណែករឿងប្រលោមលោកវិញ បើត្រាត់គឺមកពីការរំលោភឈ្លានពានរបស់សត្វមនុស្ស ហើយតួអង្គត្រូវតែតស៊ូដោះស្រាយតាមសមត្ថភាពខ្លួន ។

— ពោធិសត្វតែងប្រកាន់យកសន្តិវិធីជាធំ ក្នុងដំណោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗ ចំណែកមនុស្សសាមញ្ញក្នុងរឿងប្រ-លោមលោកវិញ ជួនកាលប្រើសន្តិវិធី ជួនកាលប្រើហិង្សាវិធី តាមកាលៈទេសៈនិងបំណងរបស់ខ្លួន ។

— រឿងជាតក តែងមានទេវត្តាគមន៍ជួយជាព្រះឥន្ទ្រក្លាយខ្លួនជាព្រាហ្មណ៍ ដើម្បីជួយបំពេញទានរបស់ព្រះវេស្សន្តរ ។ ចំណែករឿងប្រលោមលោកវិញ គ្មានអត្តាគមន៍របស់ទេវៈបែបនេះទេ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

* ខុសក្នុងអត្ថរូប ،

– **ផ្ដើមរឿង:** រឿងជាតកមានបទនមស្ការរំលឹកគុណព្រះរតនត្រៃ បង្ហាញពីកន្លែងនិងពេលវេលាសំដែងរឿងក្នុងសម័យពុទ្ធកាល ។ ចំណែករឿងប្រលោមលោកពុំផ្ដើមបែបនេះទេ គឺច្រើនលើកយកជីវប្រវត្តិរបស់តួអង្គមកបង្ហាញទៅវិញ ។

– អត្ថបទជាតកមានប្រើពាក្យបាលីសំស្ក្រឹត ច្រើនជាងអត្ថបទប្រលោមលោក ។

– របៀបរៀបរាប់រឿងជាតកបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថារឿងនេះមានប្រភពជាប់ទាក់ទងនឹងពុទ្ធសាសនា រីឯរបៀបរៀបរាប់រឿងប្រលោមលោកបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថារឿងនេះមានប្រភពទាក់ទងទៅនឹងជីវភាពសង្គមមនុស្សក្នុងសម័យកាលណាមួយ ។

– រឿងជាតកសំរាប់សិក្សានិងគោរពបូជា រីឯរឿងប្រលោមលោកសំរាប់សិក្សានិងអានកំសាន្ត ។

– រឿងជាតកមានលក្ខណៈ ជាការសំដែងធម៌ទេសនា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

របស់ព្រះពុទ្ធ រីឯរឿងប្រលោមលោកពុំមានលក្ខណៈនេះទេ ។

* **ខុសគ្នាក្នុងអត្ថរស**

– រឿងជាតកមានតំលៃអប់រំតាមផ្លូវចិត្ត ដើម្បីផលប្រយោជន៍នៅអនាគតកាល ។ រឿងប្រលោមលោកមានតំលៃអប់រំតាមផ្លូវចិត្តផងផ្លូវកាយផង ហើយមានបំណងអប់រំមនុស្សក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល ។

– រឿងជាតកមានតំលៃជាអច្ឆរិយរស ដែលជាតំលៃសាសនា ប៉ុន្តែពាក់ព័ន្ធទៅនឹងតថភាព ។ រឿងប្រលោមលោកមានតំលៃជាតថរស ព្រោះបានលើកយកជីវភាពសង្គមមនុស្សក្នុងសម័យមួយមកបង្ហាញ ។

– រឿងជាតកពុំសូវមានប្រលោមសេដូចរឿងប្រលោមលោកទេ ។

៣–បញ្ចប់សេចក្តី: សេចក្តីខាងលើ ហើយបានបង្ហាញនូវលក្ខណៈស្របគ្នាខ្លះ ពុំស្របគ្នាខ្លះ នៃរឿងជាតកនិងរឿងប្រ-

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

លោមលោក ៗ ទោះបីមានការផ្ទុយគ្នាខ្លះក៏ដោយ ក៏រឿងទាំងពីរប្រភេទនេះ មានតំលៃដូចគ្នាក្នុងវិស័យអប់រំមនុស្សឆ្ពោះទៅរកការកែចំរើនស្របតាមវត្ថុបំណងអក្សរសិល្ប៍ ដែលតែងចាំបំរើបុគ្គលមនុស្សនេះឯង ។

* *

*

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី២.–

លក្ខណៈខុសគ្នានៃរឿងព្រេងនិងរឿងជាតក។

គំរោងតែង

១– ផ្តើមសេចក្តី អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរចែកចេញជាច្រើនប្រភេទដូចជារឿងជាតក រឿងព្រេង រឿងប្រលោមលោកជាដើម ហើយប្រភេទនីមួយៗ តែងមានលក្ខណៈប្លែកៗពីគ្នា ។

តើរឿងជាតក និងរឿងព្រេងមានលក្ខណៈខុសគ្នាត្រង់ណា ?

២. តួសេចក្តី

២.១. ក្នុងអត្ថន័យ

– **ប្រភពរឿង:** រឿងព្រេងមានប្រភពចេញមកពីជីវភាពរបស់សង្គមខ្មែរ ។ រឿងជាតកមានប្រភពមកពីគម្ពីរព្រះបិដកទៅវិញ ។

– **តួអង្គ:** រឿងព្រេងមានតួអង្គជាមនុស្ស ជាយក្ស ជា

សត្វ ជាទេវតា ខ្មោច ព្រាយបិសាច ។ រឿងជាតកមានតួអង្គជាពោធិសត្វ ជាកៃន្ទ្រសារពេជ្ជ មានតួអង្គមនុស្ស សត្វ ទេវ-តា ខ្លះដែរ ។

— **ទីកន្លែងរឿង:** រឿងព្រេងបានបង្ហាញដំណើររឿងខ្មែរ ដែលកើតមានក្នុងស្រុកខ្មែរ ។ រឿងជាតកច្រើនកើតមាននៅនគរពារាណសី នគរសាវត្ថី ក្នុងព្រៃហេមពាន្ត ។

— **បញ្ហារឿង:** រឿងព្រេងបានលើកយកបញ្ហាក្នុងសង្គមខ្មែរមកចោទនិងដោះស្រាយ ដែលជាបញ្ហាជាប់ទាក់ទងទៅនឹងមុខរបរ ជំនឿ ទំនៀមទំលាប់គ្រួសារ តុលាការ ប្រវត្តិ-សាស្ត្រភូមិស្រុកពោលគឺបញ្ហាដែលជាប់ទាក់ទងនឹងអរិយធម៌ខ្មែរនេះឯង ។ រឿងជាតកជាប់ទាក់ទងទៅនឹងពុទ្ធសាសនា ដូចមានការបង្ហាញ អំពីបញ្ហាបុណ្យបាប កម្មផល ពៀរវេរ បញ្ហាសាងបារមីរបស់ពោធិសត្វ ។

រួមមកក្នុងអត្ថន័យរឿងព្រេងនិងរឿងជាតកមានលក្ខណៈខុសគ្នា ត្រង់រឿងព្រេងសង្កត់ខ្លាំងទៅលើបញ្ហាក្នុងវប្បធម៌-

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អរិយធម៌ខ្មែរ ចំណែករឿងជាតកសង្កត់ខ្លាំងទៅលើព្រះសាសនា និងទ្រឹស្តី ឧត្តមគតិរបស់ព្រះពុទ្ធ ។

តើក្នុងផ្នែកអត្ថរូប រឿងទាំងពីរមានលក្ខណៈខុសគ្នាត្រង់ណា ?

២.២–រឿងព្រេង បានផ្តើមរឿងតាមវិធីមួយយ៉ាងខ្លីដូចមានប្រើឃ្លាថា: កាលពីព្រេងនាយ ... មានបុរសម្នាក់.. .. មានរឿងដំណាលថា ...រួចចូលសាច់រឿងតែម្តង ។ ចំណែករឿងជាតកវិញមានការរៀបរាប់យ៉ាងវែង ក្នុងសេចក្តីផ្តើមដើម្បីបង្ហាញទស្សនៈពុទ្ធនិយម ដូចជាក្នុងរឿងវេស្សន្តរ គេបានសរសេរអស់មួយកណ្ឌសំរាប់ផ្តើមសេចក្តី ។ គេតែងបង្ហាញបទនមស្ការរំលឹកគុណព្រះរតនត្រៃ បង្ហាញកន្លែង ពេល និងបុព្វហេតុដែលនាំឲ្យព្រះពុទ្ធ សំដែងធម៌ទេសនាជារឿងនេះឡើង ។

– ដំណើររឿងព្រេងមានប្រវែងខ្លីជាងរឿងជាតក ។

– រឿងជាតកបញ្ចប់រឿង ដោយបង្ហាញការជួបជុំគ្នាវិញ

នៃកជវង្សពោធិសត្វនិងការសំដៅតែរបស់តួអង្គ ។ ចំណែករឿងព្រេងគ្មានឯកភាពក្នុងការបញ្ចប់រឿងទេ តែគេអាចកត់សំគាល់ថា រឿងព្រេង ច្រើនបញ្ចប់ដោយឲ្យយុត្តិធម៌ឈ្នះអយុត្តិធម៌ ។

—រឿងព្រេងប្រើពាក្យ និងឃ្លាប្រយោគងាយៗស្រួលស្តាប់ ពុំគិតដល់កំហុសវេយ្យាករណ៍ឡើយ ពោលគឺ ប្រើភាសានិយាយតែម្តង ។ រឿងជាតកមានពាក្យបាលី សំស្ក្រឹតច្រើន ហើយឃ្លាប្រយោគសុទ្ធសឹងតែងឡើងតាមក្បួនភាសាច្បាស់លាស់ ។

—និទានវិធី ជាលក្ខណពិសេសរបស់រឿងព្រេង ។ រឿងជាតក មានលក្ខណៈជាធម៌ទេសនា របស់ព្រះពុទ្ធអង្គ ។

នេះជាលក្ខណៈខុសគ្នា នៃរឿងជាតកនិងរឿងព្រេងក្នុងផ្នែកអត្ថរូប ។ តើក្នុងអត្ថរសរឿងទាំងពីរមានលក្ខណៈខុសគ្នាត្រង់ណា ?

២.៣— ហាសរស ជាតម្លៃមួយរបស់រឿងព្រេង ព្រោះ

អ្នកនិពន្ធច្រើនប៉ុនប្រសប់តែងឲ្យគេសើចសប្បាយ រីឯរឿង

ជាតកវិញច្រើនមានកំសត់ទៅវិញ ។

—ទេវតាជាតួឯកបណ្ដាលសំខាន់ក្នុងរឿងព្រេង មនុស្ស

វិញជាតួឯកមួយសំខាន់ក្នុងរឿងជាតក ។

—រឿងព្រេងជារឿងតថៈ ពោលគឺមានតថភាព ខុស

ពីរឿងជាតក ដែលច្រើនមានតំលៃជាអច្ឆរិយភាព ។

៣.បញ្ចប់សេចក្តី: រួមសេចក្តីមក រឿងព្រេងជារឿងរបស់

ប្រជាជនខ្មែរក្នុងសម័យដំណាក់ណាមួយ ដែលអ្នកនិពន្ធបង្កើត

ឡើង ដើម្បីអប់រំកូនខ្មែរឱ្យស្គាល់វប្បធម៌ អរិយធម៌ជាតិ ។

ឯរឿងជាតកវិញ ជារឿងរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ ដែលលោកយក

កំណើតជាពោធិសត្វក្នុងភពផ្សេងៗ ដើម្បីកសាងសន្សំបារមី

ប្រកបដោយលក្ខណៈអច្ឆរិយៈ ។ ទោះមានលក្ខណៈខុស

គ្នាបែបនេះក្តី ក៏រឿងទាំងពីរ មានលក្ខណៈជាអត្ថបទអក្សរ-

សិល្ប៍ សំរាប់ផ្សាយសាបព្រោះចំណេះដឹងដល់សង្គម

មនុស្សទាំងអស់គ្នាទៅតាមការតែងតាំង ។ រីឯបែបនៃរឿង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ជាតកជាអតីតពុទ្ធប្បវត្តិក៏ដោយ ក៏រឿងប្រភេទនេះនៅតែបង្ហាញបញ្ហាមនុស្សដដែល ព្រោះអ្នកនិពន្ធបានបន្ថែមបន្ថយបញ្ចេញបញ្ចូលទស្សនៈរបស់ខ្លួនរួចជាស្រេចអស់ទៅហើយ ពុំមែនទុកដូចរឿងជាតកក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកទេ ។

* * *

ដើម្បីពូកែរូបវិទ្យាសូមធ្វើលំហាត់ក្នុងសៀវភៅនេះដែលកែតាមសៀវភៅខេមរយានកម្ម ព្រមទាំងមានបន្ថែមលំហាត់ល្អៗផ្សេងទៀត ។

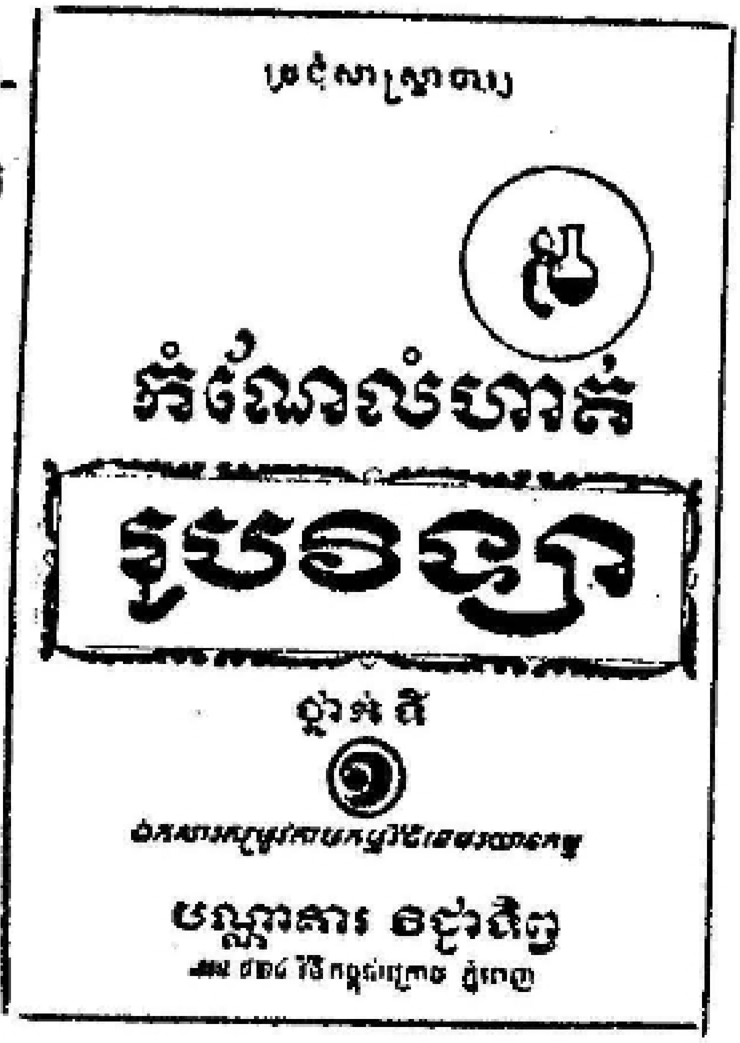

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី៣.—

ប្រៀបធៀបរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងរាមាយណៈ ។

អត្ថាធិប្បាយ

វប្បធម៌របស់ជនជាតិនីមួយៗ តែងប៉ះនឹងជ្រាបចូលទៅក្នុងវប្បធម៌របស់ជនជាតិមួយទៀត តាមទំនាក់ទំនងនយោបាយឬសេដ្ឋកិច្ច ។ ទទួលឥទ្ធិពលវប្បធម៌បរទេស តែងប្រែប្រួលតាមចំណោះចំណាចនឹងចំណូលចំណង់ចិត្ត របស់ជនជាតិនោះ ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយបានជាអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍បរទេស កាលណាប្រែចេញជាភាសាជាតិតែងប្រែផ្លាស់ប្តូរពីរឿងដើមតាមទស្សនៈអ្នកនិពន្ធ ។ យ៉ាងណាមិញ រឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរ ដែលមានប្រភពជាប់ទាក់ទងទៅនឹងរឿងរាមាយណៈនោះ តើអ្នកនិពន្ធខ្មែរបានរក្សាគុណភាពរបស់រឿងរាមាយណៈត្រង់ណា ហើយកែប្រែឲ្យប្លែកចំលែកពីរឿងដើមយ៉ាងណា ?

ឈ្មោះតួអង្គក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ មានដូចឈ្មោះតួអង្គក្នុង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រឿងរាមាយណៈដែរ ដូចជាព្រះរាម ព្រះលក្ស្មណ៍ នាងសីតា ហនុមានជាដើម ។ ឈ្មោះទីកន្លែង ឈ្មោះនគរ ក៏ដូចគ្នាថែមទៀត ដូចជាក្រុងអយុធ្យា ក្រុងលង្កា ជាអាទិ៍ ។

លក្ខណៈរួមមួយទៀត គឺរឿងទាំងពីរបានរៀបរាប់បង្ហាញអំពីសង្គ្រាមជាច្រើនរវាងពួកព្រះរាម និងពួកយក្ស ដែលគេចាត់ទុកជាជំទាស់សាសនា ។

រឿងទាំងពីរជារឿងអច្ឆរិយៈដូចគ្នា ពោលគឺសកម្មភាពតួអង្គក្តី ធម្មជាតិក្តី ចលនារឿងក្តី សុទ្ធសឹងមានលក្ខណៈអស្ចារ្យ ដែលគេពុំទាន់ដែលជួបប្រទះ ។

នេះជាលក្ខណៈដូចគ្នារវាងរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរាមាយណៈ ។ តើរឿងទាំងពីរមានលក្ខណៈខុសគ្នាត្រង់ណាខ្លះ ?

ពិតមែនតែឈ្មោះតួអង្គ និងឈ្មោះទីកន្លែងរឿងរាមកេរ្តិ៍ មានដូចគ្នានឹងរឿងរាមាយណ របស់វាល្មិកិ ក៏ពុំដូចទាំងអស់ដែរ អ្នកនិពន្ធបានសម្រួល សំណៅនិងប្តូរតាមចំណូលចិត្តខ្មែរអស់ទៅហើយ ។ រីឯសង្គ្រាមវិញ ក៏មានន័យពុំដូចគ្នាដែរ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រឿងរាមាយណៈ បង្ហាញអំពីការបង្ក្រាបពួកអសុរឬពួកយក្ស របស់ព្រះរាមដែលជាអវតារព្រះវិស្ណុ ហើយជ័យជំនះរបស់ព្រះរាមនឹងមានជាបន្តបន្ទាប់ៗ ចំណែកសង្គ្រាមក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ មានន័យផ្សេងទៅវិញ គឺជាសង្គ្រាមដែលកើតឡើងក្នុងសង្គមមួយមានហេតុច្បាស់លាស់ៗ បុព្វហេតុនៃសង្គ្រាម គឺការរំលោភឈ្លានពាន ស្នេហា ការដណ្តើមអំណាចនេះឯងៗ យ៉ាងណាមិញ បើកាកនាសូរមិនធានៅហោមពិធីរបស់ឥសីពិស្វាមិត្រ ជាគ្រូរបស់ព្រះរាម បើយក្សពិរាធមិនឆក់យកនាងសីតា បើសូបនខាមិនមកថែបង់ព្រះលក្ស្មណ៍ បើក្រុងខរមិនប្រកាសសង្គ្រាម បើក្រុងរាពណ៍មិនឆក់យកនាងសីតា ឬពោលយ៉ាងខ្លីទៅទៀត បើនាងកៃកេសីពុំបានបណ្តេញព្រះរាមចេញពីនគរទេ នោះសង្គ្រាមរវាងពួកព្រះរាមនិងពួកយក្សក៏ពុំអាចកើតមានឡើងដែរៗ យក្សក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ពុំតំណាងសភាវៈអាក្រក់ទេ ព្រោះគេសង្កេតឃើញក្រុងរាពណ៍ក្តី ក្រុងខរក្តី សុទ្ធសឹងជាយក្សស្រឡាញ់កិត្តិយស ពុំព្រមចុះចាញ់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ពួកល្បានពាន ហើយធ្វើសង្គ្រាមដើម្បីការពារប្រទេសនិងកិត្តិយសរបស់ជាតិខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាមក៏ពុំគំណាន់សត្រូវដែរ ព្រោះបំណុបខ្វះបានបញ្ជាក់នូវអំពើអាក្រក់សាហាវរបស់លោកទៅវិញ ហើយហៅថាជាពួកយក្សទៅទៀត ។ រីឯលទ្ធផលព្រះរាមពុំមានជ័យជំនះគ្រប់សមរភូមិទេ គឺដូចឈ្នះ ដូចចាញ់ ដូចធ្លាក់ខ្លួនជាមនុស្សសោកសៅទៅទៀត ។

លក្ខណៈខុសគ្នាមួយទៀតគ្រង់ រឿងរាមកេរ្តិ៍ អ្នកនិពន្ធបានបញ្ចូលឥទ្ធិពលពុទ្ធសាសនាជាច្រើនកន្លែង ហាក់បីដូចជាទៀតលើកតំកើងពុទ្ធសាសនានេះទៅវិញ ។ ឥទ្ធិពលប្រភេទនេះ គ្មានក្នុងរឿងរាមាយណៈទេ ។

រួមសេចក្តីមក លក្ខណៈខុសគ្នានៃរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងរាមាយណៈក្នុងផ្នែកអត្ថន័យ ស្ថិតនៅគ្រង់រឿងរាមាយណៈបង្ហាញអំពីសកម្មភាពដ៏អស្ចារ្យ របស់អវតារព្រះនារាយណ៍ក្នុងការបង្ក្រាបពួកអសុរដើម្បីផ្សាយសាសនាព្រះវិស្ណុ រីឯរឿង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

កមកេរ្តិ៍វិញ បង្ហាញនូវសង្គ្រាមអន្តរជាតិមួយ ដែលជាសាកល សង្គ្រាមព្រោះមានទ័ពសម្ព័ន្ធមិត្តចូលរួមជាច្រើនផង ហើយ ជាសង្គ្រាមដែលកើតមកអំពីការរំលោភឈ្លានពាន កាប់សំ-ឡាប់ ដណ្តើមអំណាច រកអំណាចតាមតំណែង ការពារកិត្តិ-យសនេះឯង ហើយពុំលើកតំកើងព្រះវិស្ណុ បែរជាលើកតំកើង ពុទ្ធសាសនាទៅវិញ ។

តើក្នុងផ្នែកអត្ថរូបនៃរឿងទាំងពីរ មានលក្ខណៈខុសគ្នា ត្រង់ណា ?

រឿងរាមាយណៈ បានចាប់ផ្តើមដោយបង្ហាញការយាង ចុះចាប់កំណើតរបស់អវតារព្រះវិស្ណុ តាមការសុំរបស់ពួក ព្រាហ្មណ៍ដោយពិធីបូជាយញ្ញនិងការបែងភាគរបស់អវតារជា បួនអង្គ គឺព្រះលក្ស្មណ៍ ព្រះភរត និងព្រះសត្រុឃ្ន ។ ដូច នេះព្រះរាមជាអវតារចុះពីឋានលើមក មានមុខងារជាស្រេច គឺ ធ្វើសង្គ្រាមកំចាត់ពួកអ្នកប្រឆាំងនឹងសាសនាព្រាហ្មណ៍ ដែល គេហៅថាពួករាក្សស ។ រាមកេរ្តិ៍ខ្មែរវិញ ផ្តើមដោយបង្ហាញនូវ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ចំណាស់រវាងព្រះរាមនិងរាពណាសូរ ដែលធានៅហោមពិធី របស់ឥសីពិស្វាមិត្រ ។ សង្គ្រាមក៏ផ្ទុះឡើងដោយសារការល្បួងពាលក្លាក្នុងសង្គមមនុស្សនេះទៅវិញ ។

ដំណើររឿងរាមាយណៈ បានបង្ហាញនូវសកម្មភាពនិងជោគជ័យរបស់ព្រះរាម ។ ដំណើររឿងរាមកេរ្តិ៍ បានបង្ហាញនូវជោគជ័យផង បរាជ័យផងរបស់ព្រះរាម ហើយនិងគុណវិបត្តិជាច្រើនរបស់ពួកព្រះរាម ។

រឿងរាមាយណៈ បញ្ចប់ដោយបង្ហាញការវិលត្រលប់ទៅទេវលោកវិញ នៃអវតារព្រះវិស្ណុ នៅពេលចប់បេសក-
3 កម្ម ។ រឿងរាមកេរ្តិ៍បញ្ចប់ដោយបង្ហាញការព្រាត់ប្រាស់របស់ព្រះរាមនិងនាងសីតាទៅវិញ ដែលមានលក្ខណៈជារឿងមនុស្សធម្មតា ។

រួមមក រឿងអត្ថរូបនៃរឿងទាំងពីរ មានលក្ខណៈខុសគ្នាត្រង់រឿងរាមាយណៈតែងបែបប្រលោមលោកផ្សងព្រេងមានប្រាំពីរកណ្ឌ ចំណែករឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរតែងជាអត្ថបទល្ខោន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មានដល់ខ្មែរប៉ែតសិប ។

ក្នុងអត្ថរស រឿងរាមាយណៈមានតំលៃជាអច្ឆរិយរស ព្រោះបានបង្ហាញអច្ឆរិយភាពតាមធម្មជាតិផង ដាច់ចេញពីកម្មជាតិផង តាមសកម្មភាពរបស់តួអង្គផង ។ រឿងរាមកេរ្តិ៍មានអច្ឆរិយភាពផង មានគបភាពឬជំនាក់ភាពផង ។

រួមសេចក្តីមក រឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងរាមាយណៈមានលក្ខណៈដូចគ្នា ត្រឹមសំបកក្រៅបន្តិចបន្តួចតែប៉ុននោះ ។ ចំណែកសាច់រឿងវិញ ពុំគ្រាន់តែមានសភាពពុំស្របគ្នាទេ គឺមានសភាពប្រឆាំងគ្នាតែម្តង ក្នុងផ្នែកអត្ថន័យ ក៏ដូចជាក្នុងផ្នែកអត្ថរូប ។ តែទោះបីយ៉ាងនេះក្តី រឿងទាំងពីរនៅតែមានតំលៃពិសេសរបស់ខ្លួនក្នុងវប្បធម៌ជាតិ ។ បានជាថាដូចនេះ ព្រោះរឿងរាមាយណៈឥណ្ឌា បានលើកតំកើងព្រះវិស្ណុ ដើម្បីជាមធ្យោបាយផ្សាយសាសនារបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។ ចំណែកខ្មែរវិញ ដែលមានទំនោរទៅរកពុទ្ធសាសនាខ្លាំងជាង ក៏បញ្ចូលឥទ្ធិពលនេះក្នុងស្នាដៃខ្លួន ហើយពុំបានការពារ ឬ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

លើកតំកើងសាសនាព្រាហ្មណ៍ទេ គឺគ្រាន់តែបង្ហាញពីសា-កលសង្គ្រាមក្នុងសង្គមមនុស្ស ដែលមានឫសកើតចេញមកពីសង្គមមនុស្ស ហើយផ្តល់នូវផលវិបាកមួយយ៉ាងធំដល់សង្គមមនុស្សវិញ ដើម្បីត្មៀតបង្អាប់អ្នកនិយមសង្គ្រាមតែម្តង ។

* *

*

ដើម្បីពូកែខ្មែរសូមអានសៀវភៅ តំរែងសេចក្តីរបស់លោក ហ្លួត ទេពស្នួរ ។

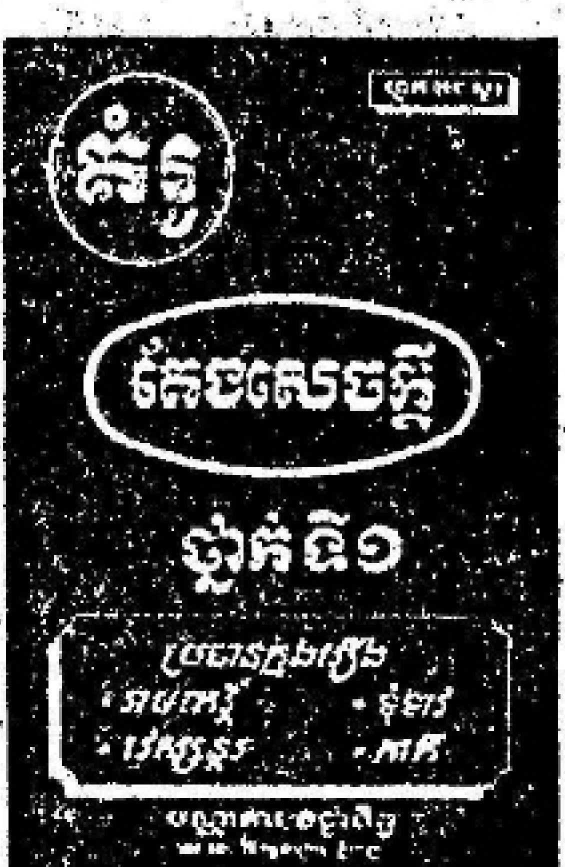

ប្រធានទី៤.—

ចូរប្រៀបធៀបវិធីដោះស្រាយរឿងរបស់តួអង្គព្រះវេស្សន្តរ តួអង្គព្រះរាម និងទុំទាវ ។

អត្ថាធិប្បាយ

អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ បែកចេញជាច្រើនចលនាដូចជា ចលនាពុទ្ធនិយម ចលនាព្រាហ្មណ៍និយម ចលនាខ្មែរនិយម ជាដើម ហើយបញ្ហាទំនាស់វិបត្តិ និងវិធីដោះស្រាយរបស់តួអង្គមានលក្ខណៈប្លែកៗពីគ្នា ។

តើតួអង្គព្រះរាម តួអង្គព្រះវេស្សន្តរ និងតួអង្គទុំទាវ បានប្រើវិធីដោះស្រាយបញ្ហាដូចគ្នានិងខុសគ្នាបែបណាខ្លះ ?

ទោះបីតួអង្គទាំងនេះបានធ្វើសកម្មភាពនិងស្ថិតក្នុងចលនាផ្សេងខុសគ្នាក៏ដោយ ក៏គេសង្កេតឃើញថា តួអង្គទាំងអស់បានប្រើវិធីរួមមួយ គឺវិធីដែលធ្លាប់មាននៅក្នុងសង្គមមនុស្ស ។

ប៉ុន្តែតួអង្គទាំងនេះ បានប្រើវិធីប្លែកៗគ្នាជាច្រើនទៀត តើប្លែកត្រង់ណា ?

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ព្រះរាមបានប្រើយុទ្ធវិធី គឺយកសង្គ្រាមជាមធ្យោបាយដោះស្រាយទំនាស់របស់ខ្លួនជាមួយពួកយក្ស ព្រមទាំងប្រើបក្រពត្តិវិធីថែមទៀត ដូចជាការកំហែងកំរាម មហាជម្ពូ ពាលី មណីមេខលា ជាដើម ។

ព្រះវេស្សន្តរ ពុំបានទទួលយកសង្គ្រាម ជាវិធីដោះស្រាយបញ្ហាទេ ផ្ទុយទៅវិញ ព្រះអង្គបានប្រកាន់យកសន្តិវិធីជាដរាប ។ យ៉ាងណាមិញ ដើម្បីស្រាយទំនាស់របស់ព្រះអង្គនិងអ្នកស្រីពីរដ្ឋ ព្រះវេស្សន្តរសុខចិត្តទទួលយល់ព្រមគោរពតាមឆន្ទៈប្រជារាស្ត្រដោយគ្មានប្រកែកតតាំ ដើម្បីចៀសវាងសង្គ្រាម ។

ទុំទាវវិញ បានដោះស្រាយបញ្ហារបស់ខ្លួន តាមវិធីមួយផ្សេងប្លែកពីវិធីទាំងពីរខាងលើ ។ ទុំបានទប់ទល់នឹងព្រះរាមា ដែលមានបំណងយកទាវជាស្នំរបស់ខ្លួន ធ្វើជាមហេសី តាមមធ្យោបាយផ្ទាល់ខ្លួន ដោយប្រៀនរៀបរាប់ការពិតទូលថ្វាយ ដើម្បីបន្ទន់ចិត្តព្រះរាមា លុះត្រាតែបានទាវមកវិញ ។ នេះ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ជាវិសេសកម្មមួយរបស់ខ្ញុំក្នុងការប្រយុទ្ធ តែយុត្តិធម៌ព្រោះអំពើ
បែបនេះគ្មាននរណាហ៊ានធ្វើឡើយ ។ ប៉ុន្តែការប្រយុទ្ធនេះពុំ
ទាន់មានលក្ខណៈជាសង្គ្រាមទេ ។ ក្នុងការទប់ទល់ជាមួយអរ
ជូនក៏ខ្ញុំបានប្រើកំលាំងក្នុងខ្លួនសំរាប់ដោះស្រាយដែរ មានការ
បដិសេធកជសារជាកស្តុតាន់ស្រាប់ ។ នាងទាវបានសំលាប់
ខ្លួនតាមខ្ញុំ ដើម្បីបង្ហាញកត្តិភាពរបស់នាងចំពោះខ្ញុំផង និង
បន្តការប្រយុទ្ធជាមួយពួកសក្តិភូមិទៀតផង ។ នេះជាវិធីមួយ
ដែលទទួលយកកំលាំងក្នុងខ្លួនជាមធ្យោបាយ ហើយបដិសេធ
កំលាំងក្រៅខ្លួន ។

លក្ខណៈខុសគ្នាមួយទៀត គ្រង់អន្តរាគមន៍នៃកំលាំង
ក្រៅខ្លួនក្នុងដំណោះស្រាយរឿង ។ ព្រះរាមបានពឹងផ្អែកលើ
អន្តរាគមន៍មួយផ្នែកនៃពួកទេវៈដូចជាការខ្ចីអាព្រះនាពយណ៍
ដើម្បីពាក់សំលុតមហាជម្ពូ ពឹងព្រះព្រហ្មឲ្យជួយព្រះលក្សណ៍
នេះជាដើម ។ ប៉ុន្តែទេវន្តរាគមន៍មានយ៉ាងស្តួចស្តើង ពុំ
មានសារៈសំខាន់ប៉ុន្មានទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះរាមបានពឹង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទៅលើកំលាំងទ័ពបរទេសព្រមទាំងមេទ័ពធំៗជាសេនា ដូចជាសុគ្រីព ហនុមាន ជាដើមក្នុងទង្វើសង្គ្រាម ពុំមែនប្រើកំលាំងក្នុងខ្លួនសុទ្ធសាធទេ ។

ព្រះវេស្សន្តរ បានពឹងផ្អែកទៅលើអត្តកម្មនៃពួកទេវៈដែរ ដើម្បីឲ្យបានសំរេចទានបារមីរបស់ព្រះអង្គ ដូចមានព្រះឥន្ទ្រក្លាខ្លួនជាព្រាហ្មណ៍ចាស់ មកសុំនាងមទ្រី ជបកាស្រមបង្រួញផ្លូវ និងប្រទានពរប្រាំបីប្រការ ជាភស្តុតាងស្រាប់ៗ ប៉ុន្តែអត្តកម្មនេះ មានកំរិតស្រាលនៅឡើយដែរ ព្រោះព្រះវេស្សន្តរ ពុំបានពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើអត្តកម្មនេះទេ ។

ចំណែកទុំទាវវិញ គ្មានអត្តកម្មបែបនេះទាល់តែសោះ ។

រួមសេចក្ដីមក ក្នុងរឿងព្រះរាម ព្រះវេស្សន្តរ និងទុំទាវ បានប្រើវិធីដោះស្រាយបញ្ហារឿងខុសគ្នា ច្រើនចំណុចពិតមែន ប៉ុន្តែនៅមានលក្ខណៈដូចគ្នាខ្លះដែរ ពីព្រោះរឿងក៏ទាំងអស់នោះជារឿងរបស់មនុស្ស ។ វិធីដែលគេចាត់ទុកជាមាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តំលៃ គឺវិធីដែលសង្កត់លើកំលាំងក្នុងខ្លួនរបស់គូរេដ្ឋ ។ ការពឹងផ្អែកទៅលើកំលាំងក្រៅខ្លួន នាំឲ្យបាត់បង់តំលៃនិងសេរីភាពរបស់មនុស្ស ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើយើងដកទេវត្តកម្មក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងវេស្សន្តរចេញពីការវិនិច្ឆ័យ យើងឃើញថាវិធីដោះស្រាយទាំងបីមានសារៈសំខាន់រៀងខ្លួនតាមកាលៈកាលនិងបរិយាកាសសង្គម ។ កាលៈទេសៈខ្លះគេត្រូវតែទទួលយកសង្គ្រាមជាមធ្យោបាយ ទោះបីគេស្អប់សង្គ្រាមយ៉ាងណាក៏ដោយ ប៉ុន្តែកាលៈទេសៈខ្លះ សង្គ្រាមពុំអាចដោះស្រាយអ្វីរួចទៅវិញ ហើយសន្តិវិធី ការអត់ធ្មត់តាមផ្លូវចិត្ត តាមផ្លូវកាយដូចព្រះវេស្សន្តរធ្លាប់អនុវត្តមកហើយ ជាវិធីមួយស័ក្តិសិទ្ធិក៏មាន ។ កាលៈទេសៈខ្លះទៀត អន្តរាគមន៍ពីកំលាំងក្រៅខ្លួន គឺកំលាំងបរទេសទៅជាការចាំបាច់មួយទៅវិញ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ វិធីនីមួយៗមានតំលៃទៅតាម អាស្រ័យលើមនុស្សដែលជាកត្តាច្បង មានចំណេះចេះ ប្រើ ស្របតាមកន្លែង ទីកាល និងទស្សន៍ ដើម្បីស្វែងរកសេចក្តីសុខនិងចំរើន ។

ប្រធានទី៥.—

ប្រៀបធៀបស្នេហាទុំទាវនិងស្នេហាគ្រុឌកាកី ។

សេចក្តីអធិប្បាយ

រឿងប្រលោមលោក តែងបានលើកយកបញ្ហាស្នេហា មកពោលនិងដោះស្រាយ ដើម្បីជាមធ្យោបាយបង្កើតរឿង ដែលទាក់ទងនឹងជីវភាពរបស់សង្គមមនុស្សក្នុងជំនាន់មួយ ៗ រឿងទុំទាវ និងរឿងកាកី ក៏មានបញ្ហាស្នេហានេះពោលឡើង ដែរ ។

តើស្នេហាទាវនិងគ្រុឌកាកី មានលក្ខណៈដូចគ្នាដែរ ឬទេ ?

ទុំទាវគ្រាន់តែឃើញគ្នាភ្លាម ពន្លកស្នេហ៍ក៏មានកំណើត ជាបន្ទាន់ ហើយកើនជាលំដាប់ រហូតដល់មានសភាពមាំមែន ទែន ហ៊ានប្តូរស្លាប់រស់ក្នុងពេលយ៉ាងខ្លី ។ ស្នេហាភ្លែតភ្លាម មានសភាពដូចខ្ទះដុះបែបនេះ គេហៅថា ខ្ទះស្នេហា ។ គ្រុឌ និងនាងកាកី ក៏ដូចគ្នានឹងទុំទាវដែរ ពេលឃើញគ្នាភ្លាម

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ស្រលាញ់គ្នា ហើយស្នេហ៍មានកំលាំងខ្លាំងលើសលប់ ជំរុញឲ្យគ្រុឌចាប់នាងកាកីគ្មានគិតដល់ផលវិបាកអ្វីឡើយ ។

នៅទីបញ្ចប់ ទុំទាវត្រូវព្រាត់ប្រាសគ្នា ហើយគ្រុឌនិងនាងកាកី ក៏ដូចគ្នាដែរ ។

ស្នេហាទាំងពីរនេះជាស្នេហាយករូបជាធំ ។ ទុំស្រលាញ់ទាវ ព្រោះទាវមានរូបល្អ ទាវស្រលាញ់ទុំ ក៏ព្រោះតែទុំមានរូបល្អ ។ គ្រុឌនិងកាកីក៏ស្រលាញ់គ្នាដោយអ្នកទាំងពីរមានរូបស្រស់ឆើតឆាយប្លែកចំលែកពីគេនេះដែរ ។

ម៉្យាងទៀតស្នេហាទាំងពីរ សុទ្ធសឹងកើតឡើងដោយមានអ្នកដឹកនាំ ។ នាងខៃជាអ្នកនាំឲ្យទាវស្រលាញ់ទុំ ក៏លៀងជាអ្នកនាំនាងកាកីឲ្យស្រលាញ់គ្រុឌ ។ ស្នេហាទាំងពីរនេះ ពុំស្របតាមប្រពៃណីដូចគ្នា ។ ទុំទាវបានលួចរួមរក្សស្នេហា រីឯគ្រុឌវិញ ស្នេហាប្រពន្ធមិត្តសំលាញ់របស់ខ្លួន ។ ម៉្យាងទៀត ស្នេហាទាំងពីរមានលក្ខណៈរួមមួយ គឺមិនប្រកាន់វណ្ណៈ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

សេចក្ដីខាងលើបង្ហាញលក្ខណៈដូចគ្នា នៃស្នេហាទុំទាវ និងគ្រុឧកាតី ។ តើស្នេហាទាំងពីរមានលក្ខណៈខុសគ្នាត្រង់ណាខ្លះ ?

ស្នេហាទុំទាវប្រកបដោយភក្ដីភាពតាំងពីដើមរហូតដល់ចប់ ។ ចំណែកស្នេហាគ្រុឧកាតីវិញ ពុំមានភក្ដីភាពនេះទេ គឺជាស្នេហាក្បត់ចិត្តគួរឲ្យរិះគន់ ។

កំលាំងស្នេហ៍របស់ទុំទាវ មានកំណើនកើនឡើងបន្តិចម្ដងៗ រហូតដល់ហ៊ានយកជីវិតទៅប្ដូរស្លាប់រស់ជាមួយគ្នា ។ ស្នេហាគ្រុឧកាតីវិញ មានកំរិតខ្លាំងតែដំបូង រួចកាន់តែស្រុតចុះខ្សោយបន្តិចម្ដងៗ រហូតដល់បោះបង់គ្នាចោល ។

ជាយោបល់រួមយើងអាចកត់សំគាល់នូវលក្ខណៈ ប្លែកគ្នារវាងស្នេហាទាំងពីរ ត្រង់ស្នេហាទុំទាវជាស្នេហាមានភក្ដីភាព ចំណែកស្នេហាគ្រុឧកាតីជាស្នេហាខ្វះភក្ដីភាព ក្បត់ចិត្ត បោះបង់គ្នាចោល នៅគ្រាចុងក្រោយ ។ គេសរសើរដល់ស្នេហាទុំទាវ ព្រោះជាស្នេហាដ៏ក្ដៅប្រឆាំងនឹងប្រពៃ-

ណាដែលជាគំនាប់តែគាប់មនុស្ស ពុំឲ្យមានសេរីភាពផង ហើយបង្ហាញពីការតស៊ូនិងកក្ដីភាព ដែលស្របតាមចំណង់ចំណូលចិត្តខ្មែរទៀតផង ។ ចំណែកស្នេហាគ្រូឧកាកវិញ ជាស្នេហាមួយប្រភេទគួរឲ្យស្អប់ខ្ពើម ព្រោះជាស្នេហាក្បត់ចិត្ត ស្រើបស្រាល ពុះពោរឡើងតាមកំលាំងតណ្ហាពុំមានឧត្តមគតិអ្វីឡើយ ហើយថែមទាំងជាប្រភពនៃទុក្ខសោកថែមទៀត ។

* * *

*

សូមអានសៀវភៅ គំរូតែងសេចក្ដី របស់លោក ហួត-រេចស្នូរ
សាស្ត្រាចារ្យនៅវិទ្យាល័យភ្នំពេញ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី២.–

លក្ខណៈខ្មែរនិយមក្នុងរឿងព្រេង ។

គំរោងតែង

១· ផ្តើមសេចក្តី :

អក្សរសិល្ប៍ជាស្រមោល ឬជាស្នាដៃចេញពីសង្គមមនុស្ស ។ សេចក្តីថា គេអាចឆ្លុះមើលជីវភាពសង្គមមួយក្នុងសម័យកាលមួយបានយ៉ាងច្បាស់តាមអក្សរសិល្ប៍ ដែលជាផ្នែកបែកចេញពីវប្បធម៌ ។ ដោយហេតុថា វប្បធម៌នៃជនជាតិនីមួយ ៗ តែងជ្រាបចូលគ្នាទៅវិញទៅមក អក្សរសិល្ប៍ក៏តែងមានឥទ្ធិពលបរទេសខ្លះដូចគ្នាដែរ ។ ប៉ុន្តែនៅមានអក្សរសិល្ប៍មួយប្រភេទ ដែលជាស្នាដៃចេញពីសង្គមខ្មែរវិញ ដោយអ្នកនិពន្ធខ្មែរ រស់ក្នុងសង្គមខ្មែរ ផ្តិតយកជីវភាពរៀបរាប់ព្រឹត្តិការណ៍ជុំវិញខ្លួនមកក្រងនិងផ្សាយ ដើម្បីអប់រំប្រជាជនខ្មែរផង ជួយកែអត្តចរិតទៀតផង ។

អាស្រ័យហេតុនេះ រឿងព្រេងមានលក្ខណៈខ្មែរនិយម

ច្រើនជាងគេ ។ តើខ្មែរនិយមត្រង់ណា?

២. គួរសេចក្តី.

និយមមានន័យថាចូលចិត្ត រាប់អាន ឬទទួលស្គាល់ ។ លក្ខណៈខ្មែរនិយម មានន័យសេចក្តីថា លក្ខណៈដែលមានការនិយមរាប់អានពីប្រជាជនខ្មែរ ឬលក្ខណៈដែលមានក្នុងវប្បធម៌ អារ្យធម៌ខ្មែរនេះតែម្តង ។

២.១ លក្ខណៈខ្មែរនិយមក្នុងបច្ច័យន័យ.

* **ប្រភពរឿង:** ពុំមែនចំលងចេញពីគម្ពីរសាសនា ឬឯកសារបរទេសណាឡើយ គឺជាស្នាដៃរបស់អ្នកនិពន្ធខ្មែរដែលចំលង ឬផ្តិតយកដំណើរភាពក្នុងគ្រួសារឬសង្គមខ្មែរ ដែលតែងតែមានជាធម្មតាព្រឹកល្ងាចពាក់ព័ន្ធទៅនឹងមុខរបរក្តី ទំនៀមទំលាប់ ជំនឿក្តី តុលាការក្តីឬជារឿងកំប្លែងដេញប្រាជ្ញគ្នាក្តី មកបង្ហាញប្រាប់ឡើងវិញតាមសំនួនវោហាររបស់ខ្លួន ។

* **ឈ្មោះរឿង:** ពិតមែនតែរឿងព្រេងខ្លះឯកភាពក្នុងកំណត់ឈ្មោះរឿង ដូចជារឿងជាតក ឬរឿងប្រលោមលោកផ្សេងទៀតក៏គេសង្កេតឃើញថាឈ្មោះរឿងព្រេង គឺជាឈ្មោះ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដែលខ្មែរធ្លាប់និយមរួចមកហើយ ៗ ប្រសិនបើគេយកឈ្មោះតួអង្គមកដាក់ជាចំណងជើងរឿង គឺជាឈ្មោះខ្មែរតែម្ដងដូចជា ទៅសុក្រមិនទៅសៅរ៍ ប្រសិនបើយកឈ្មោះទីកន្លែងរឿងជាចំណងជើង ទីកន្លែងនោះ គឺមានពិតក្នុងស្រុកខ្មែរ ដូចជារឿងប្រាសាទអង្គរ ភ្នំប្រុសភ្នំស្រី ភ្នំបាយ៉ង់ជាដើម ហើយប្រសិនបើយកសុភាសិតជាចំណងជើងរឿង សុភាសិតនោះ ជាសុភាសិតមានប្រជាប្រិយភាពក្នុងសង្គមខ្មែររួចទៅហើយដែរ ៗ

*** អ្នកនិពន្ធ:** មានច្រើនរូប ប៉ុន្តែពុំស្គាល់ឈ្មោះ ៗ ទោះបីពុំដឹងឈ្មោះក្ដី ក៏គេអាចសន្មត់ថា អ្នកនិពន្ធរឿងព្រេងពិតជាខ្មែរ ៗ បានជាហ៊ានពោលដូចនេះ ព្រោះពាក្យសំដី ឃ្លាប្រយោគនិងដំណើររឿងបែបនេះ ជនបរទេសពិតជាពុំអាចដឹងយល់ ស្គាល់ ដល់ឫសគល់ខ្មែរបែបនេះបានឡើយ ៗ

***កាលកំណត់:** រឿងព្រេងមានកាលកំណត់មិនច្បាស់ទេ ប៉ុន្តែគេអាចរកឃើញតាមសម្មតិកម្មផ្សេង ១ ដោយភ្ជាប់រឿងទៅនឹងប្រវត្តិសាស្ត្រ ពីព្រោះរឿងព្រេងខ្លះ មានជាប់ទាក់ទង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទៅនឹងសំណាន់ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរនេះឯង ឬមានកំណាកកើតតាំងពីសម័យចាប់ផ្តើមប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរតែម្តង ។

*** ទីកន្លែង:** ឈ្មោះទីកន្លែងរឿងជាឈ្មោះស្រុក ភូមិ ឃុំ ខេត្តក្នុងស្រុកខ្មែរ ។

រួមសេចក្តីមកបច្ច័យន័យរឿងព្រេង មានលក្ខណៈខ្មែរនិយមត្រង់ថា រឿងក្នុងសង្គមគ្រួសារខ្មែរ ស្រង់ចេញដោយសារអ្នកនិពន្ធខ្មែរ រៀបចំតាមចំណង់ចង់ស្តាប់ ចង់គាន់ របស់ប្រជាជនខ្មែរ ។

២.២ លក្ខណៈខ្មែរនិយមក្នុងអត្ថន័យ ·

*** បញ្ហាចោទ:** យកបញ្ហាខ្មែរមកចោទ ដូចជាបញ្ហាក្នុងគ្រួសារ មានការផិតក្បត់ ជំនឿជឿអារក្សអ្នកតា របរកសុីមានការបរបាញ់ នេសាទ កាប់ឈើ ដួញដូរ ធ្វើស្រែចំការ ទំនាស់ទាស់ទែងគ្នានេះជាដើម ។

*** ដំណោះស្រាយ:** ដោះស្រាយដោយផ្តល់ជោគជ័យទៅឲ្យអ្នកត្រង់ អ្នកស្លូត អ្នកល្អ ធ្វើអំពើយុត្តិធម៌ ។ ដោះស្រាយ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បែបនេះគឺស្របតាមចំណូលចិត្តខ្មែរ ឬតាមទស្សនៈខ្មែរនិយមនេះឯង ។

២.៣ លក្ខណៈខ្មែរនិយមក្នុងអត្ថរូប ·

* **វចនរូប:** – ពាក្យដែលអ្នកនិពន្ធប្រើ ក្នុងការនិពន្ធរឿងព្រេង ជាពាក្យខ្មែរសាមញ្ញ ដែលពលរដ្ឋខ្មែរតាមស្រុកស្រែចំការនិយមប្រើ ។

* **វាក្យរូប:**–ឃ្លាប្រយោគនីមួយៗ ស្រួលស្ដាប់តាមបែបភាសានិយាយរបស់អ្នកស្រុក ពុំគិតដល់ក្បួនភាសា ឬវេយ្យាករណ៍អ្វីឡើយ នេះជាការនិយមរបស់ប្រជាកស្ត្រខ្មែរ ។

* **និពន្ធរូប:** – និពន្ធតាមបែបរឿងនិទានខ្លីៗ ផ្ដើមយ៉ាងខ្លី ចូលសាច់រឿងតែម្ដង ហើយបញ្ចប់ដោយបង្ហាញការសប្បាយរីករាយ ។

២.៤ លក្ខណៈខ្មែរនិយមក្នុងអត្ថរស ·

* **កថារស :** ជាតំលៃមួយលេចចេញមកពីការចេះរៀបចប់និទានរឿងដោយប្រើភាសារស់រវើក នាំឲ្យអ្នកអាន អ្នក

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ស្តាប់ហាក់ដូចបានឃើញការរស់នៅរបស់ខ្មែរនោះផ្ទាល់ភ្នែករបស់ខ្លួន ។

* ហាស្យរស : អ្នកនិពន្ធពុំបានប្រើសព្ទក្នុងការនិទានដើម្បីធ្វើឲ្យអ្នកស្តាប់បានសើចសប្បាយរីករាយ ។

* កុសលរស : រឿងដែលគាត់តែងឡើងនេះសុទ្ធតែបាននិះគេចំណុចមកជាភស្តុតាង សំរាប់អប់រំមនុស្សឲ្យស្អប់អំពើអាក្រក់ ហើយស្រលាញ់អំពើល្អ ហើយល្អបែបខ្មែរទៅទៀត គឺល្អសំរាប់រស់ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ក្នុងសង្គមខ្លួនពុំមែនល្អក្នុងអនាគតកាលនៅនិព្វានឬឋានសួគ៌ឡើយ ។

៣ . បញ្ចប់សេចក្តី:

រួមសេចក្តីមក រឿងព្រេងមានលក្ខណៈខ្មែរនិយមសុទ្ធសាធ ទាំងបច្ច័យន័យ ទាំងអត្ថន័យ ទាំងអត្ថរូប និងអត្ថរស ព្រោះជារឿង ដែលចាំងចេញពីជីវភាពពិតៗ របស់សង្គមគ្រួសារខ្មែរតាមសមត្ថភាពអ្នកនិពន្ធខ្មែរ ហើយនៃរៀបចំស្របស្រួលតាមចំណូលចិត្តរបស់ខ្មែរនេះឯង ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី៧

លក្ខណៈអក្សរសិល្ប៍ ។

សេចក្តីអធិប្បាយ

អក្សរសិល្ប៍ពុំមែនជាល្បែងសំរាប់លំហែចិត្ត បំបាត់អផ្សុក ឲ្យបានសប្បាយតែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែអក្សរសិល្ប៍ជាមុខវិជ្ជាមួយមានសារសំខាន់ដូចស្បង់ផ្សេង ៗ ទៀតដែរ ក្នុងការបំរើសង្គមមនុស្សឆ្ពោះទៅរកការល្អតលាស់ការរីកចំរើន ៗ

ក្នុងគោលបំណងនេះ តើអក្សរសិល្ប៍មានលក្ខណៈពិសេសរបស់ខ្លួនបែបណា ?

អក្សរសិល្ប៍ជាមនុស្សវិទ្យា ដែលលើកយកបញ្ហាមនុស្សក្នុងសង្គមនាសម័យកាលណាមួយមកចោទ និងដោះស្រាយតាមសិល្បវិធីរបស់អ្នកនិពន្ធ ។ សិល្បភាពនេះហើយជាលក្ខណៈពិសេសធ្វើឲ្យអក្សរសិល្ប៍ប្លែកចំលែកពីមុខវិជ្ជាដទៃទៀតដូចជាសង្គមវិជ្ជានិងប្រវត្តិសាស្ត្រជាដើម ។

ជាបឋម អក្សរសិល្ប៍ត្រូវមានមនុស្សលក្ខណៈ ។ ទោះបីតួអង្គក្នុងរឿងពុំមែនជាមនុស្ស ដូចជាសត្វ យក្ស ទេវតា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អាទិទេពក៏ដោយ កំពូលអ្នកទាំងនេះគានមនុស្សដដែល ៗ ព្រះរាមគានស្តេចចក្រពត្តិ ប្រើមធ្យោបាយសំលុតកំហែងប្រទេសតូចតាចឲ្យចូលរួមក្នុងសង្គ្រាមវាយលុក កំទេចក្រុងលង្កា ៗ លបបាញ់សំលាប់ពាលីដោយពោលពាក្យកុហកថា លោកជាអាទិទេព មានភារៈកាត់ទោសពាលី តាមពិតពុំមែនដូចនោះទេ គឺលោកត្រូវការទ័ពយកទៅវាយលុកប្រទេសមហាអំណាចមួយឯនោះវិញទេ ៗ ហើយសុគ្រីពនិងពាលីបែកបាក់គ្នាជាឱកាសមួយសំរាប់ស្តេចចក្រពត្តិអង្គនេះ ៗ ក្នុងលោកសព្វថ្ងៃក៏យើងសង្កេតឃើញមានលក្ខណៈនេះដែរ ដូចជាមហាអំណាចនៃលោកខាងលិច និងលោកខាងកើត ត្រូវការប្រកួតប្រជែងគ្នាដើម្បីកាន់កាប់ត្រួតត្រាពិភពលោក គេតែងបំភាន់មតិមហាជន បង្ខំឲ្យប្រទេសតូចតាចចូលរួមក្នុងសង្គ្រាម តាមគ្រប់មធ្យោបាយរបស់គេមានកិច្ចសន្យាជួយគ្នាទៅវិញទៅមកបែបកិច្ចសន្យាព្រះរាមនិងសុគ្រីពដែរ ៗ ម្យ៉ាងទៀតមិនខ្វះមនុស្សដែលលើកតំកើងខ្លួនជាបុគ្គលជាទីសក្ការៈ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ឬជាអាទិទេពដូចព្រះកាមនេះទេ ។ ពាលី សុគ្រីព ហនុមាន អង្គទ ជាសត្វស្វា តាងជនជាតិក្នុងប្រទេសមួយហើយមាន លក្ខណៈផ្សេងៗ គ្នាដែលតាងចិត្តគំនិតបុគ្គលិកលក្ខណៈ មនុស្សផ្សេងៗ ។ ក្រុងរាពណ៍ ក្រុងខរ កុម្ភកណ្ណ ពិភេក ជា យក្សតាងមនុស្សជាជនជាតិមួយផ្សេងទៀត ។ ទន្សាយក្នុង រឿងព្រេងតាងបញ្ញវន្ត គឺអ្នកមានប្រាជ្ញាចំណេះចំណាំយល់ ដឹងសព្វបញ្ហាតែគ្មានអាវុធ កំលាំងតិចឬថាគ្មានទ័ពជាកំលាំង ប៉ុន្តែអ្នកប្រាជ្ញនេះអាចយកជ័យជំនះលើអ្នកមានកំលាំង មាន អំណាច តាងដោយសត្វខ្លា និងសត្វដទៃទៀតបាន ។ ប៉ុន្តែ ត្រលប់ជាចាញ់បោកខ្លួនទៅវិញ ព្រោះខ្លួនចេះបណ្តាក់គ្នា ពោលគឺគ្នាក៏ច្រើន ។ ខ្លួនតាងកំលាំងមហាជន សេចក្តី បង្ហាញថា អ្នកប្រាជ្ញតែងចុះចាញ់មតិមហាជនជាដរាប ។

រួមសេចក្តីមក គួរអង្កេតក្នុងអក្សរសិល្ប៍ ទោះបីជាសត្វក្តី ជាយក្សក្តី ជាអាទិទេពក្តី ជាធាតុក្តីសុទ្ធសឹងតែប្រកបដោយ មនុស្សលក្ខណៈជាដរាប ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

សង្គមលក្ខណៈជាលក្ខណៈមួយទៀតរបស់អក្សរសិល្ប៍ ៗ សេចក្ដីថា តួអង្គអក្សរសិល្ប៍ត្រូវតាងមនុស្សក្នុងសង្គមមួយពុំមែនតាងបុគ្គលម្នាក់ឡើយ ៗ អជ្ជុនមន្ត្រីសក្តិភូមិ ប្រើអំណាចកាប់សំលាប់ឥតជំនុំក្នុងរឿងទុំទាវ ជាតំណាងមន្ត្រីផ្តាច់ការក្នុងសង្គម ពុំមែនជាតំណាងមនុស្សម្នាក់ទេ ៗ ប្រសិនបើរឿងនេះទាក់ទងត្រឹមអជ្ជុនម្នាក់ រឿងទុំទាវក៏គ្មានតំលៃដែរក្នុងការសិក្សា ព្រោះគាត់ស្លាប់បាត់ទៅហើយ ៗ ដូចនេះរឿងទុំទាវនៅមានតំលៃខ្ពស់រហូត ដល់អស់មន្ត្រីប្រើអំណាចផ្តាច់ការពីសង្គមមនុស្ស ៗ ប្រសិនបើទុំយកកាជសារស្ដេចមកប្រើ គាត់នឹងទៅជាបុគ្គលពិសេសរបស់ស្ដេច ដែលពុំអាចនរណាប៉ះពាល់បាន ហើយគាត់ឈប់ជាតំណាងវណ្ណៈមនុស្សទន់ខ្សោយដែលហ៊ានងើបប្រឆាំងនឹងពួកសក្តិភូមិ ៗ សេចក្ដីថាគេកោត គេសរសើរ គេអាណិត រហូតដល់គេលើកទុំថាជាវីរជនត្រង់គាត់មិនយកកាជសារមកប្រើនេះឯង ៗ

រួមសេចក្ដីមកអក្សរសិល្ប៍ត្រូវមានសង្គមលក្ខណៈពោល

តួអង្គនីមួយ ៗ គេទុកជាតំណាងមនុស្សមួយក្រុមពុំមែនតាងបុគ្គលម្នាក់នោះទេ ។

បញ្ហាចោទនិងជំលោះក្រោយ តែងជាប់ទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាជាតិរបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើឲ្យអ្នកអានភ្ញាក់រលឹកឬបណ្តោះស្មារតីជាតិនិយមនេះឯងថែមទៀត ពោលគឺត្រូវមានជាតិលក្ខណៈហើយប្រសើរជាងនេះទៅទៀតគឺឧត្តមជាតិលក្ខណៈរបស់អក្សរសិល្ប៍ ដែលជាលក្ខណៈមួយល្អថ្លៃថ្លាមានប្រយោជន៍ជាសាកលនាំឲ្យជនជាតិដទៃមកប្រែឬចំលងតាម ។

ប្រាកដនិយមជាលក្ខណៈមួយមានប្រយោជន៍ដើម្បីកុំឲ្យអក្សរសិល្ប៍ក្លាយទៅជារឿងអណ្តែតអណ្តូង ផ្សងព្រេងគ្មានគោលដៅ គឺត្រូវបង្ហាញឡើងវិញ នូវការរស់នៅក្នុងសង្គមនាសម័យកាលមួយឲ្យសព្វគ្រប់ រស់រវើកឡើង ដូចជាគេអាចមើលឃើញជីវភាពរស់នៅ របស់ខ្មែរក្នុងសម័យលង្វែកតាមរយៈរឿងទុំទាវ ។ សេចក្តីថា អក្សរសិល្ប៍ត្រូវមានគតិលក្ខណៈ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដើម្បីមានតំលៃពិតប្រាកដ អក្សរសិល្ប៍ត្រូវមានប្រវត្តិ-លក្ខណៈ ពោលគឺសាច់រឿង ត្រូវជាប់ទាក់ទងទៅនឹងប្រវត្តិសាស្ត្រទៀតផង បើមិនដូចនោះទេអក្សរសិល្ប៍នឹងក្លាយទៅជារឿងប្រឌិតសុទ្ធសាធ ។

ប្រសិនបើយើងមើលជីវភាពខ្មែរ ក្នុងសម័យ អាណានិគមតាមប្រវត្តិសាស្ត្រ យើងឃើញថា ពួកមូលធននិយមជាអ្នកប្រកាន់វណ្ណៈ ស្អប់ខ្ពើមអ្នកក្រ ជាពិសេសកម្មករនេះតែម្តង ។ ប៉ុន្តែរឿងកុលាបប៉ៃលិនដែលតាក់តែងឡើង ក្នុងសម័យអា-ណានិគមបានបង្ហាញនូវចិត្តសន្តោសបេះអាណិត អាសូរកម្មករ របស់ហ្លួងរតនសម្បត្តិ រហូតដល់យល់ព្រមលើកកូនក្រមុំឲ្យទៅចៅចិត្រជាកម្មករទៅវិញ ដូចនេះជារឿងកុហកកុហកទៅហើយ ។ ផ្ទុយទៅវិញ ប្រវត្តិសាស្ត្របានប្រាប់ឲ្យដឹងថា ស្តេចក្នុងសម័យលង្វែក ពុំសូវគិតគូរពីបញ្ហាជាតិ គិតតែពីរឿងកេណ្ឌកូនក្រមុំអ្នកស្រុកមកធ្វើជាស្នំ និងនិយមអំណាចផ្តាច់ការ ព្រោះសោយអំណាចតាំងពី រឿងទុំទាវបាន

បង្ហាញដំណើររឿងទាក់ទងនឹងដល់បញ្ហាសង្គមនេះ ។

រួមសេចក្ដីមកប្រវត្តិលក្ខណៈ ជាធាតុសំខាន់មួយរបស់អក្សរសិល្ប៍ ។

យើងអាចទាញយោបល់រួមបានថា អក្សរសិល្ប៍ដែលជាមុខវិជ្ជាមួយសិក្សាពីមនុស្សនិងសង្គមមនុស្ស មានលក្ខណៈជាប់ទាក់ទងទៅនឹងបរិយាកាសសង្គមជាតិ ដូចមានរៀបរាប់មកស្រាប់ ។ បន្ថែមលើនេះទៅទៀត លក្ខណៈពិសេសរបស់អក្សរសិល្ប៍ដែលនាំឲ្យមុខវិជ្ជានេះប្លែកចំលែកពីគេ គឺសិល្បភាពនេះឯងដែលផ្ដល់នូវការសប្បាយ ការរំភើបរន្ធត់ចិត្តសំកប់ប៉ះពាល់អារម្មណ៍អ្នកអាន ឲ្យអណ្ដែតអណ្ដូង រីករាយចិត្តស្របជាមួយនឹងការបណ្ដុះចំណេះចេះដឹងផ្សេងៗ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី៨ .—

មុខងារអក្សរសិល្ប៍ក្នុងការបំរើសង្គមមនុស្សឆ្ពោះទៅរកការចំរើន ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

មានអ្នកខ្លះពោលប្រាយរិះគន់ថា អក្សរសិល្ប៍ជាល្បែងសំរាប់កំសាន្តលេងសើច មិនគ្រាន់តែគ្មានប្រយោជន៍ដល់សង្គមតែប៉ុននោះទេ គឺបានធ្វើឲ្យអ្នកអានរវើរវាយអណ្ដែតអណ្ដូងខូចអារម្មណ៍ខូចចិត្តថែមទៀត ។ តាមពិតពុំមែនដូចពាក្យពោលនេះទេ អក្សរសិល្ប៍ជាវិជ្ជាមួយសំខាន់ដូចវិជ្ជាដទៃទៀតដែរក្នុងការបំរើផលប្រយោជន៍មនុស្សជាតិ ។

តើអក្សរសិល្ប៍មានមុខងារអ្វីខ្លះ ក្នុងការបំរើសង្គមឆ្ពោះទៅរកការចំរើន?

អក្សរសិល្ប៍សំគាល់អត្ថបទទាំងឡាយ ដែលក្រងរឿងរ៉ាវរបស់សង្គមមនុស្ស និងប្រកបដោយសិល្បភាព ។ បំរើសង្គមមនុស្សឆ្ពោះទៅរកការចំរើន គឺធ្វើឲ្យមនុស្សភ្ញាក់រលឹកដឹង យល់ ស្គាល់ខ្លួនឯង ស្គាល់អ្នកជុំវិញខ្លួន បញ្ហាជាតិ និង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

សាកលលោក ហើយរំលងឃើញខ្លួនជាជនដែលកែតសង្គមខ្លួន មួយកំរិតនិងបណ្តុះគំនិតថ្មី ដើម្បីរៀបចំរំដោះកាយសង្គមខ្លួន ឲ្យមានលក្ខណៈថ្មីទំនើបប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងសុខមង្គល ឡើង ៗ

តើអក្សរសិល្ប៍បានគាស់លើកស្ទួយសង្គមឲ្យដើរហើយ ឡើងយ៉ាងណាខ្លះ?

ស្នាដៃនិពន្ធនិទានបានផ្តល់មកឲ្យសង្គមមនុស្សនូវសំភារៈ ប្រើប្រាស់យ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ស្របតាមសេចក្តីត្រូវការ របស់មនុស្សពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែកំណើនដំពូកនេះពុំទាន់ បញ្ជាក់នូវការល្អគលាស់បានទេ ៗ បានជាជាដូចនេះ ព្រោះ ថាបើសង្គមមួយខ្វះចេនាសម្ព័ន្ធល្អ ពោរពេញដោយអំពើអ- យុត្តិធម៌ ខ្វះសីលធម៌និងមនុស្សធម៌ ការកែច្នៃផ្នែកសំភារៈ ជាគ្រោះថ្នាក់មួយយ៉ាងធំ ដល់មហាជនស្លូតត្រង់ហើយទុកជា ការបើកផ្លូវឲ្យពួកអ្នកមានអំណាចឬមានទ្រព្យ សង្កត់សង្កិនគំ- ហែងពួកអ្នកទន់ខ្សោយទៅៗ ដើម្បីរកបុណ្យឲ្យការកេងប

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ផ្នែកសំការៈផ្ដៀនប្រែតបែបនេះ អក្សរសិល្ប៍មានមុខងារសំ-ខាន់បំផុតក្នុងការបំបែកបែកពួចឲ្យស្មើ នូវការលូតលាស់ដល់សង្គមទាំងមូល ដើម្បីឲ្យសង្គមមនុស្សដើរឆ្ពោះទៅរកការចំរើនពិតប្រាកដ ។

ក្នុងផ្នែកវប្បធម៌ អក្សរសិល្ប៍បានគាស់កកាយឲ្យមានជីវិតរស់រវើកឡើងវិញនូវអ្វីល្អ ៗ ដែលគេបានបំភ្លេចចោលដោយចេតនាក្ដី ដោយអចេតនាក្ដី ព្រមទាំងបំបែកកំទេចឲ្យបាត់ស្រមោលនូវអ្វីអាក្រក់ៗ ដែលអ្នកខ្លះទំលើកតំកើងក្នុងគោលបំណង សង្កត់សង្កិនជិះជាន់មនុស្សស្លូតត្រង់តាមបែបសក្ដិភូមិក្ដី តាមបែបអាណានិគមក្ដី ។ ឧស្សូខៈ „ **នំមិនធំជាងនាឡិ** " និង „ **ពងមាន់កុំផល់នឹងថ្ម** " ត្រូវបានភិក្ខុសោម អ្នកនិពន្ធរឿងទុំទាវធ្វើការរិះគន់ ណែនាំឲ្យមនុស្សភ្ញាក់ដឹងយល់ច្បាស់នូវទុក្ខវេទនាផលិតចេញពីឧស្សូខៈ នេះដែលធ្លាប់ជាជំ-នឿ ជាទំនៀមទំលាប់ខ្មែររួចមកហើយ ។ គំនិតនេះកើតចេញពីពួកមនុស្សមួយក្រុម ដែលមានបំណងតំរង់ផ្លូវមនុស្សក្នុងគំ-

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ខាបប្រពៃណីនេះ ដើម្បីជិះជាន់គ្នាតាមបែបសក្តិភូមិនេះឯង ៗ

ក្នុងផ្នែកសង្គមធម៌អក្សរសិល្ប៍នៅតែមានមុខងារសំខាន់ ទាំងក្នុងវិស័យនយោបាយ ទាំងក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច ទាំងវិស័យសង្គមកិច្ច ៗ

ក្នុងផ្នែកនយោបាយអក្សរសិល្ប៍មិនគ្រាន់តែជួយបណ្តុះនូវស្មារតីជាតិនិយមដល់ប្រជាពលរដ្ឋតែប៉ុណ្ណោះទេ គឺបានណាតម្រាំដែនគំនិតមនុស្ស ឲ្យគាត់តែខ្វល់ឡាយ កចយល់ដឹងបាននូវការឈ្លានពាននិងជិះជាន់តាមបែប ចក្រពត្តិអន្តរជាតិថែមទៀត ៗ ដូចជារឿងកមកេរ្តិ៍ បានបង្ហាញឲ្យឃើញនូវគ្រោះថ្នាក់ដល់ប្រទេសតូចតាច នៅពេលដែលមានការប៉ះទង្គិចរវាងមហាអំណាចនិងមហាអំណាច ៗ ទាស់ទិនបុរីទាំងមូលត្រូវធ្លាក់ខ្លួនជាចំបើងប្រទេសដោយសារមានការដណ្តើមអំណាចនៃអ្នកដឹកនាំរដ្ឋ គឺសុគ្រីពនិងពាលី ៗ ការបែកបាក់ផ្ទៃក្នុងនេះជាឱកាសល្អរបស់ព្រះរាមដែលជាតំណាងមហាអំ-ណាចចក្រពត្តិកំពុងតែនាំទ័ពវាយលុកក្រុងលង្កា ដែលជា

វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បណ្ណាល័យ LIBRARY BUDDHIST INSTITUTE

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នគរមហាអំណាចមួយទៀត ។ ផ្ទុយទៅវិញមហាវីរបុរស ដ៏កំពូលគាបរកឧបាយរំដោះពលរដ្ឋខ្លួន ឲ្យផុតពីក្រញ៉ាំ ស្ដេចចក្រពត្តិដោយប្រើវិធីផ្ទុយគេបន្តិចបន្តួច ។ សុគ្រីពក្បត់ ជាតិលក់ខ្លួនឲ្យបរទេស ត្រូវព្រះលក្ស្មណ៍ទៅកំហែងវិញភ្លាម មួយរំពេច នេះជាលទ្ធផលជាក់ស្ដែងនៃការក្បត់ជាតិ ។ ចំ-ណុចនេះសុទ្ធសឹងជាពន្លឺនិងមេរៀនដែលជួយឲ្យប្រជាពលរដ្ឋ យល់នយោបាយអន្តរជាតិផង មានស្មារតីជាតិនិយមផង ។ ក្នុងកាលៈទេសៈសព្វថ្ងៃ ដែលមានមហាអំណាចខាងលិចនិង ខាងកើតកំពុងកំពើញគ្នានេះតើយើងឈរក្នុងជួរណា? យើង ត្រូវចេញតាមច្រកណា? ត្រាប់តាមសុគ្រីព? ត្រាប់តាមមហា-ធម្ម ត្រាប់តាមពាលី ? នេះជាមុខងារអក្សរសិល្ប៍ក្នុងការបំរើ នយោបាយ ។ ការក្ដាប់អំណាចទាំងបីរបស់ព្រះរាមក្នុង រឿងខុំតារ ជារស្មីនៃអំណាចផ្ដាច់ការផង បង្ហាញឲ្យឃើញ អយុត្តិធម៌គួរស្អប់ខ្ពើមផង ព្រោះព្រះរាមកាត់ទោសអ្នកស្រុក ត្បូងឃ្មុំតាមកំហឹងគ្មានច្បាប់ជាគោល ។ ចំណុចនេះធ្វើឲ្យ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មនុស្សស្អប់របបសក្តិភូមិ ។ ក្រុមនិយមបានសរសេរណែនាំឲ្យប្រជាកស្ត្រមើលឃើញការជិះជាន់តាមរបបអាណានិគម ។

រួមមកក្នុងនយោបាយ អក្សរសិល្បបានជួយបំភ្លឺប្រជា-ពលរដ្ឋឲ្យភ្ញាក់រលឹក យល់ដឹងសន្ធឹកសន្ធាប់ណាស់ ។

ក្នុងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច អក្សរសិល្បជួយពន្យល់ណែនាំឲ្យមនុស្សស្រលាញ់មុខរបរ ដែលជាចន្លល់ចំរុងចំរើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិបាន បំណែកសេដ្ឋកិច្ចមិនទៃទនោះ ទាក់ទងបច្ចេក-ទេស ។

ក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ច អក្សរសិល្បជាអាវុធមួយសំខាន់ៗ អក្សរសិល្បរែកមុខរែកមាត់សង្គមមនុស្សឲ្យគេស្គាល់ សត្រូវរបស់វណ្ណៈ ឲ្យឃើញអយុត្តិធម៌ ឲ្យភ្ញាក់រលឹកឈឺចាប់ចំពោះការជិះជាន់និងការបំពាញមនុស្សគ្នាឯងព្រមទាំងផ្តល់នូវមធ្យោបាយដោះស្រាយ ដូចជាប្រាប់ណែនាំឲ្យតំទែចរំលើងបុសគល់សត្រូវវណ្ណៈ ដើម្បីរកយុត្តិធម៌និងរៀបចំចំរើនសង្គមជាថ្មីឲ្យបានល្អ ឬក៏ទាក់ទាញសត្រូវនោះ ឲ្យកូលវួមជាមិត្តទៅវិញ ដើម្បីជាកំលាំងមួយសំកប់ផលប្រយោជន៍ផ្សេងៗទៀត ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រួមសេចក្ដីមក អក្សរសិល្ប៍មានមុខងារសំខាន់ក្នុងការបំរើសង្គមមនុស្សឆ្ពោះទៅរកការរីកចំរើនល្អត្រលាស់ ដូចជាស្បង់និងគិតគិតដែរ ៗ ស្បង់និងគិតគិតបង្កើតសំភារៈ សំរាប់បំរើមនុស្សនិងសំរាប់ផលិតឲ្យកើតផលជាច្រើនទៀត ៗ អក្សរសិល្ប៍ជួយបំពេញបន្ថែម គឺបណ្ដុះស្មារតីមនុស្សឲ្យយល់ស្គាល់បញ្ហាសង្គមខ្លួន ឲ្យមានមនុស្សធម៌ សីលធម៌ឡើង ដើម្បីសុភមង្គលក្នុងការរស់នៅរបស់មនុស្សនេះឯង ៗ

ដើម្បីពូកែបារាំងសូមអានសៀវភៅ :
ដើម្បីសរសេរបារាំងបានត្រឹមត្រូវពន្យល់ជាខ្មែរ
របស់លោក គិម - ឆាង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី៩.—

បញ្ហាកម្មផលក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

តាមការសង្កេត បញ្ហាកម្មផលតែងមានទៅទៀងជាដរាប ក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ទោះបីជាអត្ថបទបែបពុទ្ធនិយមក្ដី បែបព្រាហ្មណ៍និយមក្ដី បែបខ្មែរនិយមក្ដី ។

តើជំនឿជឿលើកម្មផល អាចនាំមកនូវផលប្រយោជន៍ដល់សង្គមមនុស្ស ឬមួយអាចផ្ដល់នូវគ្រោះថ្នាក់ទៅវិញ?

កម្មគឺអំពើដែលធ្វើឡើង ផលគឺជាអ្វីមួយដែលគេត្រូវទទួលពីអំពើនោះ ។ កម្មផលមានន័យសេចក្ដីថា អំពើដែលធ្វើទៅហើយតែងផ្ដល់ផលមកវិញ ។ តាមទស្សនៈពុទ្ធនិយមគេចែកកម្មផលជាពីរយ៉ាងគឺ „ **អំពើល្អផ្ដល់ផលល្អ** ” „ **អំពើអាក្រក់ផ្ដល់ផលអាក្រក់** ” ។

ក្នុងអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍បែបពុទ្ធនិយម បញ្ហាកម្មផលបានទៅទទឹងដោះស្រាយច្បាស់លាស់ជាងគេ ពីព្រោះទ្រឹស្ដី

កម្មផលមានកំណត់កើតចេញមកពី ព្រះពុទ្ធសាសនាដែលពន្យល់ថា អំពើដែលយើងធ្វើពុំចេះសាបសូន្យទេ គឺតែងផ្តល់ផលមកអ្នកធ្វើវិញជាដរាប ។ បញ្ហាកម្មផលក្នុងរឿងបែបពុទ្ធនិយមមានន័យវែងឆ្ងាយ ប៉ុន្តែយើងកត់សំគាល់នូវគោលសំខាន់ៗបាន ។ ដូនកាលផលដែលគេទទួលក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិ កើតមកពីកម្មក្នុងអតីតជាតិ ដូចជាក្រុងសុកមិត្រ ពីជាតិមុនធ្លាប់ពង្រាត់កូនសេកពីមេវា ត្រូវព្រាត់ប្រាសកូនប្រពន្ធវិញក្នុងជាតិជាសុកមិត្រ ។ ដូនកាលកម្មក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិ ផ្តល់ផលក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិតែម្តង ដូចជារឿងពុទ្ធិសែន នាងពីរដណ្តប់បានជោគត្រូវភ្នែកត្រី ត្រូវសន្ធមារខ្វេះភ្នែកវិញ ។ ការទទួលផលរបស់កម្មជាការពាំបាច់ ពុំអាចចៀសរួចឡើយដូចមានសំដីព្រះបាទសុកមិត្របញ្ជាក់ថា **«វេរាពៀរពេញ កម្មឯងផ្តល់ហើយ ព្រលឹងបងអើយកុំសោយសោកា»** ។ ម្យ៉ាងទៀតកម្មល្អនិងកម្មអាក្រក់ពុំអាចសងគ្នារួចទេ ត្រូវតែទទួលផលផ្សេង ៗ ពីគ្នា ។

កម្មផលក្នុងរឿងព្រាហ្មណ៍និយម មានលក្ខណៈប្លែកពី

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អត្ថបទពុទ្ធនិយម ។ តាមរឿងព្រាហ្មណ៍និយម អំពើល្អស្ថិតនៅលើការបេះបន់ស្រន់ ការគោរពគាប់ទេវតា ការធ្វើពិធីបូជាយញ្ញទៅវិញៗ កម្មផលមួយផ្នែកទៀតជាឥទ្ធិពលពុទ្ធនិយមដូចក្នុងរឿងកាមកេរ្តិ៍ ឥសីតាក្ខាឡដែលជាអ្នកផ្សាយសាសនាព្រាហ្មណ៍ បានយកទ្រឹស្តីកម្មផលមកបន្ធូរទុក្ខព្រួយរបស់ព្រះកម ៗ ព្រះកមក៏បានយកទ្រឹស្តីកម្មផលមកល្បួងលោមនាងសីតាដែរ នៅពេលចាកចេញពីនគរ ។ សេចក្តីថាបញ្ហាកម្មផលក្នុងរឿងព្រាហ្មណ៍និយម ជាឥទ្ធិពលពុទ្ធនិយមហើយពុំមានន័យច្បាស់លាស់វែងឆ្ងាយទេ ។

ក្នុងអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរនិយមកម្មផលជាមធ្យោបាយបន្ធូរបរិយាកាស ដូចជាទុំនៅពេលមានទំនាស់ជាមួយអាជូនបានលើកយកបញ្ហាកម្មផលមកនិយាយ កាលណាទំលាក់កំហុសទៅលើកម្មពៅ ទុក្ខព្រួយត្រូវបានស្បើយខ្លះ ៗ ពេលដែលទុំស្លាប់ អ្នកនិពន្ធបានពោលថាជាកម្មអកុសលរបស់ទុំ ។

ម្រមក កម្មផលក្នុងអត្ថបទខ្មែរនិយមជាឥទ្ធិពលពុទ្ធនិយម

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដែលជ្រាបចូលក្នុងជំនឿខ្មែរជាយូរយារណាស់មកហើយ ។

តើកម្មផលផ្ដល់ប្រយោជន៍ដល់មនុស្សឬទេ ?

កម្មផលជួយណែនាំមនុស្សឲ្យជៀសវាង អំពើអាក្រក់ ហើយខំកសាងតែអំពើល្អ ដើម្បីឲ្យសង្គមមនុស្សរស់បានសុខស្រួល ។

ប៉ុន្តែកម្មផលអាចនាំមកនូវផលអាក្រក់ផងដែរ ដូចជាធ្វើឲ្យមនុស្សខ្វះការតស៊ូ អស់សេចក្ដីព្យាយាម ខ្វះសេចក្ដីក្លាហាន ធ្វើឲ្យមនុស្សទ្រាំរស់នៅក្នុងអយុត្តិធម៌ ។ និងនាំមកនូវគ្រោះថ្នាក់បន្ថែមទៀត ប្រសិនបើមានមនុស្សខ្លះឆ្លៀតឱកាសយកបញ្ហាកម្មផលមកបំភាន់មតិប្រជារាស្ត្រ ពន្យល់ថាទុក្ខវេទនារបស់អ្នកកើតមកពីកម្មរបស់អ្នក ដូចនេះខំទ្រាំទៅ ដើម្បីគេស្រួលជិះជាន់បន្ថែមទៀត ។

ដូចនេះ ដើម្បីកុំឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គម ជំនឿកម្មផលត្រូវពឹងផ្អែកលើវិចារណៈផង ។

រួមសេចក្ដីមក បញ្ហាកម្មផលមានចោទជានិច្ចក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ទោះបីអត្ថបទពុទ្ធនិយមក្ដី ព្រាហ្មណ៍និយមក្ដី ខ្មែរ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

និយមក្តី ៗ ជំនឿកម្មផលមិននាំមកនូវផលប្រយោជន៍ដល់សង្គម ក្នុងករណីណាដែលមនុស្សមិនជឿតាំងនឹងកងដល់ ហើយបានយកវិចារណៈមកប្រើផង ៗ បើពុំនោះទេ ជំនឿកម្មផលមិននាំមកនូវគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គមមនុស្សទៅវិញ ៗ

បើចង់ពុំកែបាក់ងសូមអានសៀវភៅ :
វិធីប្រើពេលវេលាក្នុងអក្សរសាស្ត្របារាំងពន្យល់ជាខ្មែរ
របស់លោក **គីម - ឆាង**

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី១០

អ្នកខ្លះពោលថា «បើអក្សរសិល្ប៍គ្រាន់តែជាមធ្យោបាយសំរាប់ឲ្យមនុស្សបានចេះដឹងនិងកំសាន្តចិត្ត អ្នកនិពន្ធមិនចាំបាច់តែងរឿងថ្មីៗ ទៀតទេ រឿងចាស់ៗ ដែលមានតាំងពីសម័យបុ-ពណារហូតមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ននេះក៏អាចគ្រប់គ្រាន់ហើយ។

តើអ្នកយល់យ៉ាងណា? ចូរពិភាក្សា ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ តាំងពីសម័យបុរាណមកទល់បច្ចុប្បន្នកាលនេះ មានចំនួនច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ៗ ជាចំណាប់រួចមកហើយ គេចាត់ទុកថា សាស្ត្រាល្បែងទាំងនោះជាអត្ថបទ សំរាប់អប់រំបណ្ដុះបណ្ដាលចំណេះចំណើង បន្តិចបន្តួច និងសំរាប់អានកំសាន្ត ។

បើអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរសម័យបុរាណមានចំនួនច្រើនដូចនេះហើយ តើអ្នកនិពន្ធត្រូវតែងរឿងថ្មីៗ ទៀតដែរឬទេ?

អក្សរសិល្ប៍ជាខ្នែងបែកពីវប្បធម៌ សំរាប់ឲ្យ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ចំណេះចេះដឹង ។ អក្សរសិល្ប៍ធ្វើឲ្យមនុស្សស្គាល់ជីវភាពរស់នៅរបស់មនុស្ស ស្គាល់បញ្ហាទំនៀមទំលាប់ច្បាប់មនុស្សធម៌ សីលធម៌ ។ ដូចជារឿងទុំទាវនាំឲ្យអ្នកអាន ស្គាល់គ្រប់ផែកជាន់នៃវប្បធម៌និងសង្គមធម៌ខ្មែរសម័យលង្វែក . មានប្រពៃណីនិងអំណាចផ្តាច់ការក្នុងរបបគ្រប់គ្រងជាអាទិ៍ ។

ក្រៅពីការចេះដឹងតាមផ្លូវលោកដូចពោលខាងលើ អក្សរសិល្ប៍ផ្តល់នូវចំណេះចេះដឹងតាមផ្លូវធម៌ទៀត ដូចមានបញ្ហាក្នុងរឿងទសជាតក ឬរឿងពុទ្ធនិយមផ្សេង ៗ ។

បន្ថែមលើការផ្សាយចំណេះចេះដឹងនេះ អក្សរសិល្ប៍បានធ្វើឲ្យអ្នកអានសប្បាយរីករាយកំសាន្តចិត្តថែមទៀតផង។ រឿងព្រេងគ្រប់ប្រភេទ មានរឿងធនញ្ជ័យ អាឡេវជាដើម បានធ្វើឲ្យអ្នកអានបានកំសាន្តចិត្ត រីករាយ បន្ធូរបរិយាកាសហត់នឿយ អាចបំភ្លេចទុក្ខនិងវិបត្តិផ្សេង ៗ ។ អក្សរសិល្ប៍ប្រភេទផ្សេង ៗ ទៀត សុទ្ធសឹងតែបានធ្វើឲ្យអ្នកអានរំភើប ញាប់ញ័រ សប្បាយ ពីរោះ អណ្តែតអណ្តូង បំបាត់អផ្សុកនេះជា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ផកាប ។

រួមសេចក្ដីមក បើអក្សរសិល្ប៍មាននាទីគ្រាន់តែបណ្ដុះចំណេះចេះដឹង និងជួយបំបាត់អផ្សុកតែប៉ុណ្ណេះទេ អក្សរសិល្ប៍ដែលមានរួចមកហើយ មានចំនួនល្មមគ្រប់គ្រាន់ហើយ ពុំចាំបាច់តែងរឿងថ្មីៗ បន្តទៅទៀតទេ ។

ប៉ុន្តែមានអ្នកខ្លះពុំយល់ស្រប ហើយអះអាងជំទាស់វិញថា គេត្រូវបង្កើតនិងបង្កើនអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ជាផកាប ។ ហេតុអ្វីបានជាគេពោលបែបនេះ ?

អក្សរសិល្ប៍ពុំមែនមាននាទី គ្រាន់តែឲ្យមនុស្សចេះដឹង និងកំសាន្តចិត្តប៉ុណ្ណោះទេ តែត្រូវមាននាទីឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញជីវភាពរស់នៅ របស់មនុស្សជំនាន់ណាមួយ ដូចជារឿងទុំទាវឆ្លុះបញ្ចាំងជីវភាពសង្គមសម័យលង្វែក រឿងកាកីបង្ហាញឲ្យឃើញសាសនាសម័យអន្តរកាលសាសនាព្រាហ្មណ៍ និងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ បន្ថែមលើការយល់ដឹងជីវភាពរបស់សង្គមនេះទៅទៀត អក្សរសិល្ប៍មានភារៈ ចាក់ផ្ដុះអ្នកអានឲ្យ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ក្នាក់ ឲ្យឈឺចាប់នឹងអំពើអយុត្តិធម៌ ឲ្យមានគំនិតថ្មី គំនិតបដិ-វត្តន៍ ដើម្បីរៀបចំសង្គមខ្លួនឲ្យមានទំរង់ល្អទំនើបទាន់សម័យផងថែមទៀត ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ការតែងរឿងថ្មី ៗ ជាការចាំបាច់ ដើម្បីជាតឹកតាងសំរាប់ឲ្យកូនខ្មែរ ជំនាន់ក្រោយស្គាល់ជីវភាពរស់នៅសម័យយើងនេះផង ឲ្យយើងស្គាល់បញ្ហាអយុត្តិធម៌ អំពើពុករលួយសម័យយើងផង ដើម្បីដាស់សតិមហាជនឲ្យភ្ញាក់រលឹកជានិច្ច ក្នុងគោលបំណងឲ្យមនុស្សចាប់ដៃគ្នាកំទេចសត្រូវលាក់មុខក្នុងសង្គមបច្ចុប្បន្ន នាំគ្នាដើរឆ្ពោះទៅរកការចំរើននិងសុភមង្គលនេះឯង ។

រួចមកហើយ មានមតិពីរខ្វែងគ្នា មតិមួយថាពុំចាំបាច់បង្កើតរឿងថ្មីទៀតទេ ព្រោះរឿងចាស់មានគ្រប់គ្រាន់ហើយ មតិមួយទៀតថាការតែងរឿងថ្មី ៗ ជាការចាំបាច់ ។

តើត្រូវបង្កើតរឿងថ្មីឬពុំត្រូវបង្កើត ? មានមនុស្សមានបញ្ញា មានបញ្ញាមានអក្សរសិល្ប៍ សេចក្ដីថាមនុស្សបង្កើត

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អក្សរសិល្ប៍ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហារបស់ខ្លួន ។ ដូចនេះបើបញ្ហាមនុស្សនៅតែកើតឡើងថ្មីៗជានិច្ច អក្សរសិល្ប៍ក៏ត្រូវតែតែងថ្មីៗបន្ថែមតែជាប់ជាមួយគ្នាដែរ ។

រួមសេចក្តីមក អក្សរសិល្ប៍មាននាទីជំរុញសង្គមមនុស្សឆ្ពោះទៅរកការចំរើន គឺធ្វើឲ្យមនុស្សសប្បាយរីករាយផង អប់-រំផង បណ្តុះស្មារតីភ្ញាក់រលឹកផង ឲ្យស្រលាញ់ចូលចិត្តយុត្តិ-ធម៌និងមនុស្សធម៌ផង ។ ការបង្ហាញជីវភាពសង្គមចាស់ ជាមេរៀនសំរាប់កសាងសង្គមថ្មី ហើយសង្គមថ្មីនៅតែមានបញ្ហាថ្មីៗទៀត អក្សរសិល្ប៍ក៏មាននាទីបំភ្លឺដល់មហាជនតទៅទៀត ហើយការបង្កើតស្នាដៃថ្មីកាន់តែមានសារៈសំខាន់ឡើងទៀតដែរ ។

* * *

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី១១ ·

ទេពកោសល្យខ្មែរក្នុងការបង្កើតអក្សរសិល្ប៍ ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

ពិតមែនតែគ្មានវិមានស្តូបស្តុកជារូបភាពសំណង់បង្ហាញពិភពលោកដូចផ្នែកខាងសិល្បៈ ក៏អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរនៅតែមានកំណើតមុនក្រោយប្រាង្គប្រាសាទធំៗ ជាទីស្ញប់ស្ញែងនៃទេសចរផងៗ លើសពីសិលាចារឹកនិងសាស្ត្រាស្លឹករឹតដែលយើងធ្លាប់ឃើញនេះទៅទៀត អ្នកនិពន្ធខ្មែរសម័យមុនអង្គរបានចារសរសេរលើស្បែកសត្វដែលសព្វថ្ងៃត្រូវពុកខូចអស់ទៅហើយ ។

តើខ្មែរមានទេពកោសល្យយ៉ាងណាក្នុងការបង្កើតអក្សរសិល្ប៍របស់ខ្លួន ?

មតិខ្លះបានបន្ទាបខ្មែរ ដោយនាំពាក្យបញ្ជាក់បង្ហាញថា៖ ខ្មែរខ្វះទេពកោសល្យក្នុងការបង្កើតអក្សរសិល្ប៍ ។ បានជាគេពោលដូច្នេះ ព្រោះអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ច្រើនមាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រកបចេញពីបរទេស សេចក្ដីថា ខ្មែរគ្មានសមត្ថភាពក្នុងការបង្កើតរឿងខ្លួនឯងទេ គឺគ្រាន់តែត្រាប់តាម ចំលងតាម ឬបកប្រែរឿងបរទេសមកជាភាសាជាតិតែប៉ុណ្ណោះ ។ យ៉ាងណាមិញ រឿងរាមកេរ្តិ៍ដែលមានឈ្មោះល្បីល្បាញស្មើអង្គរវត្តនោះ គឺជារឿងត្រាប់តាមរឿងរាមាយណៈរបស់ឥណ្ឌា ។ ក្រៅពីនោះមានរឿងជាតកជាដើម ច្រើនតែចំលងតាមគម្ពីរសាសនាមកពីឥណ្ឌាទៅវិញ ។ ចំណែកភាសាទៀតសោត ក៏មានឥទ្ធិពលបាលីសំស្ក្រឹតជាច្រើន ។

កត្តានេះហើយដែលនាំឲ្យគេចោទថាខ្មែរ គ្មានទេពកោសល្យក្នុងការបង្កើតអក្សរសិល្ប៍ ។

តើខ្មែរខ្វះទេពកោសល្យដើម្បីតែងរឿងតាមសិល្ប-របណ៌ខ្មែរមែនឬទេ?

តាមពិតមតិខាងលើគ្រាន់តែជាមតិមួយ ដែលពោលបន្ទាប់ខ្មែរ ដោយពុំយល់ពុំស្គាល់តំលៃពិតរបស់អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរតែប៉ុននោះ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រឿងដែលជាស្នាដៃនៃទេពកវីសម័យខ្មែរចាស់ៗ មានច្រើន បន្ទាប់ពីសម័យដែលបុព្វបុរសជាស្នាដៃរបស់អ្នកនិពន្ធខ្មែរដែល ចេះផ្ចិតយកជីវភាព បញ្ហារបស់ប្រជាជនខ្មែរ មកក្រងក្រងជារឿង ដ៏ល្អ តាមចំណូលចិត្តនិងចំណង់ចង់បានរបស់ខ្មែរ ៗ ច្បាប់ផ្សេងៗ ជាកំរងបទរបស់អ្នកប្រាជ្ញខ្មែរ ដែលឆ្លុះ គិតអំពីបញ្ហារបស់ជាតិក្នុងការរស់នៅ មកបង្ហាញពន្យល់ រំលឹកជាសំខាន់ ដោយចេះយកបញ្ហាពិតអស់រូបរាងភ្ជាប់ផ្ទិត នឹងច្បាប់ធម្មជាតិ មានរូបពិតប្រាកដដើម្បីឲ្យងាយយល់ ងាយ ចាំរំលឹកនេះឯង ។ សាស្ត្រាល្បើកដែលមានប្រភពក្នុងវប្ប-ធម៌អារ្យធម៌ជាតិ ក៏មានច្រើនបន្តបន្ទាប់គ្នាដែរ ។

រីឯរឿងដែលខ្ចីប្រធានបទពីរឿងបរទេស ក៏មានពិត មែនដែរ ប៉ុន្តែពុំមែនជាការចំលងឡើយ ព្រោះការជ្រាបចូល នៃវប្បធម៌របស់ជនជាតិមួយទៅក្នុងវប្បធម៌ជនជាតិមួយទៀត តែងតែមានជាធម្មតាតាមទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចក្តី នយោបាយក្តី វប្បធម៌ក្តី ហើយជាទំនាក់ទំនងមួយបំពេញទាល់ត្រូវ

វប្បធម៌របស់ជនជាតិនីមួយ ៗ ឲ្យលូតលាស់ឆាប់រហ័សថែមទៀត ។ ប៉ុន្តែបញ្ហាពិត ស្ថិតនៅត្រង់ចំណោទចោទសួរថា តើខ្មែរចំលងតាមបរទេសសុទ្ធសាធ ឬមួយខ្មែរមានទេពកោសល្យរបស់ខ្លួនក្នុងការបំប្លែង ឬសូម្បីជាបរទេសឲ្យមកជាខ្មែរនេះនៅវិញ ។

រឿងរាមាយណៈឥណ្ឌា បានចូលមកផ្សព្វផ្សាយក្នុងសង្គមខ្មែរតាមការផ្សាយវប្បធម៌ឥណ្ឌា ។ ខ្មែរបានទទួលយកមកកែតាមសិល្បវិញ្ញាណខ្មែរនៅវិញ ។ ឈ្មោះតួអង្គខ្លះ ឈ្មោះទីកន្លែង អ្នកនិពន្ធខ្មែរក៏ទុកតាម ប៉ុន្តែអត្ថន័យនៃអត្ថរូបរឿងរាមកេរ្តិ៍ ពុំគ្រាន់តែខុសពីរាមាយណៈតែប៉ុណ្ណោះទេ គឺប្រឆាំងថែមទៀត ។ ខ្មែរគ្មានវណ្ណៈព្រាហ្មណ៍សំរាប់ការពារដូចឥណ្ឌាទេ ដូចនេះហើយរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរបង្អាប់ព្រះរាមជាអាទិទេព ថាជាមនុស្សអន់ ថោកទាបនៅវិញ ។

រឿងជាតកផ្សេងៗដែលខ្មែរទទួលយក គឺដោយសារអត្ថន័យរឿងពុំទើសទាស់នឹងចំណូលរបស់ខ្លួន ។ គេក៏បានចូល

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ចិត្តរឿងវេស្សន្តរ ពុំមែនត្រង់វេស្សន្តរជាក់ទានដើម្បីបារមី នោះទេ គឺត្រង់ព្រះវេស្សន្តរទំលាក់ទានហួតមានរឿង មានរឿងហើយជាក់ទានទៀត ដល់ចប់រឿងបែរជាសុំមកសោយរាជ្យវិញ ស្របតាមចិត្តមនុស្សដែលពុំអាចលះបង់សម្បត្តិលោកីយនេះបានឡើយ ។ មហោសថដែលខ្មែរគួរសរសើរ ពុំមែនត្រង់បញ្ញាខ្ពង់ខ្ពស់ជាបារមីសំរាប់សំរេចនិព្វានទេ តែត្រង់បញ្ញាជាសមត្ថភាព អាចដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងសង្គមឲ្យផុតពីគ្រោះថ្នាក់នោះទៅវិញ ។ រឿងផ្សេងៗទៀតត្រូវរលាយបាត់ស្ងាត់ទៅវិញ ដោយសារពុំស្របស្រួលតាមបំណូលរបស់គេ ។

ការចេះយករឿងបរទេស មកខ្មែររូបឲ្យមកជារឿងជាតិ ដើម្បីបន្ទាបអ្វីដែលខ្លួនពុំចូលចិត្ត និងបន្ថែមអ្វីដែលខ្លួនចូលចិត្ត នេះ បង្ហាញនូវសមត្ថភាព នូវទេពកោសល្យរបស់អ្នកនិពន្ធខ្មែរ ក្នុងការបង្កើតអក្សរសិល្ប៍ ។ យើងអាចទាញមូលភាពខ្មែរ-

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នីយកម្មទៅប្រាង គឺវិធារណានិយមមិនពិតនិយមនេះឯង ។ អ្វី ដែលពុំសមនឹងរតិធ្វើឲ្យសម អ្វីដែលពុំពិតនឹងរតិធ្វើឲ្យពិត ឲ្យប្រាស់ ទៀតវិញ ។

* *

*

បើចង់ពូកែគណិតវិទ្យាសិស្សថ្នាក់២ ត្រូវមានសៀវភៅ :
គម្រូតត្រឹមត្រូវ កំណែលំហាត់ ពិជគណិតថ្នាក់ទី២
របស់លោក សាំងម៉ាសាអ៊ាង - ជួងខេង - ប៉ាគិមហុង
បរិញ្ញាប័ត្រផ្នែកគណិតវិទ្យា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី១២ ·

គេថា "ការសិក្សាអក្សរសិល្ប៍ពុំមានផលទេ ក្នុងសតវត្សទី២០នេះ ព្រោះសព្វថ្ងៃគេត្រូវការតែអ្នកបច្ចេកទេសតែប៉ុណ្ណោះក្នុងការកសាងជាតិ" ។

ចូរពន្យល់និងពិភាក្សា ។

សេចក្តីអធិប្បាយ

១. ផ្តើមសេចក្តី : បញ្ហា :

តើក្នុងវិស័យកសាងជាតិ គេត្រូវការតែអ្នកបច្ចេកទេសតែប៉ុណ្ណោះឬយ៉ាងណា ?

២. តួសេចក្តី :

* ពន្យល់ពាក្យ : បច្ចេកទេស : សំគាល់នូវវិជ្ជាឯកទេសសំរាប់អនុវត្តកិច្ចការអ្វីមួយ ។

កសាងជាតិ : សំគាល់ការរៀបចំស្រុកទេសឲ្យបានចំរើនលូតលាស់ ។

២.ខ. សំរេច : ក្នុងការកសាងជាតិគេត្រូវការអ្នកបច្ចេកទេស:

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

* ក្នុងការកសាងសេដ្ឋកិច្ចដូចជា :

- ឧស្សាហកម្ម
- កសិកម្ម
- គមនាគមន៍
- ពាណិជ្ជកម្ម

គេត្រូវការវិស្វករ និងអ្នកបច្ចេកទេសមកធ្វើកិច្ចការទាំងនេះឲ្យបានចំរើនល្អណាស់ ។

* ក្នុងការរៀបចំសង្គមកិច្ចដូចជា :

- សុខភិបាល
- អប់រំជាតិ

គេត្រូវការអ្នកបច្ចេកទេសមកសង់ផ្ទះ សង់សាលា មន្ទីរពេទ្យ សម្ភារៈផ្សេងៗ ។

- អ្នកបច្ចេកទេសអាចរកការងារធ្វើបានដោយងាយ

* ក្នុងវិស័យនយោបាយដូចជា :

- សន្តិសុខ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

— ការតារប្រទេស

— ឃោសនាការ

គេត្រូវការអ្នកបច្ចេកទេស ដើម្បីបង្កើតសម្ភារៈទំនើបៗ ដូចការផែ វិទ្យុ ទូរទស្សន៍ជាដើម ។

បង្រួមសេចក្ដី : វិស័យកសាងជាតិគ្រប់ប្រភេទគេត្រូវការអ្នកបច្ចេកទេស គេពុំត្រូវការវិជ្ជាអក្សរសិល្ប៍មកប្រើទេ ដូចនេះការសិក្សាអក្សរសិល្ប៍គ្មានគំហៃទេ ក្នុងសតវត្សវិទ្យាសាស្ត្រទំនើបនេះ ។

២.២. ប្រឆាំង : ក្នុងការកសាងជាតិ អ្នកបច្ចេកទេសតែឯកឯងពុំគ្រប់គ្រាន់ទេ ត្រូវមានអ្នកចេះដឹងវប្បធម៌ទូទៅខ្លះខ្លួនហាយដើម្បីរៀបចំអង្គការ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅប្រពន្ធល្អប្រសើរឡើងដូចជា :

— ស្គាល់ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ

— ប្រវត្តិសាស្ត្រ

— សង្គមវិជ្ជា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

— ទស្សនវិជ្ជា

— អក្សរសិល្ប៍ ។

វិជ្ជាទាំងនេះជាមេរៀន និងជាពន្លឺសំរាប់ផុតក្រោល បង្ហាញគ្រោះថ្នាក់និងផ្លូវល្អ ដើម្បីជួយដឹកនាំឆ្ពោះទៅរកការចំរើនៗ វិជ្ជាទាំងនេះបង្ហាញសេចក្ដីត្រូវការពិត ៗ របស់សង្គម និងផលវិបាកដែលអាចកើតមានឡើង ។

— មិនតែប៉ុណ្ណោះ វិជ្ជាទាំងនេះបានបណ្ដុះស្មារតីជាតិ ស្មារតីភ្ញាក់រលឹក មនុស្សធម៌ សីលធម៌ថែមទៀត ។

— បច្ចេកទេសសុទ្ធសាធ និងនាំមកនូវគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងធំដល់សង្គមទៅវិញ ។ ជួនកាលបច្ចេកទេសជាអាវុធបើកផ្លូវឱ្យអ្នកស្រឡាញ់អំណាច និងមាសប្រាក់ គ្មានសីលធម៌ រំលោភឈ្លានពានអ្នកខ្សត់ខ្សោយ ។

បង្រួមសេចក្ដី: រួមសេចក្ដីមក ក្នុងការកសាងជាតិ គេត្រូវការសព្វមុខវិជ្ជា មានអក្សរសិល្ប៍នេះមួយផងដែរ ។ ដូចនោះ ការសិក្សាអក្សរសិល្ប៍ នៅតែមានតំលៃជាចិច្ចក្ន

សតវត្សណាក៏ដោយ ។

២.ជ. **សំរួល :**

— អ្នកបច្ចេកទេសជាអ្នកអនុវត្តកិច្ចការមួយ ៗ .

— អ្នកចេះដឹងវប្បធម៌ទូទៅ ជាអ្នករៀបចំអង្គការឲ្យទាក់ទងគ្នាដើម្បីឲ្យចំរើនល្អតលាស់ ។ ដូចនេះអក្សរសិល្ប៍ដែលជាមែកធាងនៃវប្បធម៌ ដែលមាននាទីកែកម្មខ្វែកមាត់សង្គមមនុស្សនិងដោះស្រាយបញ្ហាមនុស្ស មាននាទីសំខាន់ក្នុងវិស័យកសាងជាតិ ។

៣. **បញ្ចប់សេចក្តី :**

ដើម្បីរៀបចំស្រុកទេសឲ្យបានចំរើនល្អតលាស់ គេត្រូវការអ្នកបច្ចេកទេសផង អ្នកចេះដឹងវប្បធម៌ទូទៅផង ។ អក្សរសិល្ប៍នៅតែមាននាទីសំខាន់ក្នុងការជួយបំភ្លឺ ក្នុងកិច្ចរៀបចំគ្រប់វិស័យនៃសង្គមជាតិ ។

* *

*

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី១៣.-

អក្សរសិល្ប៍គ្រប់ប្រភេទជាកញ្ចក់ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញនូវជីវភាពរបស់សង្គមក្នុងសម័យនីមួយ ៗ ។

ចូរពន្យល់និងពិភាក្សា ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

មនុស្សរស់នៅក្នុងធម្មជាតិ តែងមានការប៉ះទង្គិចគ្នាជាហេតុនាំឲ្យកើតចេញជាបញ្ហាគគ្រិកគគ្រេងឡើង ។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ អ្នកនិពន្ធខំតស៊ូពិនិត្យសង្កេតប្រមូលផ្ដុំចងក្រងជារឿងតាមសិល្បវិធីរបស់ខ្លួន គឺអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍នេះឯង ។ ដូចនេះហើយបានជាគេថា "**អក្សរសិល្ប៍គ្រប់ប្រភេទជាកញ្ចក់សំរាប់ឆ្លុះមើលជីវភាពរបស់សង្គមមនុស្ស ក្នុងសម័យនីមួយៗ**" ។

តើអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ បានបង្ហាញជីវភាពខ្មែរសម័យអ្នកនិពន្ធបែបណាខ្លះ ?

អក្សរសិល្ប៍សំគាល់អត្ថបទ ដែលអ្នកនិពន្ធបានលើកយកបញ្ហាមនុស្សមកចោទ និងដោះស្រាយ ប្រកបដោយ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

សិល្បភាព ដើម្បីសម្រួលស្របតាមចំណូលចិត្តអ្នកអាន ។
អ្នកនិពន្ធជាមនុស្សដែលរស់នៅក្នុងគំនាបសង្គម ទទួលឥទ្ធិ-
ពលពីសង្គមផង ឈឺចាប់នឹងអំពើអយុត្តិធម៌ ឬអមនុស្សធម៌
តាមកំលាំងចំណេះចេះដឹងរបស់ខ្លួន ជះឥទ្ធិពលរបស់ខ្លួន
ទៅលើសង្គមវិញផង ក្នុងបំណង ដោះស្រាយបញ្ហាមនុស្ស ។
អាស្រ័យហេតុនេះ អ្វីៗដែលអ្នកនិពន្ធសរសេរទុកមក ជារឿង
ពិតដែលកើតឡើង ក្នុងសម័យកាលមួយ រៀបសម្រួលនិង
បន្ថែមបន្ថយតាមទស្សនៈ របស់លោកផ្ទាល់ ៗ ដូចជារឿង
ទុំទាវ អ្នកនិពន្ធបានបង្ហាញជីវភាពខ្មែរក្នុងសម័យលង្វែក ។
តាមរយៈអត្ថបទនេះ អ្នកអានអាចមើលឃើញនូវទិដ្ឋភាព
សង្គមសក្តិភូមិខ្មែរយ៉ាងច្បាស់ ៗ ក្នុងរបបផ្តាច់ការនិយមនេះ
ប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅដោយរងទុក្ខវេទនាជាខ្លាំង ព្រោះសង្គម
បែកចេញជាច្រើន វណ្ណៈខ្លាំងសង្កត់សង្កិនធ្វើបាបពួកវណ្ណៈ
ខ្សោយតាមចំណង់ ។ អ្នកមានប្រើអំណាចផ្តាច់ការលើ
អ្នកក្រ អ្នកកាន់អំណាច ប្រើអំណាចផ្តាច់ការលើអ្នកគ្មាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អំណាច ស្ដេចប្រើអំណាចផ្ដាច់ការលើរាស្ត្រ ។ ក្រុមសក្ដិភូមិកាចសាហាវ អយុត្តិធម៌ កាប់សំលាប់មនុស្សគ្មានញញើត ដូចជាអាជូនសំលាប់ទុំជាភស្តុតាងស្រាប់ ។ រឿងទុំទាវនេះបានបង្ហាញជីវភាពខ្មែរយ៉ាងសព្វគ្រប់ គឺតាំងពីកូនក្មេង ព្រះសង្ឃ ខ្ញុំគេ រហូតដល់វណ្ណៈខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតគឺស្ដេច ។

អត្ថបទច្បាប់ល្បើកថ្មីរបស់ក្រមង៉ុយ បានបង្ហាញជីវភាពខ្មែរក្នុងសម័យកាណានិគម ។

„ចេះច្បាប់បារាំង កុំភ្លេចសច្ចំ កតញ្ញូខន្តី" ។

សេចក្ដីបង្ហាញថា ច្បាប់ក្នុងស្រុកខ្មែរ គេប្រើច្បាប់បារាំង មានន័យថា នយោបាយប្រទេសខ្មែរ នៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃបារាំង ។

„ខត់ជើងប្លែក សប្បាយតែភ្នែក ក្នុងចិត្តរងកម្ម" ។

សេចក្ដីថា ពួកបារាំងពុំមែនស្រឡាញ់ខ្មែរទេ គេធ្វើនយោបាយប្រជាកំពុត ស្រែកអួតពីការកែចំរើនរបស់គេ ប៉ុន្តែតាមពិតគឺចំរើនតែសំបក ដូច្នេះហើយបានជាក្រមង៉ុយ

ពោលថា ក្នុងបក្ខផែនកម្ម ។

"ធ្វើស្រែនឿយហត់ណាស់ ចិននៅផ្ទះដេកចាំចែង
ផ្ទះចិនពីរបីល្វែង មានកន្លែងជង្រុកស្រូវ" ។

សេចក្ដីថា វិស័យសេដ្ឋកិច្ច ក៏ស្ថិតនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃ បរទេសដែរ គឺចិននេះឯង ។

"កុំភ្លើនភ្លេចខ្លួន ចេះសាសន៍ចិនយួន កុំចោលខ្មែរយើង" ។

សេចក្ដីថា វប្បធម៌បរទេសបានគ្របសង្កត់ លើវប្បធម៌ខ្មែរ ។

"ត្បិតមនុស្សឥឡូវ យកខុសជាត្រូវ យកឆ្កួតធ្វើជា" ។

សេចក្ដីថា អនាធិបតេយ្យកើតពាសពេញក្នុងសម័យអាណានិគម ។ រួមសេចក្ដីមក អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍គឺជាកញ្ចក់សំរាប់ឆ្លុះមើលការរស់នៅ របស់សង្គមក្នុងសម័យកាលនិពន្ធតែម្ដង ។

ប៉ុន្តែមានអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្លះ ហាក់ដូចជាតែងហួសរឿងពិត របស់មនុស្ស ។ បើដូចនេះ តើអក្សរសិល្ប៍គ្រប់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រភេទសុទ្ធតែត្រូវបញ្ចាំងនូវជីវភាពសង្គមមនុស្សឬ ?

រឿងព្រេង ភាគច្រើនជាសត្វ ដូចជា ទន្សាយ ខ្លា ចចក គីង្គក់ ជាដើម ។ ហេតុនេះ អក្សរសិល្ប៍ប្រភេទរឿងព្រេង រឿងនិទាន ពុំអាចយកមកត្រូវ មើលការរស់នៅរបស់មនុស្ស បានទេ ព្រោះជារឿងរបស់សត្វ ។ រឿងពុទ្ធនិយម ដូចជា រឿងសព្វសិទ្ធិ សុភមិត្រ ពុទ្ធសែន អ្នកនិពន្ធច្រើនបង្ហាញ អំពីអន្តរាគមន៍របស់ទេវតា និងអំពើអាក្រក់របស់ពួកយក្ស ។ ទេវតា និង យក្ស គេពុំដែលឃើញសោះ ក្នុងសង្គមមនុស្ស ដូច្នេះ រឿងប្រភេទនេះ ពុំអាចត្រូវបង្ហាញជីវភាពសង្គមបាន ដែរ ។

រួមសេចក្ដីមក អក្សរសិល្ប៍ពុំមែនសុទ្ធតែតំណាងជីវភាពសង្គមមនុស្សទេ ព្រោះខ្លះជារឿងរបស់សត្វ ទេវតា យក្ស ខ្លះជារឿងធម្មជាតិទៅវិញ ដូចជាអត្ថបទទន្លេបាសាក់ ជាដើម ខ្លះជារឿងអច្ឆរិយៈខ្ពស់ហួសពីរឿងមនុស្ស ។

រួចមកហើយ មានមតិពីរខុសគ្នា តើមតិមួយណាមាន លក្ខណៈត្រឹមត្រូវ ?

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មតិទីមួយនេះគាត់ថា អក្សរសិល្ប៍ ជាតំណាងជីវភាពសង្គមមនុស្ស ។

មតិទីពីរនេះគាត់ថាពុំមែនទៅវិញ ។ តាមពិតអក្សរសិល្ប៍ទោះបើតួអង្គជា យក្ស ជាសត្វ ឬជាទេវតាក៏ដោយ ក៏នៅជារឿងមនុស្សដដែល ព្រោះថាតួទាំងអស់នេះ ជាតំណាងមនុស្សប្រភេទមួយៗ តាមលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ដូចជាទន្សាយ តាងមនុស្សប៉ិនប្រសប់ ចេះតែ កុហកបោកប្រាស់ ប៉ុន្តែពុំមែនជាតួអង្គអាក្រក់ទេ ៖ គឺគេកុហកបោកប្រាស់គ្រាន់តែជួយរំដោះខ្លួន ឬ សត្វទន់ខ្សោយឲ្យផុតពីគ្រោះថ្នាក់តែប៉ុណ្ណោះ ។ ខ្លាតាងមនុស្សកាច ចិត្តអាក្រក់មានអំណាច ឯសត្វលាវិញ តាងប្រជាកស្ត្រស្លូតត្រង់ ច្រើនតែមានគេរំលោភបំពាន ។

ដូច្នេះ ការយកសត្វមកធ្វើតួអង្គនេះ ជាសិល្បៈរបស់អ្នកនិពន្ធដើម្បីធ្វើឲ្យរឿងនិទានទាក់ទាញអារម្មណ៍អ្នកអានតែប៉ុណ្ណោះ ។ រឿងខ្លះអស្ចារ្យហួសផុតពីរឿងពិត នោះ

គឺជាសិល្ប៍វិធីមួយបែបទៀត ស្របស្រួលទៅនឹងចំណូលចិត្តខ្មែរ គឺការផ្សំលោកិយសម្ភៈទៅនឹងអច្ឆរិយៈនេះឯង ។

រួមសេចក្តីមក អក្សរសិល្ប៍គ្រប់ប្រភេទ ទោះបីតួអង្គរឿងជាសត្វ ជាយក្ស ជាទេវតា ជាពោធិសត្វ ជាកវិទេពនៅស្ថានសួគ៌ ឬ បាតាល គឺសុទ្ធសឹងតែជារឿងមនុស្សទាំងអស់ ។ បញ្ហារបស់សង្គមមនុស្សនេះ ផ្សំក្នុងសំបកគឺសិល្ប៍នេះឯង ។ អាចមើលឃើញ និងយល់បញ្ហាទាំង និងសំកយេក្នុងអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ទៅបាន លុះត្រាតែមានវិជ្ជា ចំណេះពិតប្រាកដ ពីអក្សរសិល្ប៍ ។ ដោយហេតុថា អត្ថបទអក្សរ-សិល្ប៍ជារូបដែលផ្តិតយកតថភាពនៃការរស់នៅរបស់មនុស្ស ដូច្នេះ អ្នកនិពន្ធត្រូវមានគោលជំហរច្បាស់លាស់បំរើមហាជន ទំរែកមុខ ញែករកសច្ចភាព ដាស់ស្មារតី អ្នកអានឲ្យភ្ញាក់រលឹក ដើម្បីរៀបចំកែទំរង់សង្គមជាតិឲ្យបានលក្ខណៈល្អទំនើបឡើង ។

* * *

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី១៤

ចំណង់ចំណូលចិត្តខ្មែរ ពុំព្រមទទួលរឿងដែលមានលក្ខណៈខ្ពង់ខ្ពស់ហួសផុត អំពីរឿងមនុស្សឡើយ ។

តើរឿងរាមកេរ្តិ៍ និងមហាវេស្សន្តរជាតកបានយកទស្សនៈខាងលើនេះមកអនុវត្តដែរឬទេ?

BAC I - 1972

គំរោងតែង

១. ផ្ដើម:

ផងជាតិនីមួយៗ តែងមានចំណង់ចំណូលចិត្តប្លែកពីគេពីគ្នា ។ ខ្មែរចូលចិត្តរឿងដែលជាប់ទាក់ទងនឹងរឿងមនុស្ស ចំណែកគស់ណ្ដាញចូលចិត្តរឿង ដែលអស្ចារ្យខ្ពស់ហួសពីរឿងមនុស្សទៅវិញ ជាហេតុនាំឲ្យអ្នកខ្លះពោលថា តើរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងវេស្សន្តរ ដែលមានប្រភពចេញមកពីប្រទេសឥណ្ឌា ហើយត្រូវចូលមកក្នុងសង្គមខ្មែរ ត្រូវបានអ្នកនិពន្ធខ្មែរកែច្នៃរបស់ប្រែប្រួលតាមចំណូលចិត្តរបស់ខ្មែរឬទេ ?

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

២. បរិយាយ ៖

២.១– ចំណង់ចំណូលចិត្តខ្មែរ

ខ្មែរចូលចិត្តអ្វីដែលមានលក្ខណៈ មិនខ្ពង់ខ្ពស់ហួសពីរឿងមនុស្ស ៖

* អក្សរសិល្ប៍ៈ រឿងធនញ្ជ័យ ការឡាវរឿងព្រេងខ្មែរ ជារឿងរ៉ាវរបស់មនុស្សក្នុងសង្គមមួយ ។

* ជំនឿ ៖ ពុទ្ធសាសនាគាបស្អិតនៅជាប់បាននឹងយូរ ដោយសារសាសនានេះ មានលក្ខណៈមនុស្សនិយម ។ សាសនាព្រាហ្មណ៍ត្រូវបាត់បង់ពីសង្គមខ្មែរទៅវិញ ដោយសារសាសនានេះ គ្មានលក្ខណៈមនុស្សនិយមនេះឯង គឺជាសាសនាកទិទេពនិយមទៅវិញ ។

២.២– ទស្សនៈនេះត្រូវបានយកមកអនុវត្តក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍

* បញ្ហា ៖ រឿងកញ្ញ រឿងចំប្លង រឿងក្បត់ រឿងស្នេហាជាតិ រឿងកំសត់ព្រាត់ប្រាស់ក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ជារឿងរបស់មនុស្ស ។

* បុព្វហេតុនៃទំនាស់វិបត្តិ ៖ កើតមកពីមនុស្សដែលមានចិត្ត

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

លោកប្រណែនប្រច័ណ្ឌ ឈ្មោះស សង់សឹក ការពារកិត្តិយស

រក្សាពាក្យសត្យ ទំនងមកពីច្បាប់គ្រប់គ្រងខ្លះយុត្តិធម៌ដូចជា:

* កៃកេសីសំអាងពាក្យសត្យ ដណ្ដើមរាជ្យពីព្រះរាមជា

កូនដើមមកឲ្យព្រះភិរុត ។

* ព្រះរាមបាញ់កាកមាស្វ មកពីកាកនាស្វបំផ្លាញ

ហោមពិធីរបស់ឥសីពិស្វាមិត្រ ។

* សូរបនខាទងព្រះលក្ខណ៍ បានបង្កើតជំទាស់រវាងពួក

យក្សនិងពួកព្រះរាម ហេតុផលកើតកលជាសង្គ្រាមយ៉ាងធំ ។

* ទំនាស់ពាលីនិងសុគ្រីព បានហុចប្រយោជន៍ឲ្យព្រះ

រាមជាជនបរទេស ។

ទាំងអស់នេះជារឿងមនុស្សក្នុងសង្គម ដែលកើតឡើងពី

មនុស្ស ពុំមែនពីអាទិទេពឯណាឡើយ ។

*** វិធីដោះស្រាយ : មនុស្សវិធី**

ព្រះរាមក្តី ក្រុមកពណ៌ក្តី សុគ្រីពសឹងបានអនុវត្តមនុស្សវិធីក្នុង

ការធ្វើសង្គ្រាមដូចជាប្រើកលល្បិចគិត មានមេទ័ពជាអ្នកដឹកនាំ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រើកលល្បិចផ្សេងៗ មានសង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រជាដើម ។

* **តួអង្គ** : ពោះជាយក្សក្តី ជាអាទិទេពក្តី ជាសត្វក្តី តួអង្គក្នុងរឿងភាគច្រើនសុទ្ធតែជាមនុស្ស ។

២.៣– ក្នុងរឿងវេស្សន្តរ

* **បញ្ហា** : រឿងកម្សត់ រឿងទាន រឿងកំសត់ព្រាត់ប្រាស់ ក្នុងរឿងវេស្សន្តរ ជារឿងមនុស្ស ។

* **បុព្វហេតុនៃទំនាស់** : កើតមកពីមនុស្សដែលមានចស្សុះផ្សេង ៗ គ្នានេះឯងដូចជា :

– អ្នកស្រីពិរាស្ត្រចោទថា ព្រះវេស្សន្តរបំផ្លាញជាតិ ។

– ជូជកសុំជាលីក្រឹស្នាដើម្បីផ្គាប់ប្រពន្ធ ។

* **វិធីដោះស្រាយ** : មនុស្សវិធី

* **តួអង្គ** : មនុស្សលក្ខណៈ ។ ព្រះវេស្សន្តរមានលក្ខណៈជាមនុស្ស ព្រោះនៅទីបំផុតលោកបានសុំពរព្រះឥន្ទ្រត្រលប់ទៅសោយរាជ្យវិញ ។ ទាំងមទ្រីមានលក្ខណៈជាមនុស្ស ពុំមែនជាកន្ស្រសាពេជ្ញ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

* **រូបមក:** រឿងកាមកេរ្តិ៍និងរឿងវេស្សន្តរជារឿងមនុស្ស ព្រោះបង្ហាញបញ្ហាមនុស្ស ដែលកើតឡើងពីមនុស្ស ដោះស្រាយដោយមនុស្ស តាមមធ្យោបាយមនុស្សនេះឯង ។

តើរឿងទាំងពីរ ដែលមានប្រភពចេញមកពីរឿងជាតក នៅមានលក្ខណៈអច្ឆរិយៈខ្ពស់ហួសពីរឿងមនុស្សដែរឬទេ ?

២.៤– អច្ឆរិយៈក្នុងរឿងកាមកេរ្តិ៍

* **អច្ឆរិយៈក្នុងធម្មជាតិ:** ការប្រែប្រួលនៃធម្មជាតិនៅពេលព្រះកាមយានដល់ - សកម្មភាពរបស់ព្រះកាម ។

* **អច្ឆរិយៈដាច់ចេញពីធម្មជាតិ:** ទាក់ទងទៅនឹងទេវលោក និងឋានបាតាល ។

២.៥– អច្ឆរិយៈ: ក្នុងរឿងវេស្សន្តរ.

* **អច្ឆរិយៈ :ក្នុងធម្មជាតិ :** ការប្រែប្រួលនៃធម្មជាតិពេលដែលព្រះវេស្សន្តរយានដល់ - ទឹកចិត្តលះបង់និងអំណត់របស់ព្រះវេស្សន្តរ ។

* **អច្ឆរិយៈ: ដាច់ចេញពីធម្មជាតិ:** ទេវត្តាគមន៍ការបំពេញ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បារមីរបស់ពោធិសត្វ ។

រួមមក : រឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងវេស្សន្តរនៅមានអច្ឆរិយភាពជាច្រើន ។

២.៦– រឿងរាមកេរ្តិ៍ និងរឿងវេស្សន្តរជារឿងធំប្រកបអច្ឆរិយៈ និងគតិ : ។

– រឿងដើមរបស់ឥណ្ឌា ជារឿងអច្ឆរិយៈខ្ពស់ហួសពីរឿងមនុស្ស ។ រឿងរាមាយណៈជារឿងភពទេវតាដែលមានភារៈបង្ក្រាបពួកសភាវៈអាក្រក់ រឿងវេស្សន្តរជារឿងរបស់ពោធិសត្វដែលខំបំពេញទានបារមី ។ អ្នកនិពន្ធបានយករឿងទាំងពីរមកកែច្នៃសំរបសំរួលតាមចំណង់ចំណូលចិត្តខ្មែរ ដោយខំបំពាត់ដំណើររឿង ឲ្យមកជារឿងមនុស្សពិតទៅវិញ ហើយបានរក្សាអច្ឆរិយភាពជាធាតុដើមខ្លះដើម្បីជាសិល្បផង ជាមធ្យោបាយបង្កើតរឿងឲ្យវែងឆ្ងាយផង ។

គ– ផ្ទប់ : រឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងវេស្សន្តរគឺពិតជាបានត្រូវអ្នកនិពន្ធខ្មែរ រៀបចំកែច្នៃឲ្យមានលក្ខណៈមនុស្សនិយម ពិត

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

និយម ស្របតាមចំណង់ចំណូលចិត្តខ្មែរ ដែលពុំព្រមទទួលនូវអ្វីខ្លះហួសផុតពីរឿងមនុស្សនេះឯង ។ ដោយសារការប៉ុនប្រសប់ និងទេពកោសល្យរបស់ខ្មែររឿងបរទេសឲ្យមកជាខ្មែរនេះហើយ ទើបរឿងរាមកេរ្តិ៍និងរឿងវេស្សន្តរមានតំលៃពិសេសក្នុងវប្បធម៌ជាតិ ។

* *

*

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី ១៥.–

មតិមួយពោលថា៖ „អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរមានតែការស្រឡាញ់ ការភ័យខ្លាច–ការស្អប់និងការឈឺចាប់។ ដូច្នេះដើម្បីឱ្យស្រប ទៅតាមរបបសាធារណរដ្ឋ អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរត្រូវធ្វើកំណែទម្រង់ ដោយធ្វើឱ្យអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរបំរើការពិត និង នយោបាយ មួយ” ។

ចូរអ្នកពិនិត្យមើល ដោយផ្អែកទៅលើអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ដែលអ្នកបានសិក្សា តើអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ មានតែលក្ខណៈដូច មតិខាងលើនេះមែនឬ? ហើយអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរគ្មានការពិតនិង មិនអាចបំរើនយោបាយជាតិក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋ មែនឬ?

ប្រលងសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សា
លើកទី ១ ឆ្នាំ១៩៧២

គំរោងតែង

១–ផ្ដើម :

អក្សរសិល្ប៍ ជាស្រមោលពោលចេញមកពីការរស់នៅ របស់សង្គមមនុស្ស ។ ប៉ុន្តែអ្នកខ្លះអះអាងផ្ទុយទៅវិញថា:

„អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរមានតែការស្រឡាញ់ ការភ័យខ្លាច ការស្អប់ និងការ ឈឺចាប់„ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រួចគេបានពោលបញ្ជាក់បន្ថែមថា "ដើម្បីអោយស្របទៅតាមរបប សាធារណរដ្ឋ អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ត្រូវផ្លាស់ខ្លួន ដោយធ្វើឲ្យអក្សរសិល្ប៍ ខ្មែរបំរើការពិតនិងនយោបាយមួយ" ។

តើអក្សរសិល្ប៍មានតែលក្ខណៈដូចមតិខាងលើមែនឬ? ឬមួយអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ មានការពិត និង បំរើនយោបាយជាតិ ក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋដែរ?

២—បរិយាយៈ

*** ពន្យល់ពាក្យៈ**

អក្សរសិល្ប៍គឺកំរងអត្ថបទប្រកបដោយសិល្បគតពេចន៍ និងដោះស្រាយបញ្ហាមនុស្សក្នុងសង្គមនាសម័យកាលមួយ ។

២.១— មតិស្រប :

*** អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរមានតែការស្រឡាញ់ ការភ័យខ្លាច ការ ស្អប់ និងការឈឺចាប់ :**

—ការស្រលាញ់សំគាល់ឡើងរឿងស្នេហា : ទុំទាវ កាកី ពុទ្ធិសែន ហាន់យន្ត កាមកេរ្តិ៍ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

–ការភ័យខ្លាចសំគាល់នូវករុណាភាពក្នុងរឿងដែលនាំអោយអ្នកអានរន្ធត់ចិត្តភ័យខ្លាច ដូចជាការកាប់សម្លាប់គ្នាយ៉ាងរន្ធត់ក្នុងរឿងទុំទាវ ។

– **ការស្អប់ :** វណ្ណៈមួយតែងស្អប់វណ្ណៈមួយ ដូចម្តាយទាវជាអ្នកមានស្អប់ទុំជាអ្នកក្រ - ស្រទបចេក ។

–**ការឈឺចាប់ :** ការរំលោភឈ្លានពានពីអ្នកខ្លាំងលើអ្នកខ្សោយ ។

* **អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរខ្វះការពិត និងមិនបំរើនយោបាយ ក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋ:**

–អ្នកតំកើងតែស្តេច ថាជាអាទិទេព ជាអ្នកខ្លាំងពូកែ ថាជាពោធិសត្វមានបារមីលើសលប់ បង្ហាញឥទ្ធិឫទ្ធិនៃមន្តអាគម ហោះហើរ ជ្រែកទឹកជ្រែកដី ឋានសួគ៌ នរក បុគ្គលសត្វចេះនិយាយ ចេះដោះស្រាយបញ្ហា យក្ស ព្រះឥន្ទ្រ ទេវតា ដែលគ្មានការពិតទាល់តែសោះ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ពុំស្របនឹងនយោបាយសាធារណ.

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ផ្លែផលនិយមការពិត មិនលើកបុគ្គលណាជាទីសក្ការៈនោះទេ ។

* **រួមមក:**

ដើម្បីអោយស្របតាមរបបសាធារណរដ្ឋ អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរត្រូវប្ដូរទស្សនៈ ដោយត្រូវគេយកអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរបំរើការពិតនិងនយោបាយមួយ ។

* តើអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរសុទ្ធតែគ្មានការពិត និងមិនបំរើនយោបាយសាធារណរដ្ឋទាំងអស់ឬអី ?

២.២– មតិជំទាស់ :

* **អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរមានការពិត និងបំរើនយោបាយជាតិក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋ:**

–ទុំទាវបង្ហាញជីវភាពពិតជាក់ស្តែង ក្នុងរបបសក្តិភូមិ បានបង្ហាញនូវការជិះជាន់ សង្កត់សង្កិន រវាងមនុស្សគ្នាឯង នាំឲ្យអ្នកអានឈឺចាប់ ភ្ញាក់រលឹក ស្អប់របបសក្តិភូមិ នាំអោយនឹកគេមកគាំទ្ររបបសាធារណរដ្ឋ ដែលគោរពសិទ្ធិ សេរីភាព

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តិបៃលមនុស្សនេះឯង ។

–ឿងធនញ្ជ័យ បង្ហាញភាពល្ងង់ខ្លៅរបស់ស្ដេចដែលមាន

គំនិតអាក្រក់ ញញួរប្រាជ្ញជាតិ ទៅតាមបរទេសសំណាប់ៗ

ប៉ុន្តែធនញ្ជ័យអាចដោះស្រាយរួចមិនយកជ័យជំនះបាន ។ នេះ

គឺបដិវត្តន៍មួយ តទល់នឹងពួកសក្តិភូមិ ដើម្បីកេរ្តិ៍សិទ្ធិ សេរីភាព

នេះឯង ។

– អ្នកស្រីពិកស្ដេចមះបារ ប្រឆាំងនឹងព្រះវេស្សន្តរជា

ស្ដេចរបស់ខ្លួន គឺបង្ហាញខ្សែគំនិតភ្ញាក់រលឹករបស់ប្រជាកស្ដ្រ

ដែលជាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងបំផុតលើកសមាគរបស់ជាតិ ។ នេះ

គឺស្របតាមគោលគំនិត របបសាធារណរដ្ឋនិយម ដែល

ថែរថា កស្ដ្រជាម្ចាស់អំណាច ជាម្ចាស់រដ្ឋ មិនជាអ្នក

ទទួលខុសត្រូវ លើកសមាជាតិរបស់ខ្លួន ។ .

*** រួមមក:** អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ និយាយការរិតហើយដឹក

នាំឲ្យមនុស្សភ្ញាក់រលឹក ស្គប់យុត្តិធម៌ ស្រលាញ់សិទ្ធិ សេរី

ភាព មានន័យថា បំរើនយោបាយ សាធារណរដ្ឋនិយម

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រួចស្រេចហើយ ដូចនេះគេពុំបាច់ផ្លូវ ខ្សែនៈក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរទេ ។

២.៣– មតិសំយោគ : រួចមកហើយ មានមតិពីរផ្ទុយគ្នា តើមតិណាមួយមានដំនាក់កាល ?

អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ មានការស្រលាញ់ ការភ័យខ្លាច ការស្អប់ និងការឈឺចាប់ ពិតដូចនោះមែនហើយ ប៉ុន្តែនេះជាសំបក ជាសិល្ប៍សំរាប់ទាញអារម្មណ៍អ្នកអានអោយខ្ទត់ ស្រើបរំភើប អាណិតអាណូរ កំសត់ សប្បាយ ។ លើសពីសិល្ប៍ភាពនេះ អក្សរសិល្ប៍បានផ្ដិតយកការពិត ក្នុងការរស់នៅរបស់សង្គមមនុស្ស មកតាំង មកបង្ហាញ ដើម្បីអោយភ្ញាក់ ឲ្យស្អប់ ឲ្យហានគំនិតថ្មី ក្នុងការខ្នែងរំរើ និងវេទនាសម្ពន្ធសង្គម ពោលគឺ បំរើនយោបាយសាធារណរដ្ឋនេះឯងហើយ ។ ប៉ុន្តែអក្សរសិល្ប៍ខ្លះ បំរើវណ្ណៈប្រតិកិរិយាដែរ ដូចជារឿងជ័យមាគជាដើម។ ដូចនេះ អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរដែលមានរួចមកហើយ ភាគច្រើនបានបំរើនយោបាយ សាធារណរដ្ឋហើយ មាន

កាតតិចទេ ដែលបំរើវណ្ណៈមនុស្សមួយក្តាប់តូច ត្រូវតែដកចេញ ។

៣– ផ្តុំសេចក្តី:– អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរបានចោទនិងដោះស្រាយបញ្ហាពិតៗ ក្នុងសង្គមនាសម័យកាលមួយ ៗ ពិតមែនតែអត្ថបទទាំងនោះគាត់តែងក្នុងសម័យសក្តិភូមិ ប៉ុន្តែអ្នកនិពន្ធ ដែលជាអ្នកក្សាក់លើកមុនគេ តែងតែណែនាំអ្នកអានអោយមើលឃើញភាពកក្រក់ របស់សង្គមចាស់ មានន័យថាបំរើសង្គមថ្មីនេះហើយ ។

* ✶ *

*

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី១៦.–

ព្រះពោធិសត្វក្ដី ព្រះពុទ្ធអង្គក្ដី សុទ្ធតែបាន ប្រឆាំងនឹងមាតាបិតា ប្រឆាំងនឹងអំណាចផ្ដាច់ការនៃរបបសក្តិភូមិ ប្រឆាំងនឹងលទ្ធិព្រាហ្មណ៍និយម ដែលធ្វើអោយមានការប្រកាន់វណ្ណៈ ហើយសំរេចព្រះទ័យចាកចោលភពសម្បត្តិ យាងទៅសាងផ្នួសដើម្បីស្វែងរកពោធិញាណក្នុងគោលបំណងដឹកនាំសង្គមមនុស្សលោក ទៅរកយុត្តិធម៌ សិទ្ធិ សេរីភាព សមភាព និងជាទីអស្រោសទៅរកនិព្វាន។

តើការធ្វើយ៉ាងនេះ អាចចាត់ទុកជាជាអ្នកបង្កើតអនាធិបតេយ្យដល់សង្គមឥណ្ឌាបានដែរឬទេ ?

ចូរអ្នកដោះស្រាយនូវមតិខាងលើនេះ ដោយលើកយករឿងវេមិយកុមារនិងព្រះសទ្ធន្ត ក្នុងរឿងទសជាតក និងរឿងព្រះវេស្សន្តរ មកបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់ផង ។

BAC *1- 1972*

គំរោងតែង

១. ផ្ដើម :

ព្រះពោធិសត្វក្ដី ព្រះពុទ្ធក្ដី សុទ្ធតែបានប្រឆាំងនឹងចំពោរ

7

សង្គមដែលព្រះអង្គរស់នៅ ហើយតែងតែចង់ចេញទៅរក កន្លែងមួយផ្សេងទៅវិញ គឺទៅសាងផ្នួស ។

តើការប្រឆាំងនេះ ជាអំពើបង្កើតអោយមានបញ្ហាដល់ សង្គមណាមែនឬទេ ?

២. បរិយាយ

២.១– ព្រះពោធិសត្វ ព្រះពុទ្ធប្រឆាំងនឹងមាតាបិតា ប្រឆាំងនឹងអំណាចផ្តាច់ការនៃរបបសក្តិភូមិ ប្រឆាំងនឹងលទ្ធិព្រាហ្មណ៍និយម ដែលធ្វើអោយមានការប្រកាន់វណ្ណៈ

* ព្រះពោធិសត្វៈ គោមិយ និងវេស្សន្តរ

គោមិយ – សុខចិត្តធ្វើគ ថ្លង់ ខ្វិន អស់ពេល ១៦ ឆ្នាំ ដើម្បីប្រឆាំងនឹងបិតា ដែលមានបំណងលើកជាថ្វាយព្រះអង្គ ។

គោមិយ – បដិសេធការគ្រប់គ្រងជាមួយនឹងព្រះបិតាដែលជាស្តេច ។ ស្តេចតែងប្រើអំណាចផ្តាច់ការ ដូចនេះប្រឆាំងនឹងស្តេច គឺប្រឆាំងនឹងអំណាចផ្តាច់ការនៃរបបសក្តិភូមិ ។

គោមិយ – ប្រឆាំងនឹងលទ្ធិព្រាហ្មណ៍ដែលបង្កើតអោយ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មនុស្សប្រកាន់វណ្ណៈ ដូចនេះបានជាពោធិសត្វថយចេញពីវណ្ណៈក្សត្រទៅបួសជាឥសី ហើយវណ្ណៈណាក៏អាចបួសបាន ដូចជាតេមិយអនុញ្ញាតអោយស្តេច នាម៉ឺនរាស្ត្រ បួសជាមួយគ្នា ។ នេះជាគំនិតលាយវណ្ណៈ ។

វេស្សន្តរ – ប្រឆាំងនឹងសង្គមសក្តិភូមិ ដែលពេចប្រកាន់ព្រះអង្គពីរឿងនិទាន ដោយហាក់ហាលនគរតែទៅនៅសាមិផ្នួស ដូចតេមិយដែរ ។

* **ព្រះពុទ្ធអង្គ** នៅពេលពុំទាន់បានត្រាស់ ទ្រង់មានព្រះនាមព្រះសិទ្ធត្ថ ។ ព្រះអង្គបានប្រឆាំងនឹងព្រះញាតិវង្សពោលគឺវណ្ណៈក្សត្រ តែហាលបព្វជ្ជ ទៅសាងផ្នួស ហេតុដល់បានសំរេចសព្វញ្ញុតញ្ញាណ

សរុបមក :

- តេមិយបដិសេធរាជ្យ
- វេស្សន្តរបដិសេធរាជ្យស្តេចចេតរាស្ត្រ
- ព្រះសិទ្ធត្ថបដិសេធរាជ្យ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រួចយានទៅសានស្ថានសួគ៌ព្រៃ ។ ទីអវសាន្ត ត្រូវបានសំរេចព្រះនិព្វាន ។

ដើម្បី : ស្វែងរកពោធិញាណក្នុងគោលបំណង

- រកយុត្តិធម៌អោយសង្គមមនុស្ស
- រកសិទ្ធិសេរីភាព
- រកសមភាព

តើអំពើបែបនេះបង្កើតអនាធិបតេយ្យ ដល់សង្គមណាឬទេ ?

២.២ – ពោធិសត្វធ្វើបែបនេះ ជាអ្នកបង្កើតអនាធិបតេយ្យ:

- នាំអោយមនុស្សប្រឆាំងនឹងអ្នកមានគុណ
- នាំអោយមនុស្សប្រឆាំងនឹងប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ស្រុកទេសដែលមានរួចមកហើយ ។
- នាំអោយមនុស្សរួបរួមសង្គម ហើយរត់ទៅបួសទៅវិញ ជាហេតុនាំអោយខូចការចំរើន ។

២.៣ – ប៉ុន្តែអ្នកខ្លះយល់ថា ធ្វើបែបនេះ **ពោធិសត្វពុំមែន**

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បង្កើតអនាធិបតេយ្យទេ គឺជាអ្នក បរិវត្តន៍ មួយទៅវិញ គឺព្រោះ :

- ប្រឆាំងនឹងយោបល់យល់ខុស
- ប្រឆាំងនឹងអយុត្តិធម៌ .
- ប្រឆាំងនឹងសង្គមផ្ដាច់ការ និយមវណ្ណៈ ដើម្បីដឹកនាំមនុស្សឲ្យស្គាល់សិទ្ធិសេរីភាព សមភាព យុត្តិធម៌
- ការពារមនុស្សធម៌ ។

ធ្វើបែបនេះ គឺធ្វើឲ្យសង្គមមនុស្សឈានដល់ឋានខ្ពស់ទៅរកភាពរុងរឿងពុំមែនបង្កើតអនាធិបតេយ្យទេ ។

មតិរួម:

ប្រឆាំងនឹងសង្គមមនុស្ស ពុំមែនសុទ្ធតែមានន័យថា បង្កើតអនាធិបតេយ្យទេ ។ ប្រឆាំងនឹងទំនៀមទំលាប់ ចំណូលចិត្ត ទំនោររបស់សង្គមមនុស្សមួយដែលពុំមានលក្ខណៈល្អត្រឹមត្រូវ គ្មានយុត្តិធម៌ហើយដែលបានហក់ហួសគល់ស្អុតចាប់ទៅហើយ នាំឲ្យមានការដើរដួល មែនហើយ ប៉ុន្តែបានធ្វើឲ្យមតិមហាជនភ្ញាក់រលឹក និងយល់ច្បាស់ខ្លួ

អយុត្តិធម៌ ស្គាល់មុខពួកល្បិចសង្គ្រាម ឈប់ហើយផុតគំ-និតថ្មី កែទាំងសង្គ្រាម ដោយមានលក្ខណៈល្អប្រសើរត្រូវ ទាំងបែប ពេលគឺសង្គ្រាមមួយដែលគេគោរពតាំងពីមនុស្ស ។ សេចក្តីថា ប្រឆាំងបែបនេះ គឺនាំឲ្យមានការបំរើល្អគណាស់ព្រោះទេ រកសុខៈ ដែលជាបំណងចុងក្រោយរបស់មនុស្ស ។

៣– ផ្ដប់ :

ដូចនេះ ប្រឆាំងបែបនេះមានឈ្មោះថា បដិវត្តន៍ទៅវិញ ហើយនៅពេលដែលបានទទួលជោគជ័យ ដោយមានការគាំទ្រពីមហាជនផង ពេលនោះអ្នកប្រឆាំងពុំមានឈ្មោះថាជាអ្នកបង្កើតអនាធិបតេយ្យទេ គឺមានឈ្មោះថាវីរជនទៅវិញ ។

* *

*

ប្រធានទី ១៧.–

សង្គ្រាមរវាងក្រុងរាពណ៍និងព្រះរាមជាសង្គ្រាមរវាងជាតិមួយនិងជាតិមួយទៀត ហើយដែលមានក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ ។ ចំណែកសង្គ្រាមនៅសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ជាសង្គ្រាមឈ្លានពានបំបាត់ពូជសាសន៍ ដែលជាតិមួយរំលោភយ៉ាងព្រៃផ្សៃមកលើប្រជាជាតិមួយដែលចង់តែរស់នៅក្នុងសុខសន្តិភាព ហើយដែលមាននៅក្នុងបច្ចុប្បន្នកាលសព្វថ្ងៃនេះ ។

តាមការសិក្សារួចមកហើយ តើយើងអាចយល់បានយ៉ាងណាអំពីសង្គ្រាមខាងលើនេះ ។

ចូរពិភាក្សាដោះស្រាយ ។

BAC 1. 1972

គំរោងតែង

ក– ផ្តើម = បញ្ហាប្បន៍ក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍គឺសង្គ្រាម ។ សង្គ្រាមដែលធំជាងគេ ដែលសង្គ្រាមរវាងក្រុងរាពណ៍និងព្រះរាម គឺជាសង្គ្រាមរវាងជាតិមួយនិងជាតិមួយ ។ រីឯសង្គ្រាមនៅសាធារណរដ្ឋខ្មែរយើងសព្វថ្ងៃនេះវិញ ជាសង្គ្រាមឈ្លាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ពានបំបាក់ពួកសាសន៍ ដែលជាតិមួយរំលោភយ៉ាងព្រៃផ្សៃ កលើប្រជាជាតិមួយដែលចង់តែរស់នៅក្នុងសុខសន្តិភាព ។

តើសង្គ្រាមទាំងពីរនេះមានហេតុបំណងសភាពលក្ខណៈ និងផលវិបាកដូចគ្នានិងខុសគ្នាយ៉ាងណាខ្លះ ?

១– បរិយាយៈ

១– សង្គ្រាមក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ គឺជាសង្គ្រាមរវាងជាតិមួយនិងជាតិមួយ គឺពួកយក្សនិងពួកព្រះរាមឬរវាងលង្កានិងអយុធ្យាៈ

*** ហេតុបំណងនៃសង្គ្រាម**

– ក្រុងរាពណ៍ប្រើកលល្បិចឆក់យកនាងសីតា ដើម្បីសងសឹកព្រះរាមព្រះលក្ស្មណ៍ ដែលបានលេងសើចកាត់ដៃ កោរសក់ សូរបនខា និងសំលាប់ក្រុងខរ ជាប្អូនរបស់ខ្លួន ដែលបានចេញមុខការពារកិត្តិយសពួកយក្ស

– ព្រះរាមប្រើគ្រប់មធ្យោបាយ គេណ្ហាទំពស្ពានសមុទ្រ សន្ធាប់ ដើម្បីវាយលុកក្រុងលង្កា យកនាងសីតាមកវិញ ។

*** លក្ខណៈនៃសង្គ្រាម**

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

— ជាសង្គ្រាមអន្តរជាតិ ឬសកលសង្គ្រាម ព្រោះមានទ័ពសម្ពន្ធមិត្តចូលរួមយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង

— រឿងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ព្រះកមរងកុងកពណ៌ បានត្រូវស្តេចតាំងពីអន្តិបប្តូរទៅជារឿងជាតិ

*** លទ្ធផលនិងផលវិបាក**

— ក្រុងលង្កាឆេះខ្ទេច ប្រជាកស្ត្រស្លន់ស្លោទោយ៉ាងខ្លោចផ្សា ពលសេនាស្លាប់អស់ជាច្រើនតាំងសែនពាន់ ៗ តើអ្នកណាទទួលខុសត្រូវ?

ព្រះកមរងកុងកពណ៌ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ព្រោះតួអង្គពីរនេះ បានយករឿងផ្ទាល់ខ្លួនមកពង្រីកឲ្យទៅជារឿងជាតិនិងបង្ខំឲ្យកងទ័ពជាតិ និងបរទេសចូលរួមក្នុងសង្គ្រាមរបស់ខ្លួន ។

២— សង្គ្រាមរវាងខ្មែរនិងយួនរឿងរាមកេរ្តិ៍ ជាសង្គ្រាមឈ្លានពានចំពាក់ពូជសាសន៍ :

*** ហេតុបំណងនៃសង្គ្រាម**

— កំណើនប្រជាជនច្រើនហួស ទឹកដីខ្វះដីជាតិ ពុំអាច

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

កប់នៅដីកោតពួកនេះបាន តំរូវកោយពួកវាសំលឹងរកទឹកដីបន្ថែម ។

– ទឹកដីសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅសល់ទំនេរច្រើន ហើយមានដីជាតិកាចប្រកបរបរកសិកម្មបានស្រួល ក៏ក្លាយទៅជាទីដំរើសរបស់ពួកវា ។

– វិធានការវាយលុកឈ្លានពានទឹកដី ក៏ត្រូវពួកនេះបាក់បែកក្បាល ហើយដើម្បីកាន់កាប់ទឹកដី យើងបានជាស្ពាន វាត្រូវសំលាប់បំបាត់ពូជសាសន៍យើង ។

* លក្ខណៈនៃសង្គ្រាម

– ជាសង្គ្រាមមួយយ៉ាងធំ ព្រោះពួកយួនខាងយើង បានលើកទ័ពវាយលុកចូលពេញ សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។

– ជាសង្គ្រាមរវាងជាតិពីរ ដែលមានមនោគមន៍វិជ្ជា

* លទ្ធផលនិងផលវិបាក

– ពុំទាន់ឃើញពាញ់ឈ្នះជាស្ពានៅឡើយទេ តែមានផលវិបាកច្រើនណាស់ទៅហើយដូចជា:

– សម្បត្តិទ្រព្យឯកជននិងសាធារណ: សម្បត្តិវប្បធម៌

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នរសេដ្ឋកិច្ច ត្រូវពួកវាកំទេចអស់ជាច្រើន ។

– ប្រជាកស្ត្រស្លាប់ ព្រាត់ប្រាស រងទុក្ខវេទនាយ៉ាងកបផ្សា

– អំពើពុករលួយរីកលូតលាស់ពេញ ។

– សីលធម៌ក៏លិចបាត់ស្រមោលបន្តិចម្តង ៗ ។ តើអ្នកណាទទួលខុសត្រូវ?

ពួកយួនខាងជើងជាអ្នកឈ្លានពាន និងពួកក្បត់ជាតិយក្រុមទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុង ។

៣– ទំនាក់ទំនងរវាងសង្គ្រាមទាំងពីរ

*** ដូចគ្នា :**

– ជាសង្គ្រាមរវាងជាតិមួយនិងជាតិមួយ

– ពួកម្ខាងវាយលុក ម្ខាងទំទប់ទល់

– ប្រជាពលរដ្ឋចូលរួមក្នុងសង្គ្រាម

*** ខុសគ្នា :**

– ព្រះរាមវាយលុកលង្កា ដើម្បីយកនាងសីតាមកវិញ តែមិនចង់បំបាត់ពូជយក្សទេ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

– ចំណែកឃ្លូនវិញ ចង់សំលាប់បំបាត់ពូជសាសន៍ខ្មែរ ដើម្បីកាន់កាប់ទឹកដីយើងបានដោយស្រួល ។

៥– តើយើងទាញយោបល់បានយ៉ាងណាពីសង្គ្រាម ?

យើងទាញយោបល់បានថា:

– សង្គ្រាមនាំអោយមនុស្សវិនាសទ្រព្យ ព្រាត់ប្រាស់គ្រួសារ ពិការ និងស្លាប់បាត់បង់ជីវិតយ៉ាងខ្លោចផ្សា

– សង្គ្រាមនាំអោយបាត់បង់កាតព្វកិច្ចរៀននិងសីលធម៌

– សង្គ្រាមនាំអោយមានការចំណេញយកផលពីសំណាក់អ្នកខ្លាំងលើអ្នកខ្សោយ

គ– ផ្ទឹម:

សង្គ្រាមនាំមកនូវផលអាក្រក់ដល់សង្គមមនុស្ស គួរតែមនុស្សខ្ពើម ចៀសវាងសង្គ្រាម ហើយរកវិធីដោះស្រាយដោយសន្តិភាពវិញ ។ ប៉ុន្តែមកដល់សតវត្សទីម្ភៃនេះហើយមនុស្សពុំទាន់ព្រមព្រៀងគ្នាបញ្ឈប់សង្គ្រាមនៅឡើយទេ ។ ដរាបណានៅមានការឈ្លានពាន ការសង្កត់សង្កិនរំលោភ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អយុត្តិធម៌ ដកបរនោះសង្គ្រាមរំដោះ ដើម្បីសេរីភាព ដើម្បីបូរណភាពទឹកដី និងនៅតែមានបន្តជាហូរហែដូចសព្វថ្ងៃនេះ ហើយដែលគេចាត់ទុកថាជាសង្គ្រាមត្រឹមត្រូវ ថែមទៀតផង ។ ដូចនេះ អាចផ្ដួលសង្គ្រាមបាន លុះត្រាតែមនុស្សទាំងអស់មានគំនិតមនុស្សនិយម ឈប់ប្រកាន់ជាតិសាសន៍មានសីលធម៌ មានយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គមនិងក្នុងច្បាប់ ចេះគោរពសិទ្ធិ សេរីភាពរបស់មនុស្សទៅវិញទៅមក និងអនុវត្តលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យអោយបានត្រឹមត្រូវ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី១៨

មនុស្សបានបង្កើតវិទ្យាសាស្ត្រ ដោយមានគោលបំណង នឹងដោះស្រាយបញ្ហាសង្គមមនុស្ស ។ វិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេស គ្រប់ផ្នែក មានការរីកចំរើនល្អណាស់ យ៉ាងមហស្ចារ្យក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ។

ចុះហេតុដូចម្ដេចបានជាចំណោទសង្គមមនុស្សក្នុងលោក ចេះតែចោទច្រើនឡើងនិងធ្ងន់ធ្ងរយ៉ាងនេះ ?

សេចក្ដីអធិប្បាយ

វិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកទេសបានស្រាយបំភ្លឺអោយមនុស្សយល់ដឹងនូវធាតុក្នុងធម្មជាតិនិងបង្កើនសំភារៈប្រើប្រាស់គ្រប់យ៉ាងដើម្បីបំពេញសេចក្ដីត្រូវការរបស់សង្គម ដែលជាមធ្យោបាយមួយរំដោះមនុស្សចេញពីភាពល្ងង់ខ្លៅ មកភាពជាអ្នកចេះដឹង ពីភាពក្រីក្រមកភាពសំបូរសប្បាយ ។ ដូចនេះ វិទ្យាសាស្ត្រដែលអ្នកប្រាជ្ញខំរុករកមក គឺមានគោលបំណងនឹងដោះស្រាយបញ្ហាសង្គមមនុស្ស ។ ប៉ុន្តែក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ននេះ វិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកទេស គ្រប់ផ្នែក មានការរីកចំរើន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

លូតលាស់យ៉ាងមហាស្ចារ្យទៅហើយ បញ្ហាសង្គមមនុស្សនេះនៅតែមានច្រើនឡើងនិងធ្ងន់ធ្ងរឡើងទៀត ។ តើបណ្តាលមកពីអ្វី ?

វិទ្យាសាស្ត្រសំគាល់នូវចំណេះដឹងផ្នែកទ្រឹស្តី រីឯបច្ចេកទេស ជាចំណេះចំណានសំរាប់អនុវត្ត ។ ប៉ុន្តែផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ បានស្រាយបំភ្លឺនូវចំងល់ ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ដែលស្ថិតក្នុងអាថ៌កំបាំងអោយអ្នកផងយល់ដឹង ។ បច្ចេកទេសបានបង្កើតសំភារៈជាច្រើនសំរាប់បំរើមនុស្ស ដោយអនុវត្តតាមទ្រឹស្តីរបស់អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រផង ហើយផ្តល់មធ្យោបាយដល់អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ ក្នុងការស្រាវជ្រាវរកគេបាតុភូតធម្មជាតិជាបន្តទៅទៀត អោយបានឆាប់រហ័សផង ។ ទំនាក់ទំនងរវាងវិជ្ជាទាំងពីរ បានបង្កើនល្បឿនអោយជឿនពិភពលោកហើយជួយដោះស្រាយបញ្ហាមនុស្សជាច្រើន ។ តើវិទ្យាសាស្ត្របានដោះស្រាយបញ្ហាអ្វីខ្លះ ?

កាលពីដើម មនុស្សរស់ក្នុងអំណាចធម្មជាតិ ។ ជីវិតមនុស្សជាច្រើនបានត្រូវបាត់បង់ដោយសារធម្មជាតិ ដូចជា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ខ្យល់ព្យុះ ទឹកជំនន់ ធាតុអាកាស ជំងឺផ្សេង ៗជាដើម ។ វិទ្យាសាស្ត្របានជួយដោះមនុស្សចេញពីភាពល្ងង់ខ្លៅ រស់ ក្រោមការគំរាមកំហែងពីធម្មជាតិនេះ ហើយថែមទាំងរុញ លើកស្ទួយមនុស្សអោយទៅជាម្ចាស់ធម្មជាតិទៅទៀត ។

បច្ចេកទេសបានបង្កើនសំភារៈល្អទំនើប ដើម្បីបំរើ មនុស្សដូចជា បង្កើតផ្លូវគមនាគមន៍ កេរ្តិ៍ពុម្ព ដែលជាកត្តាធ្វើ អោយមនុស្សស្រួលទាក់ទងប្តូរយោបល់និងគ្នា ពង្រីក ចំណេះចេះដឹងអោយមានភាពធំទូលាយឡើងជាលំដាប់ ។ ដូចនេះ វិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកទេស បានជួយដោះស្រាយ សំរួលជីវភាពមនុស្សមួយផ្នែកធំ ។ ប៉ុន្តែមកដល់សម័យសព្វ ថ្ងៃនេះ ដែលវិទ្យាសាស្ត្រមានការរីកចំរើនណាស់ទៅហើយ បញ្ហាមនុស្សនៅតែមានសភាពធ្ងន់ធ្ងរដដែល ។ តើមកពី ហេតុអ្វី ? វិទ្យាសាស្ត្របានបង្កើតបញ្ហាបន្ថែមអោយសង្គម ផងដែរឬទេ ? ·

ការរីកចំរើនផ្នែកឧស្សាហកម្មនិងគ្រឿងយន្តបានបង្កើន

ស្បៀងសម្បូរណ៍ហើយ ប៉ុន្តែបានបំពុលខ្យល់អាកាសផង អោយខូចសុខភាពមនុស្ស ។ ម្យ៉ាងទៀតបានជាគេសង្កេតឃើញ នៅពេលសព្វថ្ងៃ អ្នកវិទូច្រើនធ្លើងពីការចេញទៅក្នុងខ្យល់ អាកាសឯប្រទេសខ្មែរ ។ ក្នុងជំនាន់ៗ បានសំលាប់មនុស្ស យ៉ាងច្រើនក្នុងពេលយ៉ាងខ្លី យ៉ាងអយុត្តិធម៌ ។ បានជាថា អយុត្តិធម៌ ព្រោះអ្នកគ្មានរឿងអាចស្លាប់ជាមួយអ្នកមានរឿង ដោយសារកំលាំងកម្តៅ មានកំដៅខ្លាំងហួសប្រមាណ ។ ឧស្សាហកម្មកែ ផលិតកម្មកៀង ផលិតផលច្រើនបណ្តាល អោយមានការវិវត្តន៍បង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់ធម្មជាតិ ហើយដល់- ហានិភ័យគេបន្ត្រៀមរៀបចំការពារបញ្ហាមនុស្ស គាត់តែងតែ សភាពត្រូវការថែទាំជាចាំបាច់ ។

ប៉ុន្តែរឿងការចំរើនវិទ្យាសាស្ត្រ គុណវិបត្តិនៃវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកទេស ជាជំនួយដល់ប្រទេសធំៗ ក្នុងរឿងនេះ លោកជុំវិញ គឺវិតវែកបស់ប្រទេសតូចតាច ។ ... លោកបញ្ចៀវនេះ កំពុងតែខ្វល់ខ្វាយពីបំណងរបស់វា

អំណាចដែលជាពួកតេជនិយម យកកំលាំងវិទ្យាសាស្ត្រជាមធ្យោបាយសំរាប់ចំរាញ់ផលប្រយោជន៍ពីប្រទេស ដែលពុំទាន់លូតលាស់ ។

ម្យ៉ាងទៀត វិទ្យាសាស្ត្រ បានជួយសំរួលបញ្ហាមនុស្សត្រឹមផ្នែកសំភារៈ ដែលបំរើត្រឹមតែសេចក្តីត្រូវការតាមផ្លូវកាយ ៗ រីឯផ្លូវចិត្តវិញ វិទ្យាសាស្ត្រគ្មានឥទ្ធិពលអាចកែប្រែអប់រំទាញមករកសីលធម៌ទេ ផ្ទុយទៅវិញមានតែរុញមនុស្សអោយមានអំនួត មើលងាយមនុស្សដូចគ្នា។ សេចក្តីថា វិទ្យា-សាស្ត្រអាចធ្វើអោយមនុស្សបាត់បង់តំលៃក្នុងខ្លួន ។

រួមមក វិទ្យាសាស្ត្របានបង្កើតបញ្ហាជាច្រើនអោយសង្គមមនុស្សជាបន្ថែម អោយកាន់តែមានសភាពធ្ងន់ធ្ងរឡើងទៀត ។

រួចមកហើយ យើងឃើញថា ស្របគ្នានឹងការជួយដោះស្រាយបញ្ហាមនុស្ស វិទ្យាសាស្ត្របានបង្កើតបញ្ហាជាច្រើនបន្ថែមអោយសង្គមមនុស្សទៀត ។ ដូចនេះ វិទ្យាសាស្ត្រមាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តំលៃដែរឬទេ?

ពិតជាមានតំលៃបំផុតណាស់ក្នុងការរៀបចំសង្គមមនុស្សអោយមានការចំរើនល្អគួរសមហាស់ ប៉ុន្តែតំលៃនេះពុំមែនកើតឡើងឯកឯងទេ ត្រូវតែមានបច្ច័យការពារទៅនឹងបំណងមនុស្សគប់ថែមទៀត ។ ទស្សនវិជ្ជា សីលវិជ្ជា អក្សរសិល្ប៍ សាសនា ជាវិជ្ជាសំខាន់ដែលជាកំលាំងមួយជួយទប់និងបំភ្លឺមនុស្ស អោយយកវិទ្យាសាស្ត្រមកប្រើ អោយបានត្រឹមត្រូវ ពោលគឺបំរើសង្គមមនុស្ស ឆ្ពោះទៅរកសុខៈ ។

បញ្ហាមនុស្សពេលនេះស្រាយ ឬបន្ទោសអោយ [illegible] ធុរស្រាលឡើងវិញបាន លុះត្រាតែគេចេះរៀបចំ [illegible] វិទ្យាសាស្ត្រ វិស័យអក្សរសាស្ត្រ និងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច [illegible] គ្នា អោយមានល្បឿនស្របគ្នា កុំអោយលឿនពេក ដើម្បីរក្សាតុល្យភាព គំនិតមនុស្សនិយម អោយមនុស្សមានសីលធម៌ និងគុណធម៌ ទំនាក់ទំនងរវាងសង្គមមនុស្ស ។

ប្រធានទី១៩.—

អ្នកប្រាជ្ញវិទ្យាសាស្ត្រជាតិអាមេរិកាំងម្នាក់បានពោលថា ៖ ‹‹តំលៃពិតនៃជីវិតមិនមែនស្ថិតនៅលើអ្វី ដែលយើងរកឃើញមកទេ ប៉ុន្តែគឺស្ថិតនៅត្រង់យើងចេះ ផ្សាយអ្វីដែលយើងរកឃើញ ទៅអោយអ្នកដទៃ ត្រូវជ្រាបផង››

ចូរពន្យល់និងវែកញែកគំនិតខាងលើ ?

សេចក្តីអធិប្បាយ

គឺក្នុងគោលបំណងរកសេចក្តីចំរើន សំរាប់មនុស្សជាតិទាំងមូលនេះហើយ ទើបអ្នកប្រាជ្ញគ្រប់រូបខំប្រឹងរិះរកវិធានណា តាមគ្រប់ឧបាយទាំងឡាយ ដើម្បីសេចក្តីចំរើនដល់មនុស្សលោក ហើយថែមទាំងបានផ្សាយគំនិតនោះ សំរាប់មនុស្សតទៅមុខទៀត ។ ដូច្នេះហើយបានជាមានអ្នកប្រាជ្ញ វិទ្យាសាស្ត្រម្នាក់ពោលថា „តំលៃពិតនៃជីវិតមិនមែន ស្ថិតនៅលើអ្វីដែលយើងរកឃើញមកទេ ប៉ុន្តែគឺស្ថិតនៅត្រង់យើងចេះផ្សាយអ្វី ដែលយើងរកឃើញទៅអោយអ្នកដទៃត្រូវជ្រាបផង” ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តើគំនិតនេះមានន័យយ៉ាងណាដែរ?

តំលៃនៃវត្ថុមួយៗ គឺស្ថិតនៅលើចំណូលចិត្តពីមនុស្ស ភាគច្រើន ។ ឯការពិតប្រាកដគឺសភាពជាក់ស្តែង ឥតប្រកែកបាន ។ របស់ដែលយើងរកបានមកតែងតែកើតឡើង ដោយកម្លាំងកាយនិងកម្លាំងប្រាជ្ញា ។ ដើម្បីអោយកើតជា វត្ថុមួយក្នុងគោលបំណងដែលខ្លួនចង់បាន អ្នកប្រាជ្ញខំរិះ រកវត្ថុកំរនោះ ដោយពុំមានខ្លាចស្លាប់ ភ្លេចអស់នូវអ្វីដែល ខ្លួនត្រូវការក្នុងសង្គមទៀតផង ដូចជាលោកអេឌីសុន គាត់ ភ្លេចគិតដល់ពេលដែលត្រូវរួមភេទ ជាមួយប្រពន្ធដែលរៀបការហើយថ្មីៗ ដែរជាប់រវល់ដោយភ្លេចខ្លួនគិតពិសោធន៍ ក្នុងសាលពិសោធន៍របស់គាត់ទៅវិញ ។

ឯការផ្ទុយវិញ គឺការបញ្ចេញអោយគេឯងដឹងនេះ ស្គាល់នូវអ្វីដែលអ្នកដទៃពុំទាន់ដឹង ឬស្គាល់នោះ ។ ការធ្វើអោយប្រេតប្រៀប គឺការទំលាយនូវអ្វីដែលអ្នកដទៃពុំឃើញ ហើយ ប៉ុន្តែជាវត្ថុថ្មីដែលគេត្រូវស្គាល់ យល់អោយបាន

ច្បាស់ ។

អ្នកប្រាជ្ញដែលចំរុងរកនូវគំហើញណាមួយ តែងចំពងច្បាស់ផ្សាយនូវគំនិតថ្មីរបស់ខ្លួននេះ ។

ពេលដែលប៉ាស្ទ័រ រកឃើញវ៉ាក់សាំងនូវឱសថការពារជំងឺឆ្កែឆ្កួត គាត់បានផ្សព្វផ្សាយនូវគំហើញថ្មីនេះ តាមផ្លូវអនុវត្តន៍ តាមទ្រឹស្តី ។

តើយ៉ាងណាទៅ ដែលហៅថាតម្លៃពិតនៃជីវិតស្ថិតនៅលើការផ្សាយអោយអ្នកដទៃទទួលប្រយោជន៍ ដែលយើងរកបាន ?

មនុស្សកើតមកហើយតែងស្លាប់ទៅវិញ គឺមានសភាពអនិច្ចៈ ។ បន្ទាប់ពីស្លាប់ទៅ មនុស្សគ្មានទុកអ្វីក្រៅពីគុណធម៌របស់ខ្លួនទៀយទុកនៅលើផែនដីនេះ ។ យើងឃើញថា ការរស់នៅរបស់មនុស្សគ្មានតម្លៃអ្វីខ្លាំងទៀយ បើគ្រាន់តែរស់ដើម្បីរស់ គឺគ្មានធ្វើអ្វីក្រៅពីការគ្រាន់តែចំរើនឲ្យជីវិតបន្តទៅមុខរហូតដល់ស្លាប់ប៉ុណ្ណោះ ។ តែអ្នកប្រាជ្ញនេះពោលថ្លែងដោយសារគេដឹងថា មនុស្សគេមានតម្លៃលួយកត់ត្រាទុកបាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដោយទំនើប ដែលនាំអោយមនុស្សលោកគេសុខមង្គលសុខសាន្តបាន ។

តាំងពីកាលកកើតផែនដីរៀងរហូតមកសព្វថ្ងៃគេឃើញមនុស្សគ្រប់សែង មានគ្រប់សញ្ជាតិខំព្រិះរិះពិចារណាសំរាប់ការរស់នៅរបស់មនុស្ស ។ កាលពីជំនាន់ដើមដ៏យូរលង់ មនុស្សបានបង្កើតសំភារៈបន្តិចបន្តួចសំរាប់ការរស់នៅរបស់ខ្លួន មាន ក្អឹង ពូថៅ ធ្នូអំពង់ ។ល។ បើគេពុំអោយតំលៃទៅលើមនុស្សណាម្នាក់ច្បាស់លាស់ដែលបានបង្កើត ក៏គេអោយតំលៃទៅមនុស្សក្នុងសម័យនោះដែរ ។

សម័យកាលរៀងតមក អ្នកប្រាជ្ញនៅតែខំព្រិះរិះពិចារណាអោយកើត គ្រប់សាខាវិទ្យាសាស្ត្រដើម្បីជាជំនួយរកសុខៈជូនមនុស្សជាតិនេះ ។

សំរាប់ការពារខ្លួនពីជំងឺគ្រុនផ្សេងៗ គេបានបង្កើតថ្នាំសង្កូវតាមរបៀបព្យាបាលគ្រប់បែបយ៉ាងដោយហេតុនាំអោយមនុស្សរួចផុតទុក្ខភ័យអន្តរាយ ដោយសារជំងឺផ្សេងៗ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ក្នុងការប្រកាន់នូវនិយមជាតិ ...ខ្លួន ក្នុងសង្គ្រាមផ្សេងៗ គេនឹងឃើញថាវត្ថុប្រយោជន៍សំខាន់ប្រចាំជាតិគ្រប់បែបយ៉ាង ។ ការធ្វើដំណើរ តាមផ្លូវទឹក អាកាស និងគោក ក៏ងាយស្រួល ដោយសារការរិះរករបស់អ្នកប្រាជ្ញជាតិនីមួយៗ ដែលប្រមូលគំហើញគ្នាឡើង ។

មនុស្សជាតិដែលបានរស់ស្រួលជាងសម័យមុនៗ ក្នុងពិភពលោក ក៏ដោយសារស្នាដៃនៃកម្លាំងប្រឹងប្រែងរបស់អ្នកទាំងនោះដែរ ។

រួមមកហើយ យើងឃើញថា ការបានសុខរបស់មនុស្សជាតិ តែងកើតឡើងពីការប្រឹងប្រែង ពីញាណការរបស់អ្នកប្រាជ្ញលោកបរមនុស្សគ្រាន់តែប៉ុណ្ណោះ ។ ហើយមនុស្សជាតិក៏បានទទួលគុណផលរបស់អ្នកទាំងនោះ ដែលតែងតែលើកយកជ័យ-ប្រវត្តិស្នាដៃរបស់អ្នកទាំងនោះមកប្រើ សំរាប់សិក្សាអនុវត្តគ្រប់បែបយ៉ាង ជាហេតុនាំតែយើងឃើញថាមានតម្លៃមិច្ឆ: ច្បាស់ជាក់ប្រាកដ កាលបើមនុស្សធ្វើឲ្យតម្លៃនេះកើតមានហើយ ។

លោកពីតាគ័រ អេឌិសុន ប៉ាស្ទ័រ ល ៗ សុទ្ធសឹងបានរក្សាតម្លៃនេះពិតប្រាកដមែន ។

សរុបសេចក្តីមក យើងឃើញថាតម្លៃពិតប្រាកដនៃជីវិត គឺស្ថិតនៅលើការផ្សាយនូវអ្វីដែលយើងរកឃើញថ្មី សំរាប់ជាជំនួយដល់មនុស្សជាតិដូច្នេះមែន ។

តើការរកឃើញហើយផ្សាយដល់អ្នកដទៃ សុទ្ធតែមានតម្លៃល្អគ្រប់បែបយ៉ាង ឬយ៉ាងណា ?

ក្នុងកាលៈទេសៈខ្លះ ពុំមែននាំយកតម្លៃប្រសើរសម្រាប់មនុស្សជាតិឡើយ ។

ការបង្កើតគ្រាប់បែកបរមាណូ និងកាំភ្លើងប្រល័យលោកដទៃទៀត ជាការនាំមកនូវទុក្ខទោសដល់មនុស្សលោកទៅវិញ ។ ហេតុនេះ ពុំគួរមនុស្សលោកពង្រីកនិងផ្សាយឡើយ ដោយហេតុថា ជាគ្រឿងនាំមកនូវទុក្ខទោសសំរាប់មនុស្សជាតិ ។

តម្លៃពិតប្រាកដរបស់ជីវិត គឺស្ថិតត្រង់ការចែកផ្សាយនូវអ្វីដែលយើងរកឃើញដូចនេះមែន ប៉ុន្តែតម្លៃនេះ

វិញ គឺត្រូវស្ថិតលើការផ្សាយនូវអ្វីដែលជាប្រយោជន៍ សំរាប់ មនុស្សលោកទើបបានប្រសើរ ។

ឧប - គ្រូសែម

សាស្ត្រាចារ្យ

* *

*

ដើម្បីពូកែបារាំងសូមអានសៀវភៅនេះ ៖

ប្រធានទី ២០

តើតំលៃនៃអរិយធម៌ ស្ថិតនៅលើការលូតលាស់នៃបច្ចេកទេសមែនឬទេ ?

សេចក្តីអធិប្បាយ

ការលូតលាស់ក្នុងវិស័យបច្ចេកទេស ដូចជាកំណើននៃសំភារៈប្រើប្រាស់សព្វបែបយ៉ាង បានរំដោះមនុស្សដែលជាអ្នករកឃើញវត្ថុទាំងនេះ ឲ្យមានសេរីភាព ផុតពីការកំហែងកំរាមនៃធម្មជាតិ ហើយបានធ្វើឲ្យមនុស្សឡើងឋានៈជាម្ចាស់ធម្មជាតិវិញថែមទៀត ។ ប៉ុន្តែជាគូនៃការរំដោះពីក្រញាំធម្មជាតិនេះ ការលូតលាស់នៃវិស័យបច្ចេកទេស បាននាំមកនូវ ទាសភាពមួយមកដល់សង្គមមនុស្សវិញ ។ ក្នុងប្រទេសឧស្សាហកម្ម ការជិះជាន់មនុស្សនៃវណ្ណៈមួយលើវណ្ណៈមួយ កាន់តែមានកំរិតខ្លាំង និងមានប្រសិទ្ធិភាពថែមទៀត ។ អាស្រ័យហេតុនេះ តើការលូតលាស់ក្នុងវិស័យ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បច្ចេកទេសជាកំណត់សំគាល់តែលែអោយធម៌ជាន់ខ្ពស់?

មនុស្សនៅក្នុងលោកយើងនេះ ជាខ្ញុំតណ្ហាធម្មជាតិព្រោះតែ ដើម្បីទាញយកគោតផលមកបំពេញសេចក្តីត្រូវការរបស់ខ្លួន មានចំណីអាហារជាដើម មនុស្សត្រូវប្រើកំលាំងកាយបង្ហូរញើសយ៉ាងវេទនាក្នុងការបង្កើតផលទាំងនេះ ក្នុងសម័យជាតិៗ យ៉ាងណាមិញ កសិករកម្មករ ខំបង្ហូរញើស ចំណាយកំលាំងកាយតាំងពីព្រលឹមទល់ព្រលប់ កណ្តាលថ្ងៃក្តៅ កណ្តាលភ្លៀងគឺគ្មានបំណងអ្វីក្រៅពីចង់ទាញយកផល [illegible] ជាអាហារចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ខ្លួនឡើយ ។

បច្ចេកទេសកើតឡើងដោយសារមនុស្ស បន្ទាប់ពីគិតរោលនរបស់ខ្លួនអស់ពេលជាច្រើន មានគោលបំណងបង្កើនកំលាំងមនុស្សជាបន្ថែម សេចក្តីថាជួយកំលាំងកាយក្នុងការបំពេញកិច្ចការ ហើយបន្ថែមល្បឿន ផលិតកម្មដើម្បីអោយមនុស្សរាកផុតពីការហត់នឿយតាមផ្លូវកាយផង បានផលតាមសេចក្តីត្រូវការយ៉ាងឆាប់ចិត្តផង ។ ឧបករណ៍ទំនង

គ្រឿងបរិក្ខារនានា បានជួយបន្ថែមកំលាំងមនុស្សមនុស្សឲ្យកាន់តែប្រសើរ ប្រែក្លាយជាមួយខ្លឹមសារ កើតដែលមនុស្សត្រូវការ ។

ប៉ុន្តែ គេសង្កេតឃើញថា ការលូតលាស់នៃវិស័យបច្ចេកទេសនេះ ពុំមែនជាបំណងរបស់មនុស្សទេ គឺគ្រាន់តែជាមធ្យោបាយតែប៉ុណ្ណោះ ។ ដោយហេតុនេះ បច្ចេកទេសលូតលាស់ពុំមែនជាកំណត់កត់សំគាល់ នៃសេរីភាពបានឡើយ ។

បច្ចេកទេសបានរំដោះមនុស្សពីការងារលំបាក ពីការប្រើកំលាំងកាយសុទ្ធសាធ ក្នុងការតស៊ូជាមួយធម្មជាតិ ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែពុំបានរំដោះមនុស្សឲ្យមានសេរីភាព នៅឡើយទេ ពីព្រោះការជិះជាន់ នៃវណ្ណៈមួយ លើវណ្ណៈមួយកាន់តែមានសភាពខ្លាំងក្លាឡើង ៗ ។ ដូចនេះ បច្ចេកទេសពុំទាន់បានផ្ដល់ដំណើរមនុស្សដល់គោលដៅនៅឡើយទេ ។

យ៉ាងណាមិញ ក្នុងសង្គមមនុស្សជាតិមួយលូតលាស់ គេ

តែងសង្កេតឃើញថា វណ្ណៈអ្នកមាន ជាអ្នកមានមធ្យោបាយទិញសំភារៈ បង្កើតរោងចក្រ និងជួលអ្នកបច្ចេកទេស កម្មករមកប្រើ ៗ វណ្ណៈអ្នកក្រដែលញាប់ប្រកបមុខរបរខ្លួនឯងបង្គិចបង្គួច ត្រូវដួលរលំដោយសារកំណើនឧស្សាហកម្ម ហើយក៏ធ្លាក់ខ្លួនជាអ្នកយកកំលាំងទៅប្តូរនឹងប្រាក់ ៗ ពេលនោះម្ចាស់រោងចក្រ ត្រូវដាក់កំហិត ការបង្កើតផលតាមល្បឿនមួយ ដែលគេបានគ្រោងទុក ដើម្បីឲ្យតបទៅនឹងប្រាក់ទុនដើមជាច្រើន ដែលគេបានចំណាយ ៗ ដូចនេះ វណ្ណៈអ្នកក្រត្រូវធ្វើការកាន់តែយ៉ាប់យ៉ឺនឡើងថែមទៀត ៗ ម្យ៉ាងទៀត ស្របជាមួយផលិតកម្មដ៏ធាប់រហាស់នេះ គេត្រូវរកផ្សារលក់ ហើយនិងបង្កើតសេចក្តីត្រូវការកាន់តែច្រើនជាបន្ថែម តំលៃត្រូវពួកគេតំលើងតាមអំពើចិត្ត រហូតដល់កម្មករដែលជាអ្នកផលិតផ្ទាល់ដៃ គ្មានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់របស់ទាំងនោះ ៗ ប្រាក់ខែត្រូវគេបន្ថោកព្រោះការលូតលាស់នៃគ្រឿងម៉ាស៊ីនអាចជំនួសមនុស្សបានកាន់តែច្រើន ជាហេតុ

នាំអោយមានការកំហែងគំរាមដល់អ្នកក្រីក្រជាខ្លាំង ៗ ដូចនេះ អ្នកក្រធ្វើការច្រើនបានប្រាក់តិច ហើយរបស់របរថ្លៃហួសពីកំរៃរបស់ខ្លួន សេចក្ដីជាការចំរើនល្អគួលាស់នេះពុំមែនជាកំរៃនៃអរិយធម៌ទេ គឺជាកំរៃសង្គមធម៌តែប៉ុណ្ណោះ ៗ

អរិយធម៌ដែលថ្លៃ គឺត្រូវមានការរីកចំរើនទាំងវិស័យវប្បធម៌ ទាំងវិស័យសង្គមធម៌ ៗ បច្ចេកទេសបង្កើនកំរៃសង្គមធម៌ គោលគឺបានធ្វើអោយសម្បូរសំភារៈប្រើប្រាស់តាមសេចក្ដីត្រូវការរបស់មនុស្សក្នុងលោកទំនើបនេះ ៗ ប៉ុន្តែការរីកចំរើនផ្នែកនេះ ទុកជាការបើកផ្លូវអោយវណ្ណៈអ្នកមានសក្ដិសង្កត់សង្កិនអ្នកក្រទៅវិញ ៗ ដើម្បីរំដោះមនុស្សអោយមានសេរីភាព ផុតពីការជិះជាន់របស់មនុស្សគ្នាឯងបែបនេះ វប្បធម៌មាននាទីមួយសំខាន់ ៗ អប់រំមនុស្សអោយមានសីលធម៌មនុស្សធម៌អោយមនុស្សភ្ញាក់រលឹកឃើញចាប់នឹងអំពើអយុត្តិធម៌បេះយកបច្ចេកទេសមកចំរើនមនុស្សគ្រប់វណ្ណៈ បេះរៀបចំអង្គការចែកចាយសុខចំរើននិងទុក្ខវេទនាដល់មនុស្សស្មើៗគ្នាផង

ទើបសង្គមនេះបានសុខសប្បាយចំរើនល្អណាស់ ដែលគេចាត់ទុកថា សង្គមមានអរិយធម៌នេះឯង ។

រួមសេចក្តីមក បច្ចេកទេសពុំមែនជាបំណងរបស់មនុស្សទេ គឺគ្រាន់តែជាមធ្យោបាយសំរាប់បង្កើតផលអោយបានសម្បូរ ។ ឯការរៀបចំសង្គមអោយមានអរិយធម៌ថ្លៃថ្នូរខ្ពស់នោះ ស្ថិតនៅក្នុងឫសគល់មួយទៀត គឺវប្បធម៌នេះឯង ។

* * *

ដើម្បីពូកែបារាំងសូមអាន
សៀវភៅនេះ

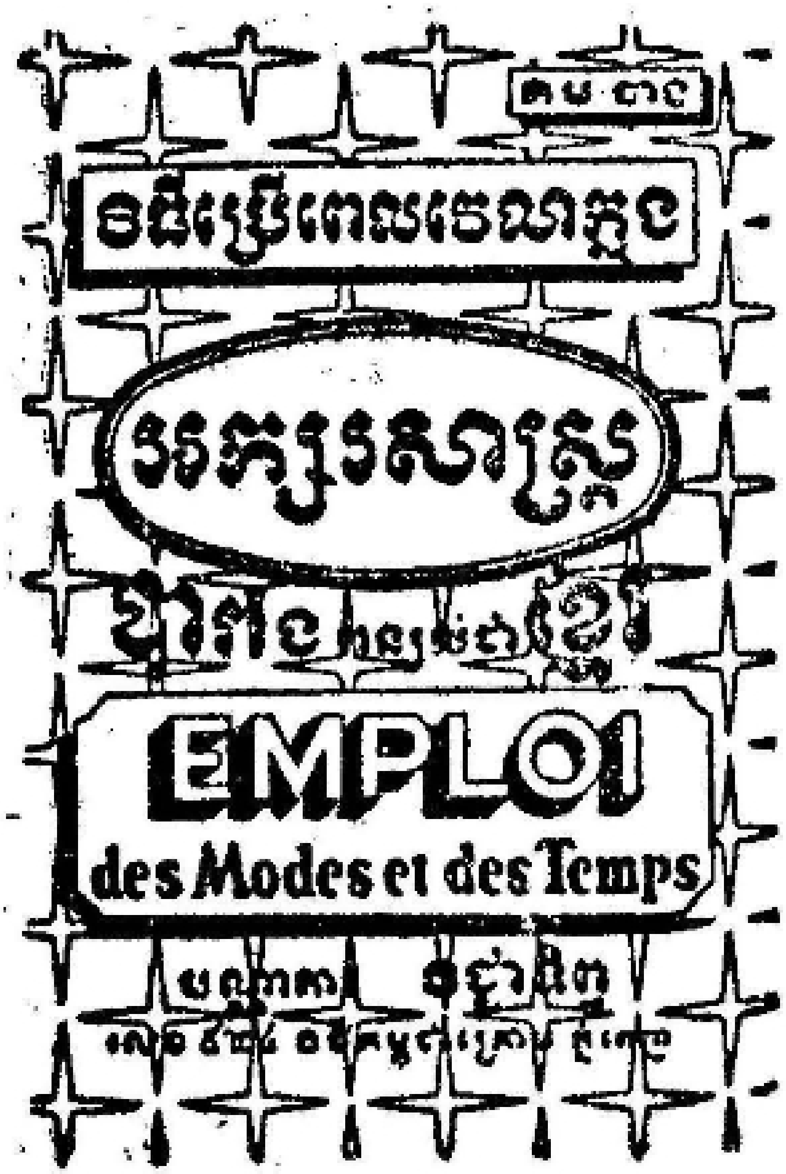

ប្រធានទី ២១.

សុភមង្គលពុំអាចសំរេចបានទេ បើខ្វះការតស៊ូ ។
ចូរពន្យល់និងពិភាក្សា ។

សេចក្តីអធិប្បាយ

បំណងប្រាថ្នារបស់មនុស្សគ្រប់ជាតិសាសន៍ គឺរស់នៅក្នុងសង្គមមួយក្រោមពន្លឺថ្លាត្រចះនៃសុភមង្គល ។ ប៉ុន្តែជនភាគតិចណាស់ដែលស្វែងរកពន្លឺសុភមង្គលឃើញ ហើយពុំមែនជាសុភមង្គលបណ្តោះទេ គឺគ្រាន់តែជាស្រមោល ឃើញហើយបាត់ទៅវិញក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លី ។ ហេតុនេះហើយបានកើតជាបញ្ហាចោទសួរគេមកផ្សាយ ស្វែងរកសុភមង្គលនេះ ។ ជាចំលើយតបអ្នកខ្លះអះអាងថា "សុភមង្គលពុំអាចសំរេចបានទេ បើខ្វះការតស៊ូ" ។ តើការតស៊ូ អាចនាំគេឲ្យស្វែងរកសុភមង្គលឃើញមែនឬ?

សុភមង្គលសំគាល់នូវសេចក្តីសុខ ផ្លូវកាយក្តី ផ្លូវចិត្តក្តី

តាមតែចំណូលចំណង់របស់មនុស្សម្នាក់ៗ ។ ការតស៊ូ គឺការខំប្រឹងប្រែង ព្យាយាមពុះពារឧបសគ្គ ទោះបីហត់នឿយយ៉ាងណាក្តី លុះត្រាតែបានសំរេចគោលបំណង ជាចុងក្រោយ ។ ការតស៊ូនេះ អាចនាំឲ្យមនុស្សទៅរកសុភមង្គលឃើញ តើគេតស៊ូនឹងអ្វី ? តស៊ូនឹងអ្នកណា ?

តស៊ូនឹងធម្មជាតិ ដើម្បីចំរាញ់យកផលមកចិញ្ចឹមជីវិត ឬច្នៃធម្មជាតិជាឧបករណ៍សំរាប់បំរើមនុស្សជាតិ ។ កសិករតស៊ូនឹងកំដៅថ្ងៃ ទឹកភ្លៀង ខ្យល់ ខំកាប់គាស់កាយដីដាំដំណាំ បង្កើតផលដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតមនុស្សលោក ។ គេអាចរស់នៅដោយសុខសប្បាយរីករាយជាទីបំផុត នៅពេលដែលគេសំរេចបំណង ។

អ្នកប្រាជ្ញខំតស៊ូរករក ពិសោធ ពិនិត្យការៈ ធម្មជាតិ ដើម្បីបង្កើតឧបករណ៍គ្រប់បែបយ៉ាង ដែលជាមធ្យោបាយធ្វើអោយមនុស្សបានសុខស្រួល ។ សព្វថ្ងៃគេអាចធ្វើដំណើរតាមដងទឹកកាត់ពីទ្វីបមួយទៅទ្វីបមួយក៏បាន ធ្វើដំណើរតាម

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដើមឈើកោសក៏បាន ។ ថ្នាំពេទ្យក៏សំបូរហូរហៀរ សំរាប់ព្យា-បាលរោគរបស់មនុស្សជាតិ ។ ទាំងអស់នេះពុំមែនកើតឡើង ដោយឯកឯងទេ គឺសុទ្ធតែកើតឡើងដោយការតស៊ូយ៉ាង ស្វិតស្វាញបំផុត ។

រួមមក ការតស៊ូរបស់មនុស្សក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងធម្មជាតិ ពុំមែនគ្រាន់តែនាំមកនូវសុភមង្គល សំរាប់ខ្លួនឯងនិងគ្រួសារ តែប៉ុណ្ណោះទេ គឺបានជួយផ្តល់ល្អផលនេះទៅដល់សង្គម ថែមទៀត ។ ប្រសិនបើម្នាក់ៗតស៊ូរៀងៗខ្លួន តាមមុខរបរ តាម បំណាច តាមចំណូលនោះ ភោគផលនឹងកើតព្រោងព្រាត ហើយអាចប្តូរគ្នាប្រើប្រាស់តាមសេចក្តីត្រូវការ ។ សេចក្តីថា បើមនុស្សទាំងអស់គ្នាតស៊ូនឹងការងារ សង្គមនោះអាចរកសុ-ភមង្គលឃើញ ។ ផ្ទុយទៅវិញ បើមានមនុស្សខ្លះមិនតស៊ូនឹង ធម្មជាតិ ជួយបង្កើតផលទេ គ្រាន់តែចាំទទួលផលនោះ មកប្រើប្រាស់បំពេញបំណងខ្លួន តាមមធ្យោបាយបុគ្គលល្បិច ខ្មៅងងឹតណាមួយ អយុត្តិធម៌នឹងមានកំណកំណើតជាប្រាកដ

ព្រោះដូចការអ្នកខំកស៊ីនោះ ត្រូវគេប្រវ័ញ្ចយកផលអស់ទៅវិញ ហើយអ្នកនៅស្ងៀមឡើងជាម្ចាស់ភោគផលយ៉ាងត្រៃផតៗ ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ តើគេត្រូវដោះស្រាយបែបណា?

ត្រូវប្រយុទ្ធតស៊ូ នឹងមនុស្សគ្នាឯងទៀត ៗ តស៊ូនឹងមនុស្សណាដែលមានគំនិតអាក្រក់ គិតតែស្រួលខ្លួន ធ្វើស្រែលើខ្នងអ្នកខ្សត់ខ្សោយ ជញ្ជក់ឈាមប្រជាករ ពោលគឺត្រូវតស៊ូនឹងពួកមនុស្សដែលជាចង្រៃ ជាឈ្លើងសង្គម ៗ បើពុំនោះទេ ពួកឈ្លើងនេះនឹងធ្វើអោយសង្គមស្អុយរលួយ ហើយសុភមង្គលនឹងត្រូវបាត់លេចជាមួយគ្នានេះ ៗ

សេចក្តីបែមកហើយ បង្ហាញអោយឃើញថា ការតស៊ូប្រយុទ្ធនឹងធម្មជាតិ បាននាំដោះមនុស្សអោយផុតពីការកំហែងគំរាមនៃធម្មជាតិ បាត់ខ្លាចគោរពលើកធម្មជាតិជាអាទិទេពទៀត ហើយធ្វើអោយមនុស្សក្លាយជាម្ចាស់ធម្មជាតិវិញ ៗ ការតស៊ូនឹងមនុស្សគ្នាឯង បានរៀបចំសង្គមអោយមានយុត្តិ-

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ធម៌ ៗ រួមមក គស៊ីបែបនេះនាំអោយគេស្វែងរកសុភមង្គល ឃើញ ៗ តែគស៊ីមានច្រើនបែបទៀត តើការគស៊ីសុទ្ធតែនាំ អោយសំរេចសុភមង្គលទាំងអស់ឬអ្វី?

គស៊ីខ្លះនាំអោយវិនាសទៅវិញ ៗ គស៊ីខាងបំផ្លាញជាតិ គស៊ីក្បត់ជាតិឯងបំរើបរទេស គស៊ីខាងបង្កើនអំណាចផ្តាច់ការ គស៊ីខាងប្រឆាំងនឹងកិច្ចផលប្រយោជន៍មហាជន គឺសុទ្ធតែបំផ្លិចបំផ្លាញនឹងនាំអោយពុំសំរេចសុភមង្គលឡើយ ៗ យ៉ាងណាមិញ អាជូន ម្តាយទាវ ក្នុងរឿងទុំទាវ ដែលខំគស៊ី យ៉ាងស្វិតស្វាញបំផុតខាងកាប់សំលាប់ស្ត្រីស្លូតត្រង់ឥតជំនុំ ត្រូវវិនាសអន្តរាធាន ៗ សុគ្រីពបានគស៊ីប្រឆាំងនឹងពាលី យកកំលាំងបរទេសមកប្រើ ត្រូវធ្លាក់ខ្លួនជាខ្ញុំបំរើព្រះរាមជាប់ ថ្លៃ ៗ សេចក្តីថា គស៊ីបែបនេះ ពុំអាចរកសុភមង្គលឃើញ ឡើយ ៗ

ម្យ៉ាងទៀត គស៊ីប្រឆាំងនឹងពួកសក្តិភូមិ នឹងពួកអ្នកកាន់ អំណាចផ្តាច់ការនិយម ពុំមែនចេះតែសំរេចបានតាមបំណង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទេ គ្រោះថ្នាក់តែងតែមានកើតឡើងជាធម្មតា ។ យ៉ាងណាមិញ ខ្ញុំបាទ ដែលបានតស៊ូ យ៉ាងស្វិតស្វាញបំផុត ប្រឆាំងនឹងអវិជ្ជា ម្តាយបាទ ត្រូវទទួលគ្រោះថ្នាក់ដល់ស្លាប់ទៅវិញ ។ សេចក្តីថា តស៊ូពុំមែនចេះតែសំរេចសុភមង្គលបានឡើយ ។

ដូចនេះ យើងឃើញថា តស៊ូអាចនាំមកនូវផលល្អនិងផលអាក្រក់ តាមសមត្ថភាព វិធី និងបំណងរបស់មនុស្ស ។ បើយ៉ាងនេះ ការតស៊ូបែបណាដែលជាមធ្យោបាយរកសុភ-មង្គលពិតៗ ?

តស៊ូប្រឆាំងកំទេច ពួកអ្នកបង្កអំពើអយុត្តិធម៌ ពួកល្បើងហុតឈាមសង្គម ដើម្បីជាប្រយោជន៍ជាសាធារណៈ ប្រយោជន៍ជាតិ ឬមនុស្សជាតិ តស៊ូក្នុងការបង្កើតផលចេញពីធម្មជាតិ គឺជាមធ្យោបាយអាចធ្វើឲ្យសំរេចសុភមង្គលបាន ។ ពិតមែនហើយការតស៊ូបែបនេះតែងតែមានគ្រោះថ្នាក់ជួនកាលដល់បាត់បង់ជីវិត ប៉ុន្តែពុំទាន់មានន័យថា ពុំបានសំរេចសុភមង្គលទេ ព្រោះការតស៊ូប្រយុទ្ធនឹងសង្គមមួយ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដែលរលួយដល់ឆ្អឹងទៅហើយនេះ ត្រូវប្រើពេលយូរជាច្រើនតំណមនុស្ស ៗ សេចក្ដីថា អ្នកខ្លះស្លាប់ទៅ អ្នករស់នៅទាំប្រយុទ្ធជាបន្ត តាមគោលការតែមួយនោះ គេអាចដណ្ដើមយកជ័យជំនះបានជាចុងក្រោយ ហើយសុភមង្គលក៏លេចចេញកកើតជារូបរាងឡើង ៗ

អាស្រ័យហេតុនេះ ដើម្បីសុភមង្គលដល់មនុស្សជាតិ យើងត្រូវតែខំតស៊ូ ៗ តស៊ូនឹងធម្មជាតិដើម្បីទាញយកផលប្រយោជន៍មកបំរើមនុស្ស តស៊ូនឹងមនុស្សគ្នាឯងដើម្បីរៀបចំសង្គមអោយមានលក្ខណៈល្អទំនើប មានយុត្តិធម៌ គោរពតំលៃមនុស្ស មានសិទ្ធិសេរីភាព ពោលគឺសង្គមមួយដែលផ្ដល់នូវសុភមង្គលដល់ប្រជារាស្ត្រ ៗ

* * *

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រស្នាទី ២២.—

អ្នកប្រាជ្ញអាស៊ីម្នាក់បានពោលថា «បើអ្នកអោយត្រីមួយទៅមនុស្សម្នាក់ មនុស្សនោះអាចយកទៅធ្វើម្ហូបបានមួយពេល បើអ្នកបង្ហាត់គេនោះអោយចេះស្ទូចត្រីវិញ គេនោះអាចបានត្រីស៊ីរហូត» ។

ចូរពន្យល់គំនិតនេះ ។

សេចក្តីអធិប្បាយ

ការជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ជាការចាំបាច់សម្រាប់មនុស្សលោក ។ កាលបើម្នាក់មានទុក្ខទោស មានកង្វះក្នុងការរស់នៅផ្សេងៗ មនុស្សតែងតែជួយគ្នាទៅវិញទៅមកតាមផ្លូវចិត្តគំនិតសង្គ្រោះក្តី ។ ក្នុងន័យនេះ អ្នកប្រាជ្ញជាតិអាស៊ីម្នាក់បានពោលថា «បើអ្នកអោយត្រីមួយទៅមនុស្សម្នាក់ មនុស្សនោះអាចយកទៅធ្វើម្ហូបបានមួយពេល បើអ្នកបង្ហាត់គេនោះអោយចេះស្ទូចត្រីវិញ គេនោះអាចបានត្រីស៊ីរហូត» ។

តើគំនិតនេះមានន័យយ៉ាងណា ?

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ជាការពិតណាស់ ។ កាលបើយើងអោយត្រីមួយទៅមនុស្សម្នាក់ អ្នកនោះអាចគ្រាន់តែយកទៅធ្វើម្ហូបមួយពេលប៉ុណ្ណោះ ។ បន្ទាប់មក អ្នកនោះពិតជាអស់អ្វីធ្វើម្ហូបតទៅទៀត ជាហេតុនាំអោយគាត់មានកង្វះម្ហូបរៀងរហូត កាលណាយើងពុំបានផ្តល់អោយគាត់ទៀត ។

ដូច្នេះហើយបានជាអ្នកប្រាជ្ញបន្ថែមតទៅទៀតថា បើយើងអប់រំអោយជននោះចេះស្ទូចត្រី ដោយខ្លួនឯងវិញ ជននោះអាចមានត្រីស៊ីរហូត ។ ពោលយ៉ាងនេះដោយថា កាលបើជននោះចេះស្ទូចត្រីហើយ មុខជាប្រកបមុខរបរនេះហើយមុខជាបានត្រីធ្វើម្ហូបរាល់ថ្ងៃ ឈប់មានបញ្ហាចោទពីបញ្ហាកង្វះម្ហូបទៀតឡើយ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ការចេះស្ទូចជំនាញនេះ នាំអោយគាត់អាចបង្កើតបានជាមុខរបរមួយសំ-ខាន់ចិញ្ចឹមគ្រួសារទៀតផង ។ យើងឃើញថា ការបង្ហាត់ជនអោយចេះស្ទូចត្រីដោយខ្លួនឯងដូចនេះ ជាការប្រសើរជាងការអោយត្រីទៅជននោះធ្វើម្ហូបបានតែមួយពេល ៗ ការ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រសើរទៅទៀត គឺការបង្កបានជាបេចិញ្ចឹមជីវិតនេះឯង ។

ប៉ុន្តែ អ្នកខ្លះមិនស្រេចនឹងមតិខាងលើនេះ ក្នុងខណៈដែលមនុស្សនោះកំពុងមានបញ្ហាកន្ទះហោះឡើង ។ យើងត្រូវតែអោយគ្នាបំពេញកន្ទះរួច សឹមអប់រំគ្នាអោយបេះស្ងួបគ្រវិញ ទើបជាការប្រសើរ ។

តាមន័យទស្សនៈនេះ យើងអាចយកមកអនុវត្ត សំរាប់ប្រទេសជាតិបានដែរ ដោយផ្តួចទស្សនៈនេះថា “ បើប្រទេសណាមួយផ្តល់ជំនួយដល់ប្រទេសមួយទៀត ប្រទេសនោះអាចរស់បានតែមួយពេលប៉ុណ្ណោះ បើបង្ហាត់ប្រទេសនោះអោយចេះធ្វើឧស្សាហកម្មដោយខ្លួនឯង ប្រទេសនោះអាចរស់បានសម្បូណ៌សប្បាយថ្កុំថ្កើងតទៅ ។ ដូច្នេះហើយ ប្រសិនបើប្រទេសមួយអោយជំនួយទៅប្រទេសមួយជាប្រាក់ក្តី ជារបស់ក្តី ប្រទេសនោះអាចយកជំនួយនោះទៅប្រើប្រាស់បានតែមួយរយៈពេល ដែលគេកំពុងជួយ លុះអស់ជំនួយគេទៅ ប្រទេសនោះនឹងបះជើងដួលដោយខ្លួនឯង ធ្លាក់ក្នុងរណបជាប់ថ្ងៃមិនខានឡើយ ។ ជាការល្អ ប្រទេស

ដែលផ្តល់ជំនួយគួរបង្ហាត់ប្រទេសដែលទន់ខ្សោយនេះអោយចេះយកជំនួយទៅប្រើប្រាស់ក្នុងឧស្សាហកម្មកេងចក្រ និងអ្វីផ្សេងទៀត សំរាប់បង្កើតផលដោយខ្លួនឯង ៗ ធ្វើដូច្នេះ អាចអោយប្រទេសទន់ខ្សោយនេះរៀបចំដោយខ្លួនឯង ហើយបន្ទាប់ពីគេឈប់ផ្តល់ជំនួយ នឹងទៅជាប្រទេសជឿនលឿនសម្បូណ៌សប្បាយជាមិនខាន ។

តែប្រសិនបើប្រទេសមួយក្រហើយ គេពុំផ្តល់ជំនួយអោយគ្រប់គ្រាន់ គេគ្រាន់តែបង្ហាត់ណែនាំប៉ុណ្ណោះ ក៏ពុំអាចចំរើនលូតលាស់បានឆាប់រហ័សឡើយ ។

ការវែកញែកខាងលើនេះ នាំអោយយើងឃើញថា ជនម្នាក់ខ្វះម្ហូប ត្រូវអោយត្រីទៅជននោះធ្វើម្ហូបដូច្នេះហើយ តែត្រូវតែជួយបង្ហាត់ជននោះ អោយចេះស្ទូចផងទើបជាការប្រសើរ សំរាប់អោយជននោះរស់នៅដោយខ្លួនឯង លែងមានកង្វះតទៅទៀត ។

បើប្រទេសណាមួយចង់ផ្តល់ជំនួយ ដល់ប្រទេសណា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មួយដែលគេ ត្រូវផ្តល់ដំនួយផង មិនជួយបង្អាក់ប្រទេសនោះ អោយចេះយកដំនួយនោះ ទៅបង្កើតជាគោតផលផ្សេងៗ ទើបប្រទេសនោះ អាចរស់នៅដោយពុំពឹងដោយខ្លួនឯងបាន ។

ទស្សនៈនេះបង្ហាញអោយឃើញថា អ្នកប្រាជ្ញជាតិកាស៊ុនេះ ចង់អប់រំយើងអោយចេះជួយគ្នាក្នុងគ្រាក្រ តែដែលគាត់ចង់បានល្អទៅទៀត គឺ ចង់អោយមនុស្សនោះបង្អាក់មនុស្សម្នាក់អោយរស់ដោយខ្លួនឯងបាន ដោយពុំបាច់ពឹងលើកម្លាំងគេទៅថ្ងៃក្រោយទៀត ។

—ប្រធានទី ២៣.—

អ្នកប្រាជ្ញម្នាក់និយាយថា: ‹‹សត្រូវក៏មានប្រយោជន៍ផលអ្នកដែរ គឺការនេះហើយដែលជាអ្នកចង្អុលបង្ហាញគុណវិបត្តិពិតៗ របស់អ្នក ។

ចូរពន្យល់និងពិភាក្សាមតិនេះ ។

សេចក្តីអធិប្បាយ

ការស្គាល់ខ្លួនឯងជាការពិបាកៗ កាន់តែពិបាកទៅទៀតការស្គាល់ខ្លួនឯងក្នុងផ្លូវសីលធម៌ ព្រោះមនុស្សម្នាក់ៗតែងតែមើលមិនឃើញខ្លួនគុណវិបត្តិរបស់ខ្លួន ។ ដូចនេះហើយបានជាយើងត្រូវការអ្នកដទៃកោយជួយទំនៀម រិះគន់ដើម្បីទុកជាកញ្ចក់សំរាប់ឆ្លុះមើលខ្លួនកំហុសរបស់ខ្លួន ។ អ្នកដែលមើលឃើញកំហុសយើងខ្លាំងជាងគេគឺ សត្រូវរបស់យើង ដូចនេះបានជាមានអ្នកប្រាជ្ញម្នាក់និយាយថា: ‹‹សត្រូវក៏មានប្រយោជន៍ផលអ្នកដែរ គឺការនេះហើយដែលជាអ្នកចង្អុលបង្ហាញគុណវិបត្តិពិតៗ របស់អ្នក›› តើសត្រូវមានប្រយោជន៍ដូចមតិនេះ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មែនឬទេ ?

ចិត្តវិទូបានក្រើនធម្មតាពមួយមានឈ្មោះថា ធម្មតាពនៃឧបសគ្គ (Loi de l'obstacle) ។ ធម្មតាពនេះថា សីលញ្ញាណ (La conscience morale) ភ្ញាក់នៅពេលជួបឧបសគ្គឬជួបការលំបាក ។ សីលវិទូ (les moralistes) ជាច្រើនបានបំភ្លឺដែរថា សីលញ្ញាណ ចាប់ផ្ដើមដោះបញ្ហានៅពេលណាមានទំនាស់ ។

ការរិះគន់ដែលយើងទទួលពីអ្នកក្រៅ នេះហើយជាឧបសគ្គ ជាទំនាស់ដែលធ្វើអោយសីលញ្ញាណរបស់យើងភ្ញាក់អោយយើងដឹងខ្លួនថា យើងជាមនុស្សបែបណា ។ ការរិះគន់ដែលមានកំរិតខ្លាំង ការរិះគន់ដែលមានជំរៅ គឺការរិះគន់ របស់អ្នកដែលជាសត្រូវរបស់យើង ព្រោះអ្នកនោះចាំតែរកចាប់កំហុសយើងគ្រប់ពេល គ្រប់កន្លែង យើងអាចដឹងកំហុសរបស់យើងសព្វគ្រប់ដោយសារពួកនោះ ហើយយើងអាចកែខ្លួនយើងឡើងវិញ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រួមមក សត្រូវមានប្រយោជន៍ច្រើនជា អ្នកនោះ ជាអ្នកបង្ហាញគុណវិបត្តិរបស់យើង ។ តើការទំនៀម ការរិះគន់ចំពោះយើង ត្រូវការចាំបាច់តែបញ្ចេញមកពីអ្នកដែលជាសត្រូវប៉ុណ្ណោះណា ?

ពិតមែនហើយ អ្នកដែលចាប់អារម្មណ៍លើគុណវិបត្តិរបស់យើងខ្លាំងជាងគេ គឺ សត្រូវនេះឯង ។ ប៉ុន្តែការរិះគន់របស់សត្រូវ ជួនកាលជាការមួលបង្កាច់បន្ទុបងនិងជាមធ្យោបាយពន្ធ សំលុតស្មារតីអោយយើងស្មុគស្មាញនៃគម្ពង់ ។ ជួនកាល ការរិះគន់នេះធ្វើឡើងដោយអយុត្តិធម៌ហួសហេតុ នាំអោយយើងអស់សង្ឃឹមទៅវិញ ម្យ៉ាងទៀតជួនកាលនាំអោយយើងចង់យកជ័យជំនះលើសត្រូវ ក្រាញក្នុងអំពើដដែលៗ ដែលជាគុណវិបត្តិបន្តទៅទៀត ពុំមែនជំរុញអោយយើងកែខ្លួននោះទេ ។ ដូចនេះ ការរិះគន់ពីសំណាក់មនុស្សណាទៅវិញដែលនាំមកនូវប្រយោជន៍ពិតៗ ដល់យើង?

ការទំនៀមដែលល្អសំរាប់យើង គឺការទំនៀមរបស់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

មិត្ត ៗ មិត្តពិតប្រាកដ ពុំមែនជាអ្នកបញ្ជោរ ឬជាអ្នកសរសើរ យើងរាល់ពេលវេលាទេ ៗ ផ្ទុយទៅវិញ គឺ ជាអ្នកស្គាល់កាលៈទេសៈ ដែលត្រូវចង្អុលបង្ហាញគុណវិបត្តិនិងកំសោយរបស់យើង ៗ មិត្តបែបនេះ ហើយដែលជួយយើង ព្រោះជាអ្នកបង្ហាញការពិត ៗ

ការរិះគន់ ការទិតៀនរបស់សត្រូវ អាចមានប្រយោជន៍ដល់យើង ព្រោះបានធ្វើអោយយើងដឹងខ្លួន និងស្គាល់នូវគុណវិបត្តិរបស់យើង ៗ ប៉ុន្តែ ការទិតៀនរបស់មិត្តពិតប្រាកដ មានសភាពប្រសើរជាងសត្រូវ ៗ

* *

*

ប្រធានទី ២៤.-

ចូរបង្ហាញអោយឃើញថា „ការងារ ទោះបីក្នុងកាលអាកាសណាក៏ដោយ ជាការចាំបាច់ សំរាប់កិត្តិយសបុគ្គល សំរាប់សន្តិសុខក្នុងអនាគត និងសំរាប់ការរុងរឿងរបស់ប្រទេស" ។

គំរោងតែង

ក-ផ្តើម

ការងារជាធម្មតាទូទៅ ។ គ្មានបុគ្គលណាម្នាក់ទោះបីជាអ្នកមានក៏ដោយ គេចចាកផុតពីការងារទេ ។ ប្រសិនបើមាននរណាម្នាក់មិនព្រមប្រកបកិច្ចការអ្វីសោះ អ្នកនោះនឹងក្លាយទៅជាមេរោគមួយក្នុងសង្គមមនុស្ស ដែលអាចនាំមកនូវគ្រោះថ្នាក់មួយយ៉ាងធំ ។

ដូចនេះតើការងារនាំមកនូវផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ សំរាប់បុគ្គលនិងប្រទេសរបស់ខ្លួន ?

ខ– បរិយាយ

គោលគំនិតទី ១ : ការងារជាការចាំបាច់របស់បុគ្គល

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ព្រោះបើការងារនោះមិនបានចាំមកគួរ ផលជាសំភារៈការ ៗ សំរាប់ប្រើប្រាស់ក៏ដោយ ៗ

១– មនុស្សដែលមិនធ្វើការត្រូវបាត់បង់កិត្តិយស ព្រោះខ្លួនរស់ដោយសារកំលាំងរបស់អ្នកដទៃ រស់ដូចបញ្ញើក្អែក សេរីភាពនិងតំលៃក្នុងខ្លួនក៏ត្រូវបាត់បង់អស់ ៗ សូម្បីតែស្ត្រីៗ ដែលនៅថែទាំគ្រួសារក្នុងផ្ទះ ក៏តែងខិតខំបំពេញកិច្ចការមេផ្ទះយ៉ាងមានតំលៃជាទីបំផុតដែរ ៗ

២– អ្នកខ្លះធ្វើការដោយកំលាំងកាយ អ្នកខ្លះធ្វើដោយកំលាំងគំនិតបញ្ញា វិជ្ជា ៗ ប្រសិនបើអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិស្តុកស្តម្ភណាមួយពុំព្រមធ្វើការតាមគំនិត ឬ តាមកំលាំងកាយ ដោយបំណងថាខ្លួនជាអ្នកមាន អ្នកនោះនឹងធ្លាក់ខ្លួនទៅជាមនុស្សប៉ាតតាប គ្មានប្រយោជន៍ សំរាប់តែគេយកមករិះគន់ សើចលេង មិនត្រឹមតែគ្មានកិត្តិយស និងតំលៃជាមនុស្សតែប៉ុណ្ណោះទេ តែអ្នកនោះនឹងត្រូវធ្លាក់ខ្លួនចូលក្នុងផ្លូវជាមួយជាគូ ៗ ទោះបីសម្បត្តិទ្រព្យហូរហៀរយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ការសិក្សានៅតែជាមេរៀន សំរាប់ការពារទ្រព្យនេះផង

បង្កើតផលថែមទៀតផង ។

៣– អ្នកមានធនធានច្រើនក្នុងថ្ងៃនេះ ពុំមានន័យថា

នៅតែជាអ្នកមានក្នុងថ្ងៃមុខ ។ វិនាសកម្មផ្សេងៗ ដែល

អាចគ្រោងទុក ជាពិសេសក្នុងកាលៈទេសៈសង្គ្រាម

អាចបង្ហិនបង្ហោចអស់ទៅវិញ ។ ប្រសិនបើខ្វះចំណាប់

សិក្សាហើយ តើអ្នកនោះត្រូវធ្លាក់ខ្លួនទៅជាយ៉ាងណា ?

ដូចនេះ មនុស្សម្នាក់ៗត្រូវតែមានសមត្ថភាពក្នុងការ

ណាមួយជាចាំបាច់ ។

គោលគំនិតទី ២ : ការសិក្សាដែលអ្នកនាំរកស៊ីបាន

ជាការចាំបាច់សំរាប់ពេលក្រោយជាតិបានរុងរឿង :

១– គឺកិច្ចការដែលម្នាក់ៗ ទំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួន

ហើយដែលនាំក្រោយមានការចំរើនលូតលាស់

កម្មវិធីឧស្សាហកម្មរបស់ប្រទេស ។ សន្តិភាពក្នុងសង្គម

បានកស្រាយលើការចំរើនប្រែប្រួលរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ

២ – កិច្ចការតាមគំនិតបញ្ញារបស់អ្នកក្រោយៗដែលចំរើក [illegible] មានអក្សរសាស្ត្រ វិទ្យាសាស្ត្រ សិល្បៈ ជាដើម បានធ្វើអោយប្រទេសជាតិមានកិត្តិសព្ទល្បីខ្ចរខ្ចាយគ្រប់ពិភពលោក ។

៣ – ជាទីបញ្ចប់ គឺការចំរើននេះហើយ ដែលជាចំនន់ សក្តិសក្តិមមនុស្សមិនអោយងើបឡើងរួច ចំរើនល្អណាស់ ទីនៃគ្មាន ៗ ល្បែងស៊ីសង ពោកម្ម សង្គ្រាមនរបៀប រៀបរយកើតឡើងដោយសារការចំរើនមិនត្រូវការនេះឯង ។

៤ – ផ្ទប់ :

ត្រូវតែបំពេញកិច្ចការគ្រប់ៗរូបយ៉ាងច្រើនបំផុត តាមសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន ៗ គឺជាភារៈរបស់មនុស្សម្នាក់ៗដែលត្រូវបំពេញដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនផង និងប្រយោជន៍ជាតិផង ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី ២៥ .—

ក្នុងកាលៈទេសៈ ដែលស្រុកកំពុងលុកលុយឈ្លានពាន សាមគ្គីធម៌ជាអាវុធមួយសក្តិសិទ្ធិ ដែលអាចនាំមកនូវជោគជ័យក្នុងកិច្ចកំចាត់ខ្មាំងនិងការពារជាតិមាតុភូមិ ។

តើអ្នកយល់ដូចម្ដេច ?

សេចក្ដីអធិប្បាយ

ការបាក់បែកគ្នានាំអោយខ្សោយ ព្រោះសត្រូវគេឆ្លៀតឱកាសទាញយកផលប្រយោជន៍បានយ៉ាងច្រើន ។ ដូច្នេះហើយ បានជាវីរបុរសខ្មែរតែងតែរំលឹកប្រជារាស្ត្រកុំអោយបែកបាក់គ្នា ដោយអះអាងថា : " សាមគ្គីជាអាវុធទិព្វ សំរាប់ការពារជាតិនិងកំចាត់ខ្មាំងចេញពីទឹកដីយើង ", ។

តើសាមគ្គីជាអាវុធសក្តិសិទ្ធិ ការពារអោយខ្លួនមិនចាញ់ មែនឬទេ ?

សាមគ្គីសំគាល់នូវ ការប្រមូលផ្ដុំកំលាំងពីជនច្រើនរូប ដើម្បីសំរេចបំណងរួមតែមួយៗ កាលបើមានការប្រួបប្រួមកំលាំង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

និងលោកមនុស្សច្រើនហើយ កំណាត់នេះនឹងទៅជាកន្លែងទំនេរ ទោះបីតែ ក្រុមប្រឹក្សាបរិបូណ៌សក្តិសិទ្ធិរកការពារជាតិទទួលបាត់ សត្រូវកោយចេញវិញគឺពីដីបាន ។ ដូចជា ជនជាតិអ៊ីស្រាអែល សព្វថ្ងៃ មានចំនួនតិចជាងពួកអារ៉ាប់យ៉ាងច្រើន ប៉ុន្តែ ដោយសារការរួបរួមសាមគ្គីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋផង អ្នកដឹកនាំខ្លាំងនិងឆ្លាតវៃ ជនជាតិគេអាចយកជ័យជំនះបាន គ្រប់សមរភូមិ ។ ដោយមានសាមគ្គីធម៌នេះ ខ្មែរអាចបន្តជីវភាពរបស់ខ្លួនបានរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន កណ្តាលប្រទេសពីរដែលតែងតែចង់បំបាត់ពូជសាសន៍ខ្មែរ ។ អក្សរសិល្ប៍ក៏បានបង្ហាញអំពីប្រសិទ្ធភាពនៃសាមគ្គីធម៌នេះដែរ ដូចជាកន្លុក ជីវិតខ្លួន គាត់អាចរំដោះខ្លួនរួចដោយសារការរួបរួមកំលាំង ស្នាដៃ រហូតដល់យកជ័យជំនះលើយក្សដែលស៊ីមនុស្សដែលទៀតផង ។ ដូច្នេះ បើប្រជាពលរដ្ឋចេះរួបរួមសាមគ្គីគ្នា ទាំងក្នុងនិងក្រៅប្រទេស សត្រូវមិនអាចយកជ័យជំនះបានឡើយ ។

ផ្ទុយទៅវិញ បើយើងមានការបែកបាក់គ្នា យើងនឹង ជាអ្នកខ្លួនចុះខ្សោយ ហើយគេអោយតែទៅសត្រូវតែម្តង ៗ ប្រវត្តិសាស្ត្របានបង្ហាញបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ គឺបន្ទាយក្រោយ លង្វែក ខ្មែរចុះដុនដាបជាខ្លាំង រហូតដល់ថ្ងៃនេះទឹកដីជាបន្ត បន្ទាប់ មកតែពីខ្វះសាមគ្គីធម៌នេះឯង ៗ

រួមសេចក្តីមក សាមគ្គីពិតជាការល្អពិត ព្រោះសក្តិសិទ្ធិ សំកប់ធ្វើអោយសត្រូវខ្សោយ មិនទម្លុបបានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ពុទ្ធាន ៗ

តើសាមគ្គីនាំមកនូវតែផលល្អដូចនេះមែន ឬ ក៏មានផល អាក្រក់ដែរ ?

សាមគ្គីមានពីរគឺ ... ពិតជាគ្រោះថ្នាក់មួយ ៗ សាមគ្គី គ្មានគោលនដើរខុសបក្សប៉ នាំគ្នាជាប្រមូលគ្នាទៅស្លាប់គ្មាន ប្រយោជន៍ ៗ សាមគ្គីជាមួយសត្រូវងាយស្គាល់មុខគ្នី ក្តី ស្គាល់មុខក្តី ជាគ្រោះថ្នាក់មួយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ... ដូចក្នុងសង្គ្រាមប្រសិនបើយើងចេះតែសាមគ្គីប្រែ ...

ក្នុងការចិញ្ចឹមដើម្បីការពារខ្លួន ហើយហើរទៅក្នុងសង្គមជាតិ យើងបានផ្លូវហត់ខ្លួនក្នុងនោះ ប៉ុន្តែពួកអ្នកធ្វើឱកាសនិយម ដោយបាតែពួកវាយកផលពីយើង ប៉ុន្តែសត្រូវមួយផ្សេងទៀត ដែលចាំតែកំពុងបំផ្លាញយើង នោះការរួបរួមសាមគ្គីពិតជាគ្មានន័យ ៗ ពួកអ្នកធ្វើឱកាសនិយមកេងប្រយោជន៍ក្នុងគ្រាអាសន្ន គឺជាអ្នកជួយសត្រូវដោយមិនដឹងខ្លួន ពួកនេះធ្វើពេលបោកកំណាំងបង់វត្តចុះមានខ្សោយ ដូច្នេះត្រូវតែជំរុះជនប្រ-ភេទនេះចេញ ៗ យើងត្រូវតែហ៊ានឈ្លោះប្រកែកគ្នាឯង ប៉ុន្តែឈ្លោះតាមបែបរិះគន់ប្រជាធិបតេយ្យដើម្បីកែមុខសត្រូវផ្តប់ខ្លួនដើម្បីរក្សាការពារសត្រូវដោយដឹងខ្លួនក្តី ពុំដឹងខ្លួនក្តី ៗ ម្តងទៀតតែធ្វើការក្រោយ គាត់ទៅសាមគ្គីជាមួយអាវុធ មុខម្តង តើគាត់ឬទេ? តើក្រោយប្រើជាពលវ័ន្តមកកំលាំងសាមគ្គីជាមួយអាវុធ ព្រោះកមាបានថ្នាំងុខ បើជនប្រភេទនេះគ្រាន់តែកំពុងខ្ទេចខ្ទីស្រុកទៅហើយ ៗ សាមគ្គីជាមួយពួកគេ គឺជាការដើរចូលទៅក្នុងគ្រោះអាសន្ន ៗ

រួមសេចក្តីមក សាមគ្គីពុំមែនសុទ្ធតែនាំអោយចំរើនទេ ៗ សាមគ្គីទាំងនេះនឹងដល់នាំអោយខូចប្រយោជន៍ រួបរួមគំលាំងជាធ្នូមួយ បំរើមនុស្សមួយក្រុមដែលជាជនបំផ្លាញជាតិ គឺពិតជាគ្មានន័យ គឺ ឃាញ់ឃោតទេ សាមគ្គីជាមួយខ្មាំង គឺនាំអោយវិនាសជាប្រាកដ ៗ

បើដូច្នេះ តើគេត្រូវរួបរួមសាមគ្គីតាមវិធីណា ? ក្នុងកាលៈទេសៈណា? ជាមួយអ្នកណា ?

ដើម្បីអោយកំលាំងសាមគ្គីមានន័យ ពោលគឺទៅជាអាវុធមួយសក្តិសិទ្ធិសំរាប់ការពារជាតិនិងកំចាត់ខ្មាំង យើងត្រូវតែគិតពិចារណាត្រិះរិះអោយល្អិតល្អន់ ព្រោះអាចមានគ្រោះថ្នាក់ ៗ ត្រូវតែហ៊ានប្រកែកវែកញែករកខុសត្រូវ ក្លាហានឃើញខុសថាខុស ឃើញត្រូវថាត្រូវ ធ្វើបែបនេះគឺឈ្លោះគ្នាតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ ហ៊ានតក់ជំរុះពួកជន្លួសេន្តមចេញ សង្កត់ពួកប្រតិកិរិយាកុំអោយងើបក្បាលឡើងវិញ មិនត្រូវរួបរួមជាមួយសត្រូវលាក់មុខទេ ៗ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

កាលៈទេសៈណាក៏ដោយ ក៏ត្រូវតែរួបរួមសាមគ្គីជាមួយមហា-
ជន ដើម្បីបំរើផលប្រយោជន៍ជាតិ ប្រយោជន៍មនុស្សទូ
ទៅ ហើយប្រុងប្រយ័ត្នដើម្បីកុំអោយកំលាំងរួមនេះ ក្លាយ
ទៅជាឧបករណ៍របស់ជនណាមួយក្រុមទៅវិញ ។ ដើម្បីអោយ
ការរួបរួមនេះ មានប្រសិទ្ធិភាព ទៅជាការពិតពិត ត្រូវតែជនរួម
ឈាម ចំប្រឹងស្វែងរកវិជ្ជាផង អ្នកខ្លះរៀនវិជ្ជានេះ ខ្លះរៀន
វិជ្ជានោះ រួបគ្នាមកទៅជាកំលាំងមួយខ្លាំងណាស់ ។

ជាយោបល់រួម ដើម្បីអោយជាតិយើងទៅជាជាតិខ្លាំង
សត្រូវមិនហ៊ានមើលងាយ និងកំចាត់សត្រូវចេញបាន ជា
បឋម ត្រូវធ្វើអោយមានយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម គោរពសិទ្ធិប្រជា-
ពលរដ្ឋ ប្រមូលផ្តុំកំលាំងជាតិ តាមរបៀបប្រជាធិបតេយ្យ
ដើម្បីអោយមានលក្ខណៈប្រជាប្រិយឡើង ។ រៀនរស់
ដោយកំលាំងនិងមធ្យោបាយរបស់ខ្លួនជាការប្រសើរ ជំនួយ
របស់បរទេសគឺទុកជាការបន្ទាប់បន្សំ ដើម្បីរក្សាតម្លៃជាតិ
និងតំលៃមនុស្ស បដិសេធរបៀបរស់នៅបែបបញ្ញើក្អែកនិយម ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ម៉្យាងទៀត យើងត្រូវរៀបចំខ្លួនអោយទៅជាជាតិមួយថ្មី អោយគេត្រូវការយើងផង អោយគេគណិតយើងផង ហើយញញើតយើងថែមទៀត ទើបជាតិអាចមានជំហររឹងប៉ឹងទៅរកវឌ្ឍនភាពបាន ។

* * *

ប្រធានទី២៦.-

សាមគ្គីភាពជាធម៌ភាពទូទៅ ។ មិនត្រឹមតែមនុស្សរស់ប៉ុណ្ណោះទេ ដែលមានចំណងសាមគ្គី មនុស្សស្លាប់ទៅហើយ ក៏នៅតែមានចំណងសាមគ្គីនេះទៀត ។

ចូរពន្យល់និងពិភាក្សា ។

គំរោងតែង

ក – ផ្តើម:

មនុស្សម្នាក់ៗ សុទ្ធតែត្រូវការពឹងពាក់គ្នាទៅវិញទៅមក ។ មិនត្រឹមតែបច្ចុប្បន្នកាលនេះទេ ដែលមនុស្សត្រូវការពឹងពាក់គ្នាជាចាំបាច់នោះ អតីតកាលនិងបុព្វបុរសដែលស្លាប់បាត់បង់ទៅហើយក៏នៅតែ ជាបំណងកំណាន់រួបរួមគ្នាតទៅទៀត ។

តើគេត្រូវតែបំណងសាមគ្គីភាពបែបណា ?

ខ – បរិយាយ:

*** គោលគំនិតទី១:**

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

១– សាមគ្គីភាពរវាងមនុស្សរស់ ៖

– ទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម ៖ មនុស្សមានមុខរបរផ្សេងៗគ្នា បង្កើតផលផ្សេងៗគ្នា ហើយប្តូរគ្នាទៅវិញទៅមកដើម្បីបំពេញសេចក្តីត្រូវការរៀងៗខ្លួន ដូចជាកសិករផ្តល់ស្រូវអង្ករដល់មនុស្សទូទៅ ប៉ុន្តែទទួលពីគេមកវិញនូវប្រដាប់ប្រើប្រាស់ផ្សេងៗដូចជាខោអាវ ថ្នាំ ស្បែកជើង កាំបិត ពូថៅ ។ល។ ដូចនេះមនុស្សម្នាក់ៗត្រូវបង្កើតផលមួយជាចាំបាច់ដើម្បីជាប្តូរនឹងសំភារៈផ្សេងៗ ដែលគេបានបង្កើត ។

២– សាមគ្គីភាពរវាងមាតាបិតានិងបុត្រ ៖

– ការបីបាច់ថែរក្សា អប់រំ ជួយរៀបចំជីវភាពអោយបានចំរើន ។

៣– សាមគ្គីភាពរវាងអ្នករស់និងអ្នកស្លាប់ ៖

– អ្នកស្លាប់បាត់ទៅបានទុកសំណល់ជាច្រើន សំរាប់យើងៗ ព្រៃឈើល្អមកប៉ប្រើបាន មានផ្លូវពាសពេញ សំណង់ជាច្រើន ដែលយើងទទួលប្រើប្រាស់សព្វថ្ងៃជាស្នាដៃរបស់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ជូនតាយើង ។ ជួបនេះមុននឹងស្លាប់ទៅវិញយើងត្រូវតែសាង

អ្វីមួយជាតាំណាប់សំរាប់កូនចៅយើង ។

សៀវភៅក្បួនខ្នាត បច្ចេកទេស គំនិតល្អៗ សិល្បៈ

វិសេសវិសាលច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ សុទ្ធសឹងជាកេរ្តិ៍នៃបុព្វបុ-

រស ។ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅវិញ គេតែងធ្វើបុណ្យរំលឹក

វិញ្ញាណក្ខន្ធរបស់អតីតជន ដើម្បីបង្ហាញនូវចំណងសាមគ្គីភាព

រវាងអ្នកនៅរស់និងអ្នកស្លាប់នេះឯង ។

* **គោលគំនិតទី២:** យើងត្រូវធ្វើអ្វីខ្លះ ដើម្បីរឹតចំណង

សាមគ្គីតទៅទៀត?

១– ត្រូវប្រកបកិច្ចការណាមួយ ដើម្បីបង្កើតផលជាថ្មី

នឹងផលផ្សេងៗដែលយើងប្រើប្រាស់សព្វថ្ងៃ ហើយជាស្នាដៃ

របស់មនុស្សដទៃ ។ បើពុំបានធ្វើអ្វីជាប្រយោជន៍ដល់សង្គម

ខ្លួនទេនោះមានឈ្មោះថាជាជន្លីក្នុងសង្គម ព្រោះចាំតែទទួល

យកផលពីសង្គមមិនបានផ្តល់អ្វីទៅវិញ ។

២– ត្រូវតែក្រៅថែទាំបំរើម្តាយឪពុកវិញ នៅពេលគាត់

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ពាស់ផក ព្រោះពេលនេះគាត់ឈប់ធ្វើការធ្ងន់ធ្ងរហើយ មិន
ខុសគ្នាពីយើងពីក្មេងឡើយ ។

៣– ត្រូវតែក្លាត់និតណ្ណ ៗ កេរ្តិ៍ដំណែលល្អ ៗ របស់បុព្វ-
បុរស ជួយផ្សាយជាបន្តទៅទៀត ជួយការពារសម្បត្តិវប្បធម៌
នៅពេលសត្រូវបំផ្លាញព្រោះសម្បត្តិទាំងនេះជាស៊ើនកាពរុង
រឿងរបស់ដូនតាយើង ។

៤– ត្រូវតែសាងអ្វីជាប្រយោជន៍ដល់កូនចៅ យើងជំនាន់
ក្រោយ ។

គ– ជួប

មនុស្សពុំមែនរស់នៅតែឯកឯងនៅក្នុងលោកយើងនេះទេ
យើងត្រូវបំពេញកិច្ចការជាចាំបាច់ ដើម្បីផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់
សង្គមជាសម្បត្តិរួម ព្រោះយើងគ្រប់ៗ រូបសុទ្ធតែត្រូវបាន
ទទួលការជ្រោមជ្រែងពីសង្គមមនុស្សមួយផ្នែកធំៗមិនត្រឹមតែ
ប្រយោជន៍រួមក្នុងសង្គមបច្ចុប្បន្ន ដែលខ្លួនរស់នៅតែប៉ុណ្ណោះ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

១០ មនុស្សម្នាក់ៗត្រូវតែរក្សាសម្បត្តិកេរ្តិ៍ដំណែលរបស់បុព្វបុរស ផងនិងកសាងអ្វីថ្មីៗ អំពើល្អៗ សំរាប់ជាប្រយោជន៍ដល់ អនាគតសន្តមថែមទៀតផង ។

* *

*

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី ២៧.–

អ្នកខ្លះពោលថា " ទ្រព្យ សក្តិយស អំណាច ជាប្រភពនៃសុភមង្គល" ។

ចូរពន្យល់និងពិភាក្សាទស្សនៈនេះ ។

សេចក្តីអធិប្បាយ

មនុស្សខំប្រឹងតស៊ូគ្រប់យ៉ាង ដើម្បីរៀបចំជីវភាពរបស់ខ្លួនឲ្យបានល្អប្រសើរ ពោលគឺមានជីវភាពរស់នៅក្រោមពន្លឺនៃសុភមង្គលនេះឯង ។ ប៉ុន្តែ មនុស្សភាគច្រើនស្វែងរកសុភមង្គលនេះពុំឃើញ ជាហេតុនាំឲ្យគេចោទសួររកប្រភពនៃសុភមង្គលនេះ ។ អ្នកខ្លះបានរកឃើញចម្លើយសំនួរខាងលើនេះថា " បុណ្យសក្តិអំណាចទ្រព្យសម្បត្តិ ជាប្រភពនៃសុភមង្គល " ។

តើយសសក្តិ និងទ្រព្យ ដឹកនាំមនុស្សទៅរកសុភមង្គលពិតប្រាកដមែនឬទេ ?

សុភមង្គលសំគាល់នូវសេចក្តីសុខសប្បាយ តាម[illegible]

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ការបំពិនផ្លូវចិត្ត ។ អ្នកមានបុណ្យសក្តិបំភាល់ផ្លូវមនុស្ស ដែលមានឋានៈជាមន្ត្រីតាំងតាមអំណាចវត្ត ។ បើមានបុណ្យសក្តិ អំណាច និងទ្រព្យនេះហើយ គេកចរស់នៅបាន ដោយសប្បាយរីករាយ ព្រោះមិនខ្វះសម្ភារៈប្រើប្រាស់ ក្នុងការសិក្សា ក្នុងការប្រកបមុខរបរក្តី មិនបានគេមើលងាយណាមួយមកលើខ្លួនឡើយ ។ ដូចជាម្តាយតាវ ហេតុតែគាត់ជាអ្នកមាន ចំណាយទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាសំណល់ពីប្តីគាត់ ការធ្វើអោយកូនជាទរស់នៅដោយគ្មានកង្វល់នឹងប្រកបមុខរបរអ្វីទេ ។ ទន្ទឹមនឹងអ្នកមានអំណាចសក្តិយស ជាងដែលបានតាមចំណង់ គ្មានអ្នកណាហ៊ានជំទាស់ បានតែអ្នកព្រមធ្វើតាមវិញ ។ ព្រោះមា ក្នុងរឿងទុំទាវ បានរស់នៅ ... ព្រួចព្រួចអ៊ីនៃស្រុកបត្តិល មានខ្ញុំបំរើ មានស្រីស្នំ ណាក់ណាក មានគ្រូបង្រៀនប្រដាប់ដៃយ៉ាងសែនមានការ្យ ។ គេទាំងឡាយនៃបុណ្យសក្តិ អំណាច ទ្រព្យសម្បត្តិ របស់ព្រះ ... ។

ប្រសិនបើខ្វះទ្រព្យ ខ្វះបុណ្យសក្តិ និងអំណាចនោះហើយ មនុស្សពុំអាចរកសុភមង្គលបានឡើយ ដូចជាខ្ញុំត្រូវគេសំពាធ ដូចសត្វ ព្រោះតែខ្ញុំក្រ និងគ្មានអំណាច ។ ស្ត្រីសាវសេរី ដែលជាទុំពុកនាងពីដណ្តឹង ត្រូវព្រាត់ប្រាសមានទុក្ខវេទនា ក៏ព្រោះសេដ្ឋីធុះក្រ ។

សេចក្តីបង្ហាញថា សុភមង្គលពិតជាមានប្រភពមកពីយសសក្តិ អំណាច ទ្រព្យ នេះឯង បើខ្វះបុណ្យនេះហើយ មនុស្សនឹងធ្លាក់ចុះក្នុងរណ្តៅទុក្ខជាពុំខាន ។

ប៉ុន្តែ បើសង្កេតឲ្យដល់ទៅ អ្នកមានអំណាច សក្តិយស ទ្រព្យច្រើនក៏នៅតែគេចពុំផុតពីទុក្ខ មកពីហេតុអ្វី ?

យសសក្តិអាចនាំមកនូវទុក្ខព្រួយ និង ការពិបាកផងដែរ ប្រសិនបើអ្នកនោះជាអ្នកស្នេហាជាតិពិត ព្រោះអ្នកមានសក្តិយសធំនេះ ត្រូវខំសំអិតសំអាងខ្លួនឲ្យថ្លៃថ្នូរ ហើយប្រឹងប្រែង ដើម្បីជាកិត្តិយសផ្ទាល់ខ្លួន និងជាគំរូដល់អ្នកតូចតាចផង ។ សក្តិធំត្រូវនឿយច្រើន ទាំងកំលាំងកាយ ទាំងកំលាំងចិត្ត ព្រោះមាន

ចំណុចខុសត្រូវធំ ដែលជាកាយជីវិតជាតិផងក៏មាន ៗ ហេតុតែមនុស្សខ្វះសមត្ថភាព ចំណេះគិតហើយផ្ដាច់គេ ដោយសប្បាយនឹងអំណាច សប្បាយនឹងបុណ្យសក្តិ គិតតែបំប៉នខ្លួនផ្ទាល់ មិនដឹងកិច្ចការធំ ៗ របស់ជាតិនៅចំខ្លួន ៗ មានទ្រព្យច្រើនព្រួយគេ្យា ព្រួយខ្លាចចោរប្លន់ ព្រួយខ្លាចស្លាប់ខានបានថែទាំទ្រព្យសម្បត្តិ ។ បើមនុស្សមានចិត្តជក់ជាប់នឹងទ្រព្យនេះហើយ គាត់នឹងក្លាយទៅជាកញ្ជះទ្រព្យទៅវិញ មួយថ្ងៃៗ គិតតែចាំយាមផ្ដួតសំពោតខ្លាចខូចខាតបាត់ ខ្លាចមិនសុខ ។

សព្វថ្ងៃ មនុស្សកាប់សំលាប់គ្នា ក៏ព្រោះតែរឿងអំណាច រឿងមាសពេជ្រនេះឯង ។ អាជ្ញ ម្ដាយតារ ត្រូវស្លាប់ខ្លួនព្រោះតែរឿងស្រីអំណាច និងទ្រព្យសម្បត្តិនេះឯង ។

ដូចនេះ ទ្រព្យក្ដី អំណាចក្ដី សក្តិយសក្ដី ពុំមែនជាប្រភពនៃសុភមង្គលទេ គឺប្រភពនៃទុក្ខទៅវិញ ។ ព្រះពុទ្ធអង្គ ទ្រង់លះ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បង់សម្បត្តិទាំងនេះ ព្រោះតែព្រះអង្គយល់ថា ទ្រព្យ អំណាចក្តី ពុំមែនជាមធ្យោបាយនាំឲ្យកើតសុខដោយស្កប់ មនុស្ស ។

តើសុភមង្គលកើតឡើងដោយសារអ្វីទៅវិញ ?

ទ្រព្យ ធន យសសក្តិ អំណាច ក៏អាចផ្តល់នូវសេចក្តីសុខមកដល់មនុស្សផងដែរ ប្រសិនបើ អ្នកនោះមិនមានលោភ ហើយឈរលើគោលគំនិតយុត្តិធម៌ មិនមានគោលគំនិតត្រឹមត្រូវ បើខ្វះលក្ខណៈនេះ សព្វមនុស្សពុំអាចមើលឃើញនូវសុភមង្គលឡើយ ។ ចំណេះវិជ្ជា ក៏ជាកត្តាមួយសំខាន់ បរិយាសម្បត្តិធនសីលធម៌ ក៏រឹតតែប្រសើរទៅទៀតសំរាប់បណ្តុះសេចក្តីសុខទុក្ខសព្វមនុស្ស ។ ជាប្រភពពិតនៃសុភមង្គលនោះគឺ របបគ្រប់គ្រងរដ្ឋទៅវិញទេ ដែលរបបគ្រប់គ្រងឈរលើគោលគំនិតប្រជាធិបតេយ្យ ផ្តល់សេរីភាពដោយប្រជាពលរដ្ឋ គោរពនិងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ប្រឆាំងអយុត្តិធម៌ អំពើឃោរឃៅ ដោយនៅជាយូរដង់ខ្លាំង ...

គោរពច្បាប់ ស្គាល់ប្រយោជន៍ជាតិ មានមនុស្សធម៌ និងចិត្តជាតិនិយម នោះប្រជាពលរដ្ឋ ច្បាស់ជារស់នៅក្រោមពន្លឺឫទ្ធិនៃសុភមង្គល ។

រួមសេចក្ដីមក បើពិតជាចង់រស់ ដោយមានសុភមង្គល មនុស្សត្រូវនាំគ្នារៀបចំសង្គមឲ្យមានយុត្តិធម៌ អនុវត្តន៍ច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈប្រជាធិបតេយ្យ ប្រគល់សេរីភាពឲ្យមនុស្សគ្រប់ៗរូប គោរពសិទ្ធិមនុស្ស អប់រំយុវជននិងប្រជា-ពលរដ្ឋឲ្យចេះស្រលាញ់ការងារ បំបាត់ការរស់នៅបែបបញ្ញើក្អែក ឬរស់នៅដោយសាវាន ដើម្បីធ្វើឲ្យសង្គមជាតិរបស់ខ្លួនមានវឌ្ឍនភាពឡើង ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី២៨

“កុំខ្ជិលពេកតែឯង អោយគិតស្រែងរស់នឹងគ្នា តែឃ្លានៗ ផ្លែផ្កា អោយស៊ីរក់បានខ្លែផង„ ។

ចូរពន្យល់និងពិភាក្សា ។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

មនុស្សពុំអាចរស់នៅតែឯកឯងបាន ដាច់ចេញពីមនុស្ស សង្គមបានឡើយ ។ ប៉ុន្តែក្នុងជីវិតរស់នៅក្នុងសង្គមនេះគេសង្កេតឃើញ ថា អ្នកខ្លះពុំមានសេចក្ដីស្មោះត្រង់ គិតប៉ះតែគេតែខ្លួនឯង ខ្លួនមានការខិតខំ ដោយខ្លួនឯង ដល់ពេលខ្លួនបានទទួល លាភសក្ការៈវិញនោះ មិនត្រឹមតែមិនចែកចាយដល់អ្នកដទៃ នោះទេ ថែមទាំងតែបង្ខំគេដ៏ប្រមូលលាភរបស់គេមកធ្វើ ជាសម្បត្តិខ្លួនថែមទៀត ជាហេតុនាំអោយអ្នកដទៃគ្រាំគ្រាដែល មានការអត់ឃ្លានលើបណ្ដោយតែរស់យកឈ្នះតាញ់ ហើយ សង្គ្រាមកើតវិវាទៈ កើតនេះបន្ទោសទៅវិញ ។ គូពីរនេះ សំរុះសំរួលទាស់ទែង អ្នកនិពន្ធប្រាប់ពាក្យថាសម្រួលផ្លូវ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បានស្រាយដោះស្រាយដោយបានថែមថា “ កុំផ្ទួតពេកតែឯង ក្រោយគិតក្រែងផងគ្នីគ្នា គេឃ្លាន ៗ ផ្ទួតឡើ ក្រោយស៊ីពុំបានផ្ទួតផង„ ។

តើផ្ទួតតែឯងពេកបណ្ដាលឲ្យផលវិបាកយ៉ាងណា? តើគេ ផ្ទៃដែលមានពោះឃ្លានដែរនោះ មានប្រតិកម្មដូចម្ដេចខ្លះ ទៅវិញ?

ផ្ទួតពេកមានន័យសេចក្ដីថា ផ្ទួតហើយតែម្នាក់ ឃ្លាន គឺឃ្លានបង្គួរយកមកតួនទុកដាក់ជាធនសម្បត្តិទ្រព្យ ផ្ទាល់របស់ខ្លួន ហើយចេះតែបង្ហើបនាំបន្ថែមមកទៀតពុំចេះ ចប់ ។ ឯផ្ទួតប្រធាននេះពុំសំគាល់មនុស្សតែម្នាក់ទេ គឺមាន ន័យទូលំទូលាយជាងនេះ សេចក្ដីថាឯផ្ទួអញដែលនិយមតែ ខ្លួនអញ គ្រួសារអញ បក្សពួកអញ ។ ផ្ទួតពេកតែឯងមាន ន័យថា អញចង់ប្រមូលនឹងចំបងពួកអញឲ្យធំធាត់ហើយ បាននាំទុកដាក់សំរាប់ខ្លួនទៅអញហួតដល់ចុកក្អួតស្រុកឯង បំអស់ផ្លូវទៅទុកបរទេសទៅទៀត ។ នេះគឺជាគោល គំនិតនិយាយថា ផ្ទួតពេកតែឯង ។ ប៉ុន្តែអញដែលនិយមតែ

ពួកអញនេះ ជាមនុស្សដែលមានដៃពីរ ជើងពីរ ក្បាលតែមួយ ដូចគេឯងដែរ នោះមិនអាចបង្កើតផលតែម្នាក់ឯង ឲ្យបានច្រើនហួសហេតុដូចនេះទេ គឺអញត្រូវការកំលាំងគេច្រើនឲ្យច្រើនពាន់នាក់ ដើម្បីប្រមូលកំលាំងជាទុនដើមនេះ ។ គេនេះជាអ្វី? គេជាមនុស្ស គេមានដៃមានជើង ហើយពិសេសមានពោះឃ្លានដូចអញដែរ ហើយពុំបានស៊ីឆ្អែត ព្រោះអញប្រមូលទុកអស់ តើអ្នកឃ្លានហូតផលផ្លែផ្កានេះមានកំលាំងឯណាយកមកធ្វើការបំពេញគេទៅទៀត ។ ម្យ៉ាងទៀតគេមានគ្រួសារគេ មានកូនដែលសុទ្ធសឹងជាអ្នកឃ្លានដែរនោះ អាចអត់ទ្រាំបានឬទេ? ពិតជាទ្រាំពុំបាន ហើយពួកអ្នកឃ្លាននេះត្រូវរួមគ្នាជាវណ្ណៈមនុស្សមួយ ដែលគេហៅជាវណ្ណៈអធន ព្រោះពួកនេះគ្មានធន គ្មានទ្រព្យនេះឯង ។ ចំណែកពួកអញដែលប្រមូលធនបានមកទុក ឲ្យមូលសំកប់តែគ្នាអញនោះ គេចាត់ទុកជាវណ្ណៈមូលធន ។ ទំនាស់រវាងវណ្ណៈទាំងពីរនឹងចាប់មានកំណកំណើតឡើង ពួកអធនត្រូវប្រយុទ្ធដើម្បី

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

រស់ ព្រោះពោះកឃ្លាន ពោះកូនប្រពន្ធក៏ឃ្លាន ពួកមូលធនបង្កើនការគាបទំនើប និងជួលមនុស្សអោយការពារទ្រព្យសម្បត្តិ ព្រមទាំងអាយុជីវិតខ្លួនថែមទៀត ហើយជាចំណុចខ្សោយរបស់ពួកអញ គឺអញនេះត្រូវការកំលាំងគេ ដើម្បីការពារអញនេះឯង ៗ ដូចនេះអញត្រូវការពឹងគេចៀសពុំរួច ហើយការបង្ហូរឈាមរវាងមនុស្សគ្នាឯង ចេះតែមានភាពសាហាវខ្លាំងឡើងជាលំដាប់ ៗ ពួកវណ្ណៈអធនបង្កើនកំលាំងជាដរាបព្រោះបើនៅស្ងៀមពួកគេត្រូវស្លាប់ដោយពោះកឃ្លានបើទំប្រឹងតស៊ូគេអាចរស់ទៅវិញ កំលាំងបដិវត្តន៍កាន់តែមានសភាពគគ្រឹកគគ្រេង ពួកមូលធនត្រូវចុះអន់ខ្សោយព្រមទាំងទទួលបរាជ័យជាបន្តបន្ទាប់ ហេតុដល់ចុងបំផុតពួកអធនយកជ័យជំនះបាន អំណាចរដ្ឋត្រូវពួកគេដណ្ដើមយកមកកាន់កាប់ ហើយត្រូវប្តូររបបគ្រប់គ្រងមកជាសង្គមនិយមទៅវិញ ៗ ភស្តុតាងទាំងនេះយើងឃើញជាក់ច្បាស់ក្នុងសាវតារមនុស្សជាតិដូចជាបដិវត្តន៍កម្មករនៅសហភាពសូវៀត និងនៅប្រទេសចិនជា

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ភស្តុតាងស្រាប់ ៗ

ដើម្បីចៀសវាងការបង្ហូរឈាម រវាងមនុស្សជាតិនេះ ដែលអាចសំរេចជោគជ័យក្នុងរយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ ជាហេតុនាំអោយបាត់បង់ជីវិតមនុស្សរាប់មិនអស់ អ្នកប្រាជ្ញខ្មែរដោះស្រាយបញ្ហានេះតាមទស្សនៈដ៏ទូលំទូលាយមួយគឺ "អោយស៊ីក៏បានផ្លែផង" តើឃ្លានេះមានន័យសេចក្តីយ៉ាងណា?

សេចក្តីថា អញដែលបានផ្លែហើយ ត្រូវតែផល់គេផង អោយគេបានស៊ីផ្លែផងទៅ ព្រោះយើងរស់ជាមួយគេត្រូវការគេជាចាំបាច់ ៗ បើគេស៊ីផ្លែ គេមានកំលាំងធ្វើការអោយយើង គេឈប់កើតរឿង ហើយសន្តិសុខ វឌ្ឍនភាព ភាតរភាពនឹងកើតមានឡើង ៗ តើទស្សនៈអ្នកប្រាជ្ញខ្មែរមានប្រសិទ្ធិភាពក្នុងអនុវត្តន៍ដែរឬទេ?

ទស្សនៈនេះបានត្រូវប្រទេសសេរីនិយមនានាក្នុងលោកយកមកអនុវត្ត ហើយមានប្រសិទ្ធិភាពពិតប្រាកដណាស់ ៗ យ៉ាងណាមិញប្រទេសមួយចំនួននៅខាងអឺរុប ការរស់នៅតាម

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ថែមមូលធននិយមហូតដល់សព្វថ្ងៃ ហើយសំដៅយក
ចំរើនលឿនឆាប់រហ័សផងថែមទៀត គឺគេអនុវត្តតាមទ្រឹស្តី
« **អោយស៊ីកំបានផ្លែតផង** » នេះឯង ។ គេបានបង្កើតអង្គការ
សំរាប់ការពារពួកកម្មករ និងពិនិត្យសង្កេតសេចក្តីត្រូវការ
របស់ពួកនេះ ហើយលៃប្រាក់ខែអោយគួនល្មមនឹងចិញ្ចឹម
គ្រួសារបាន ។ ពេលឈឺ អង្គការជួយធ្វើអន្តរាគមន៍ដូចជា
ជួយរ៉ាប់រងការព្យាបាល ជួយឃ្នាំ គឺធ្វើយ៉ាងណាអោយ
ពួកគេសំបានស្រួល ។ អង្គការនេះមានឈ្មោះហៅថា
សហជីព ។ នេះជាមធ្យោបាយសំរាប់សំរួលទាំងអស់គ្នា គឺអញ
បានផ្លែតបានច្រើនបានទុកកំពិតមែន តែអញអោយឯងស៊ី
ផ្លែតផងដែរ អញបែបនេះរបានយូរ ។

សេចក្តីបញ្ជាក់អោយឃើញច្បាស់ថា ទស្សនៈអ្នកប្រាជ្ញ
ខ្មែរមានន័យទូលំទូលាយហើយមានប្រសិទ្ធិភាព គួរអនុវត្តន៍
ផងថែមទៀត ។ ប៉ុន្តែការដែលថា « **អោយស៊ីកំបានផ្លែតផង** »
នេះ បេះតែអោយគ្រប់ៗ គ្នាតៅឬយ៉ាងណា ? ឬមួយក៏អោយ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

កើសមុខដូចមានពាក្យទំនឹមទំនៀមខ្មែរថា "សប្បាយលស់ដោយ មុខ ស៊ីកក្រលុកពេកពុំជា" នេះវិញ។

ហេតុយស៊ីត្រូវកើសមុខដូចនេះមែន ព្រោះថាបើចេះតែ ហោយៗទៅ អាចហោយផលពួកញ្ញើផង្សុបន្ថែម ដែលសុខ សិងជាមកេតនាំហោយបន្ថែមស្តួមរឹងរៃ នោះទៅវិញ ។

ក្នុងលោកយើងនេះ មនុស្សម្នាក់ៗ មានសេចក្ដីត្រូវការ ច្រើនណាស់ ប៉ុន្តែគេអាចបំពេញកិច្ចការគេវិញត្រឹមតែមួយ មុខឬពីរមុខតែប៉ុននោះ តាមចំណេះចំណាប់របស់ខ្លួន ៗ ដើម្បី បំពេញសេចក្ដីត្រូវការនេះគេប្ដូរផលគ្នាទៅវិញទៅមក ដូចជា មនុស្សយើងទាំងអស់សុទ្ធតែស៊ីបាយសាច្រោយ ប៉ុន្តែពុំ មែនជាអ្នកដាំស្រូវទាំងអស់គ្នាទេ គឺកសិករជាអ្នកផ្ដល់អាហារ ដ៏សំខាន់នេះ ។ ប៉ុន្តែកសិករនេះត្រូវការសំលៀកបំពាក់វិញ តើអ្នកណាជាអ្នកផ្ដល់គ្រឿងឧបភោគនេះ? ជាងកាត់ដេរការ អ្នកត្បាញ អ្នកបង្កើតម៉ាស៊ីនត្បាញអ្នករៃអំបោះអ្នកដាំកប្បាស សុទ្ធតែបានបំពេញកិច្ចការបន្តិចម្នាក់ៗជាថ្នូរនឹងបាយដែលខ្លួន

បរិភោគ ៗ អ្នកខ្លះហៅថាយ អ្នកប្រាជ្ញធំៗ រិតរំស្រាវជ្រាវ
រើសរកប្រវត្តដើម្បីកែច្នៃទំនើបសង្គមឲ្យល្អ មហាជនគោរព
លោកដែលជាអ្នកមានគុណដល់ជាតិ ប៉ុន្តែអស់លោកក៏ត្រូវ
គោរពមហាជនវិញដូចគ្នាដែរ ពីព្រោះលោកត្រូវការពិសារ
បាយហើយលោកមិនបានដាំស្រូវ លោកពិសារស្លៀកដែល
លោកពុំកាចឡើងដើមត្បាតធ្វើស្លៀកបាន លោកត្រូវការគ្រឿង
ប្រដាប់ប្រើសព្វបែបដូចជា ស្បែកជើង វែនតា ខោអាវ ឡាន
ៗលៗ ដែលសុទ្ធតែជាស្នាដៃមនុស្សបន្តិចៗ ម្នាក់ ៗ អា-
ស្រ័យហេតុនេះមនុស្សម្នាក់ត្រូវតែបំពេញកិច្ចការណាមួយជា
ចាំបាច់ដើម្បីជាជូននឹងសេចក្តីត្រូវការរបស់យើង ហើយត្រូវ
គោរពមនុស្សផងគ្នា ៗ ជួយទៅវិញ អ្នកមិនធ្វើអ្វីដែលជា
ប្រយោជន៍ដល់មនុស្សជាតិសោះនោះ អ្នកនោះឯងជាល្អើង
សង្គម អ្នកនោះឯងដែលយើងមិនត្រូវចេះរាប់រកយ៉ី
ទេ ។ យ៉ាងណាមិញ ព្រះវេស្សន្តរ លោកបានចែកទាន
គ្មានរើសមុខ ហៅតដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកក្សត្រនៅជម្ពូទ្វីបក៏

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ធ្លាក់ខ្លួនជាស្មូមដែរ ៗ សេចក្តីថា ក្រស្ត្រប្រជាបោះបង់ការងារ ពេល ហើយគេមករស់ដោយសារទានរបស់គេ កាន់តែច្រើនឡើង ៗ ៗ អ្នកសុំទានកាន់តែច្រើន មានន័យថា អ្នកក្រកាន់តែច្រើន ពោលគឺជីវភាពប្រជាពលរដ្ឋកាន់តែដុនដាបទៅៗ នេះជាគ្រោះថ្នាក់ អោយស៊ីបែបនេះគឺធ្វើអោយសង្គមដើរថយក្រោយទៅវិញទេ ។ បើដូច្នេះមែន តើពាក្យថា **«អោយស៊ីក៏បានផ្លែផង»** នោះ តើអោយអ្នកណា ?

អោយស៊ីក៏បានផ្លែផងនោះ គឺអោយមនុស្សដែលបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួន ៗ នេះសំគាល់ការចែកចាយភោគផលដល់អ្នកបង្កើតតាមសមត្ថភាព តាមកំលាំង តាមតំលៃកិច្ចការ សេចក្តីថា អ្នកណាធ្វើការច្រើនត្រូវបានផលច្រើន អ្នកណាធ្វើតិចបានតិច អ្នកណាមិនធ្វើសោះត្រូវអត់បាន ពុំមែនអ្នកធ្វើការតិចបានច្រើន អ្នកធ្វើការច្រើនអត់បាន ហើយអ្នកអត់ធ្វើការក្លាយទៅជាអ្នកអង្គុយទទួលផលនោះទេ ៗ បើមានការចែកចាយត្រឹមត្រូវបែបនេះ សង្គមនោះមានយុត្តិធម៌

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ហើយអញដែលហ៊ានបានស៊ីឆ្អែត ឆ្អែតដោយសារកិច្ចការរបស់អញ ពុំមែនដោយសារឈ្លានពានលើគេនោះទេ ។ រីឯគេក៏បានឆ្អែតដូចអញ ទើបអញនិងគេរស់ជាមួយគ្នាស្មើមុខស្មើមាត់បាន ហើយសង្គមបែបនេះជាសង្គមយុត្តិធម៌ ជាសង្គមមានសុភមង្គល ។

រួមមក យើងឃើញថា អ្នកប្រាជ្ញខ្មែរមានទស្សនៈទូលំទូលាយ យល់ឃើញជ្រៅវែងឆ្ងាយដល់ទៅបញ្ហាមនុស្ស ក្នុងពិភពលោក ពុំមែនចាញ់ទស្សនវិទូបរទេសឡើយ ហើយទស្សនៈនេះមានលក្ខណៈប្រាកដនិយមផងថែមទៀត ។ នេះជាសក្ខីភាពមួយ បង្ហាញអោយយើងឃើញនូវសមត្ថភាពរបស់អ្នកនិពន្ធច្បាប់ផ្សេង ៗ ខ្មែរ ដែលសុទ្ធសឹងជាទស្សនវិទូនេះឯង ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី ២៩.–

" ស្នេហាទៀតហើយក្នុងរឿងនេះ "

ឃ្លានេះ តើក្រោយគេបំបាត់សេចក្តីស្នេហាចេញពីការនិពន្ធ ឬមួយដូចម្តេចវិញ ?

BAC 1

គោលគំនិត

១-ផ្តើម : បញ្ហាប្រធាន

អាចអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ តែងតែឃើញមានស្នេហាជាផ្លែកប នាំកោយអ្នកអានលាន់មាត់ថា: " ស្នេហាទៀតហើយក្នុងរឿងនេះ " ។ តើគ្រប់អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍សុទ្ធតែនិយាយពីរឿងស្នេហាមែនឬ? ស្នេហាជាការចាំបាច់ក្នុងការនិពន្ធតែងឬទេ ?

២-បរិយាយ

២.១.ស្រប : ស្នេហាក្នុងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ.

* រឿងព្រាហ្មណ៍និយម :

–វីរស្នេហា : គឺស្នេហាដែលស្ថិតនៅលើវីរសកម្មរបស់គូអន្តីដូចជា ស្នេហាព្រះរាមនិងនាងសីតា ដែលកើតឡើងតាម

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ការកើតមនុស្ស ។

- ស្នេហាបង្ខំ : រាពណ៍ចាប់យកនាងសីតា
- ស្នេហាកក់កាយ : ស្វាមីនាង វែចង់ព្រះលក្ស្មណ៍

* រឿងពុទ្ធនិយម :

- ឧត្តមស្នេហា : មហោសថនិងអមរា
- បតិស្នេហា : ពោធិសត្វ និងកញ្ញាសារពេជ្រជាគូព្រេង
តែងស្រលាញ់គ្នាទៅវិញទៅមក

* រឿងពុទ្ធនិយមក្លាយ :

- កម្រើយស្នេហា : គ្រុឌកាកី
- ស្នេហាក្បត់ចិត្ត : កាកី -ព្រហ្មទត្ត
- ស្នេហាវេរ : គ្រុឌកាកី

* រឿងខ្មែរនិយម :

- ស្នេហាស្មោះត្រង់ ; ទុំទាវ
- នេះស្នេហា : ទុំទាវ

ស្នេហា ជាមធ្យោបាយផ្តើមរឿង :

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

— នាងសីតាជាបច្ច័យបង្កើតសង្គ្រាមមួយយ៉ាងធំគគុកតរវាងពួកព្រះរាមនិងពួកយក្ស ។

— នាងកាកីជាបច្ច័យបង្កើតរឿងកាកី

— នាងទាវជាបច្ច័យបង្កើតទំនាស់រវាងវណ្ណៈមនុស្សជាហេតុនាំអោយមានការប៉ះទង្គិចរវាងវណ្ណៈ ក្នុងសង្គមសក្តិភូមិ

២. ២. ចំណាស់ : អត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្លះមិននិយាយពីស្នេហា :

— **ឧបទេសអក្សរសិល្ប៍** : ច្បាប់ផ្សេង ៗ

— **រឿងព្រេង** : សុភាទន្សាយដែលបង្ហាញអំពីទំនាស់រវាងអ្នកធំនិងអ្នកតូចតាមក្នុងសង្គម ។

ដូចនេះស្នេហាពុំមែនជាការចាំបាច់ក្នុងការនិពន្ធតែង ។

២. ៣. បន្ថែម :

* ស្នេហាជាបញ្ហាមនុស្ស ហើយជាប្រភពនៃសុខទុក្ខរបស់មនុស្សថែមទៀត ដូចនេះការបញ្ចូលស្នេហាក្នុងអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ ពុំមានទំនាស់ទាស់ ខុសអ្វីឡើយ ។

* ស្នេហាជាសិល្បវិធីក្នុងការនិពន្ធតែង និងជាបច្ច័យ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ផ្ដើមដំណើររឿង ។

៣.ផ្ទុយ: ស្នេហាជាបញ្ហាមនុស្ស អក្សរសិល្ប៍ពោលមិនស្រាយបញ្ហាមនុស្ស ដូចនេះផ្លូវបញ្ហាស្នេហាក្នុងអក្សរ-សិល្ប៍ពុំគ្រាន់តែពុំមែនជាវិធើសរើសមាស់ ប៉ុណ្ណោះទេ តែមានប្រយោជន៍ផងដែរទៀត ។ ក្នុងករណីខ្លះ ដែលពុំមែនជាការចាំបាច់ គេអាចបំបាត់ស្នេហាចេញក៏បានដូចជា ឧបទេសអក្សរសិល្ប៍នេះជាភស្តុតាងស្រាប់ ។

* *

*

ប្រធានទី៣០.—

វត្តមានរឿងរាមាយណៈក្នុងអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍។

សេចក្ដីអធិប្បាយ

រឿងឥណ្ឌាមួយ ដែលបានផ្ដិតជាប់ក្នុងវប្បធម៌របស់ជនជាតិក្នុងអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ គឺរឿងរាមាយណៈ ។ តាមទំនងប្លែក ៗ របស់ខ្លួន ដូចជាអត្ថបទពាក្យកាព្យបែបរេកជា រឿងល្ខោនហ៊ុំ ឬ ចំណាក់ រឿងនេះក៏មែនជារឿងទេពនិទាននោះទេ គឺជាខ្នងវប្បធម៌ និងជាចំណងមួយនៃមនោគមឥណ្ឌា ដែលផ្សាយពាសពេញប្រទេសនានាក្នុងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។ តើប្រទេសនានាទទួលយករឿងឥណ្ឌានេះមកតាមវិធីណា? តាមវិធីចំលងតាម? បកប្រែមកជាភាសាជាតិរបស់ខ្លួន? ឬដូចម្ដេចទៅវិញ?

ដំណើរចូលនៃពន្ធរាមាយណៈក្នុងវប្បធម៌របស់ជនជាតិបរទេស ក្រៅតាមទំនួល ឬ ទំនាស់ផ្ទៃពលប៉ាណ្ណ ។ ក៏ណាយវិញ ក៏ដូចគ្នាដែរ គឺទៅតាមជំនឿ និងវិសេសភាព នៃវប្បធម៌

របស់ជនជាតិជាអ្នកទទួល ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្នុងវប្បធម៌បរទេស រឿងរាមាយណៈឥណ្ឌា ជួនកាលជាការបកប្រែសុទ្ធសាធ ជួនកាលជាតម្រាប់តាម ហើយជួនកាលជាការបញ្ចូលមនោគមថ្មីសុទ្ធ រហូតដល់ទៅមានការប្រឆាំងនឹងមនោគមឥណ្ឌានេះថែមទៀត ។

គេបានកត់សំគាល់ឃើញថា ឥទ្ធិពលនៃរឿងរាមាយណៈក្នុងវប្បធម៌បរទេស មានទិដ្ឋភាពសំខាន់បី : **អក្សរសិល្ប៍ សិល្បៈ និងល្ខោន** ។

ខ្មែរបានទទួលឥទ្ធិពលរឿងរាមាយណៈតាមទិដ្ឋភាពបីនេះឯង ក្នុងកាលកំណត់ហិណ្ឌូនីយកម្ម ។ ពេលនោះវិស័យសិល្បៈ ក៏ដូចវិស័យភាសាក៏ចំបរទេសបានត្រូវខ្មែរស្រូបយកមានទំរង់តាមចំណូលចិត្តជាតិ ហើយសំណល់បរទេសដែលរស់ក្នុងវប្បធម៌ខ្មែររហូតមក គឺជាលទ្ធផលនៃសម្មានកម្មស្របស្រួលតាមទេពកោសល្យខ្មែររួចរស់ហើយ ។ នេះជាការធម្មតា កាលណាមានដាក់បញ្ចូល ឬ ចំលងធាតុពីវប្បធម៌

មួយទៅវប្បធម៌មួយផ្សេងទៀត ។ ដូចនេះហើយរឿងរាមាយណៈតែងប្រែប្រួលធាតុដើមតិច ឬច្រើន កាលណាជ្រាបចូលទៅក្នុងវប្បធម៌បរទេស ។ ព្រោះត្រូវផ្គុំនឹងទឹកដីថ្មី ទំនាស់ទំនាញ បន្ថែមបន្ថយ បណ្ដុចបំប្លែក ទាំងអស់នេះពុំមានឯកភាពទេ ហើយជាការធម្មតាថែមទៀត ព្រោះថាការប្រែភាសាបរទេសមកជាភាសាជាតិ តែងតែមានគំលាតពីច្បាប់ដើមខ្លះជាប្រាកដ ។

ចុះរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរយើងគ្រាន់តែប្រែរឿងរាមាយណៈភាសាសំស្ក្រឹតមកជាភាសាខ្មែរឬទេ? ឬមួយមានធាតុថ្មីបន្ថែម និងបន្ថយធាតុចាស់ ដើម្បីឲ្យក្លាយ និងប្ដូរសាច់របស់រឿង អោយមានរសផ្សេងដែរ បើប្រៀបនឹងប្រទេសជិតខាងដូចជា សៀមលាវ ម៉ាឡាយូ ជ្វា ។ល។ ដែលរឿងគេមានចំណុចរួមជាច្រើន ដោយហេតុថាមានប្រភពចេញពីឥណ្ឌាតែមួយ តើរឿងរាមកេរ្តិ៍ខ្មែរយើងមានចំណុចរួមនេះដែរ? ឬមួយក៏ប្លែកពីគេទៅវិញ ?

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តាមចំណេះចេះដឹង យល់ច្បាស់ យល់ពិតអំពីរឿងកេរ្តិ៍ខ្មែរ គេអាចស្គាល់នូវប្រភេទ ប្រភព និង វិវត្តន៍ នៃចំរើនសិល្បភាពនីមួយៗ ។ គេអាចសន្និដ្ឋានថា សិល្បៈខ្មែរតាមបច្ចេកទេសនិងតាមសិល្បវិធីរបស់ខ្លួន បានបំប្លែងរឿងដើមក្រោយមកជារឿងមួយដែលមានតំលៃពិត ក្នុងវប្បធម៌របស់ជាតិខ្លួន ព្រោះជាមួយនឹងស្រិតចេញជាអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍នេះរឿងកេរ្តិ៍បានវិវត្តកាត់សតិអារម្មណ៍ខ្មែរ ជាច្រើនដំណាក់ហើយដែលអ្នកនិពន្ធអត្ថបទអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរបានស្វែងយកផលរួមពីរឿងនិទាន ចំរៀង រឿងពោល ចំលាក់ ឬ គំនូរ មកសរសេរតម្រូវតាមទស្សនៈ និងទំនោរខ្មែរនេះឯង ។

អាស្រ័យហេតុនេះហើយ បានជារឿងកេរ្តិ៍ខ្មែរមានតំលៃពិសេសក្នុងវប្បធម៌ខ្មែរ ហើយរស់រវើក ដែលជាប់នឹងវប្បធម៌ជាតិមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ កំចីបរទេសតែងតែមានជាធម្មតា ក្នុងវិស័យណាក៏ដូចវិស័យណា ជាតិណាក៏ដូចជាតិណាដែរ ប៉ុន្តែគេត្រូវគិតតំលៃវប្បធម៌របស់ជនជាតិនីមួយៗ ត្រង់

សមត្ថភាព ដែលនឹងខ្លួនយកធាតុពាសរបស់បរទេសមកចំពោ អោយល្អិតបាក់ចូលក្នុងវប្បធម៌ជាតិ ដើម្បីជាជំនួយអោយចំរើនល្អលាស់ឡើងទៅវិញ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ការប្រលងប្រជែងជ្រើសរើសនិស្សិតសាស្ត្រាចារ្យ

សម័យប្រលងថ្ងៃទី ១៣ - ១១ - ៧២

ប្រធានតែងសេចក្ដី : ៣ ម៉ោង

ប្រធានទី៣១. -

«អនាគតប្រទេស សង្ឃឹមលើយុវជន ។ ប្រសិនបើយុវជនពុំមានមូលដ្ឋានជាតិដ៏រឹងប៉ឹងទេ ប្រទេសជាតិនោះមុខតែនឹងគ្មានគ្រឹះទ្រទ្រង់ខ្លួនអោយបានគង់វង្សស្ថិតស្ថេរ ចិរកាលបានឡើយ ហើយថ្ងៃណាមួយនឹងមានគ្រោះមហន្តរាយជាពុំខាន » ។

អ្វីទៅដែលជាមូលដ្ឋានជាតិ តើការសិក្សាអំពីសិល្បៈអក្សរសិល្ប៍ជាតិ វប្បធម៌ ហើយនិង អរិយធម៌ជាតិនៅមធ្យមសិក្សា គ្រប់គ្រាន់ល្មមនឹងកសាងមូលដ្ឋានជាតិអោយយុវជនបានដែរឬទេ ។

សូមពិភាក្សា ពន្យល់គំនិតខាងនេះដោយទាញឧទាហរណ៍បញ្ជាក់ខ្លះផង ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

គំរោងតែង

ផ្ដើម : បញ្ហាប្រធាន :

អនាគតប្រទេសសង្ឃឹមលើយុវជន ដូចនេះយុវជនត្រូវមានមូលដ្ឋានជាតិដ៏រឹងប៉ឹង តើអ្វីទៅជាមូលដ្ឋានជាតិ? តើកម្មវិធីមធ្យមសិក្សា អំពីវប្បធម៌ អរិយធម៌ជាតិ អាចពង្រឹងមូលដ្ឋាននេះបានឬទេ ?

បរិយាយ .

ក– ស្រប :

១. អនាគតប្រទេសសង្ឃឹមលើយុវជន

យុវជន < យុវ + ជន

បា. យុវ ; សំ. យុវន៑ = កំលោះ យុវជន គឺជនកំលោះជនកំលោះក្រមុំ (នេះជានិយមតាមវចនានុក្រម)។

ន័យនេះនៅបង្អៀតចង្អល់នៅឡើយ ។ តាមការនិយមសព្វថ្ងៃ យុវជនមានន័យតែឡូលំទូលាយជាងនេះ ហើយពិបាកកំណត់អោយបានច្បាស់លាស់ផង ។ ប្រសិនបើយើង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទទួលយកន័យថា យុវជនជាជនកំលោះក្រមុំ ចុះនិស្សិតមួយចំនួនធំ ដែលមិនមែនកំលោះក្រមុំជាយុវជនដែរឬទេ? ហេតុនេះហើយ បានជាអ្នកខ្លះកំណត់ន័យថា យុវជនគឺនិស្សិតឬសិស្សនេះទៅវិញ ។ ប៉ុន្តែគេអាចសួរទៀតថា ចុះក្មេងជំទង់មួយក្រុមដែលមិនមែនជាសិស្សជាយុវជនដែរឬទេ ? អាស្រ័យហេតុនេះ ពាក្យយុវជនមានន័យទូលំទូលាយ ប៉ុន្តែក្នុងប្រធានៈសេចក្ដីយើងអាចកំណត់ន័យបានថា យុវជន គឺជនដែលមានវ័យជំទង់នេះឯង ។

វ័យជំទង់នេះ គឺវ័យសិក្សា ពុំមែនជាអ្នកទទួលខុសត្រូវក្នុងវិស័យណាមួយឡើយ ។ ប៉ុន្តែក្នុងអនាគតអស់ពីពួកចាស់ៗទៅ គឺដល់វេនពួកនេះហើយ ដែលត្រូវបន្តសាវតារជាតិក្នុងពិភពលោក ។ ដូចនេះ អនាគតប្រទេសជាតិសង្ឃឹមលើយុវជននេះឯង ។

ដើម្បីជាចំលើយទៅនឹងសេចក្ដីសង្ឃឹមរបស់ជាតិ យុវជន ត្រូវមានមូលដ្ឋានជាតិដ៏ប៉ឹង ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

២.បើខ្វះមូលដ្ឋានជាតិដ៏រឹងប៉ឹង ប្រទេសជាតិនឹងមានគ្រោះមហន្តរាយ :

— ប្រទេសនានាក្នុងលោកមានវិវត្តន៍ឆ្ពោះទៅរកការរីកចំរើនជានិច្ច ពីជំនាន់មួយទៅជំនាន់មួយ ហើយជាតិសាសន៍នីមួយ ៗ តែងខិតខំរៀបចំយុវជនគេអោយទៅជាអ្នកមានសមត្ថភាពគាប់បន្ត និងបង្កើនល្បឿនការកសាងជាតិគេទៅមុខទៀត ។

— ប្រសិនបើយុវជនយើង ជាយុវជនទន់ជ្រាយ ខ្សោយខ្វះសមត្ថភាព យើងនឹងជួបគ្រោះមហន្តរាយ ដោយសារជាតិជិតខាង ។ ដើម្បីសេពញមុខពេញមាត់ក្នុងលោកនេះបាន យុវជនត្រូវមានមូលដ្ឋានជាតិរឹងប៉ឹង ។

៣ . អ្វីទៅជាមូលដ្ឋានជាតិ ?

— មូលដ្ឋានជាតិគឺវប្បធម៌ អរិយធម៌ជាតិនេះឯង

— អរិយធម៌ មានពីរផ្នែកគឺ វប្បធម៌និង សត្ថុធម៌

— វប្បធម៌ជាតិបណ្ដុះចំណេះចេះដឹង និងស្មារតីជាតិ

ដើម្បីធ្វើអោយយុវជនទៅជាមនុស្សមានសមត្ថភាព និងជាមនុស្សមានស្មារតីជាតិ ។ ចំណេះចេះច្បាស់ យល់ពិតអំពីវប្បធម៌ជាតិបង្កើនសេចក្ដីស្នេហាជាតិពិតប្រាកដ ជួយពីការស្រលាញ់ជាតិត្រឹមតែពោលពាក្យថា ស្រលាញ់ជាតិតែប៉ុននោះ ។

— សង្គមធម៌គឺចំណេះចេះយកទ្រឹស្តី ទៅអនុវត្តអោយសង្គមរីកចំរើនល្អណាស់ឡើងទាន់សម័យ ។

រួមមក មូលដ្ឋានជាតិ គឺសមត្ថភាពមនុស្សជាពលរដ្ឋនិងអ្នកដឹកនាំ បន្ថែមលើស្មារតីជាតិនេះឯង ។ បើមានសមត្ថភាពតែបំរើបរទេសក៏មានគ្រោះថ្នាក់ដល់ជាតិ តែបើត្រឹមតែមានគំនិតជាតិនិយម ហើយខ្វះសមត្ថភាពក៏អាចជួបគ្រោះមហន្តរាយនេះដែរ ។

៥. តើការសិក្សាអំពីសិល្បៈ អក្សរសិល្ប៍ជាតិ វប្បធម៌ហើយនិង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

អរិយធម៌ជាតិនៅមធ្យមសិក្សា គ្រប់គ្រាន់ល្មមនឹងកសាងមូលដ្ឋានជាតិអោយយុវជនបានដែរឬទេ ?

— បាន ព្រោះការសិក្សាផ្នែកនេះបានបង្ហាញអោយយុ-វជនខ្មែរ ឃើញនូវវប្បធម៌ខ្ពស់ត្រដែតល្បីល្បាញរបស់ជាតិខ្លួនក្នុងអតីតកាល ហើយនាំអោយមានអំនួតនិងពេញចិត្តជាកូនខ្មែរ ព្រមតាំងចិត្តបន្តសាវតារនេះទៅមុខទៀត ។

ខ – ជំទាស់

១. វាសនាជាតិពុំមែនស្ថិតនៅលើយុវជនតែឯកឯង

—អ្នកជំនាន់មុនមានភារកិច្ចធំ ក្នុងការគ្រប់គ្រងជាតិអោយរស់ គឺកសាងជាតិគ្រប់វិស័យនៃវប្បធម៌អរិយធម៌ផង រៀបចំយុវជនសំរាប់មកបន្តបេសកកម្មរបស់ខ្លួនផង ។ ផ្ទុយទៅវិញ បើបាត់សង នាំគ្នាបំផ្លាញជាតិ អោយធុនទាបពេកទៅហើយ តើយុវជនបានអ្វីបន្តសាវតារ ?

២. ការសិក្សាអំពីវប្បធម៌អរិយធម៌ជាតិ តែមួយមុខ ពុំអាចពង្រឹងមូលដ្ឋានជាតិបានទេ ;

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

— ត្រូវសិក្សាវប្បធម៌ អរិយធម៌បរទេសអោយបានច្រើនថែមទៀតដើម្បីពង្រីកបំណោះចេះដឹងអោយបានទូលំទូលាយផង ដើម្បីក្រិតតំលៃជាតិខ្លួន ទៅនឹងបរទេសផងព្រមទាំងដើរអោយទាន់វិវត្តន៍ពិភពលោកផង ។

គ– រួម :

១– អនាគតប្រទេសសង្ឃឹមលើ យុវជនពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែកសាងជាតិស្ថិតនៅលើពលរដ្ឋទាំងអស់គ្នាគ្រប់ស្រទាប់ ពុំមែនបុគ្គលណាម្នាក់ ឬក្រុមណាមួយ មានសិទ្ធិទទួលកាន់កាប់ ទទួលខុសត្រូវផ្តាច់មុខឡើយ ។

២– ការសិក្សាវប្បធម៌អរិយធម៌ជាតិ បណ្តុះស្មារតីជាតិពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែ ដើម្បីពង្រីកវប្បធម៌ អរិយធម៌ជាតិអោយលូតលាស់ឆាប់រហ័សទាន់សម័យផងនោះ ការសិក្សាវប្ប-ធម៌បរទេសជាជំនួយសំខាន់ពោលពុំបាន ។ តំលៃពិតស្ថិតនៅត្រង់យើងចេះ ស្រូបយករសជាតិ ខ្លឹមសារបរទេសមកចំពាអោយល្អិតបាក់ចូលក្នុងវប្បធម៌ជាតិ ដើម្បីជាជីជាតិអាចរុញ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ព្រោះ ឬបង្កើនល្បឿនល្អគួរណាស់របស់វប្បធម៌ជាតិផង ថែមទៀត ។

ផ្ដប់ :

អនាគតប្រទេសសង្ឃឹមលើយុវជន ។ ប៉ុន្តែ បច្ចុប្បន្ននេះប្រទេសសង្ឃឹមលើចាស់ៗ ដូចនេះចាស់ ៗ ត្រូវតែបង្កើនល្បឿនរៀបចំស្រុកទេសដោយចូលក្នុងផ្លូវអន្តរជាតិ ហើយត្រូវអប់រំយុវជនដោយទៅជា មនុស្សមានសមត្ថភាព មានស្មារតីជាតិដែលអាចបន្តសាការជាតិក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រពិភពលោកបានដូចជាតិនានាផងៗ ផ្ទុយទៅវិញ បើចាស់ដោយគំរូអាក្រក់ដល់យុវជន ឬ មិនចាប់អារម្មណ៍លើការអប់រំយុវជនតម្រូវតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់ជាតិក្នុងពេលខាងមុខ ពេលនោះអ្នកទទួលខុសត្រូវពុំមែនធ្លាក់លើយុវជនទេ ។

* *

*

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី៣២ —

ខេមរយានកម្មក្នុងការសិក្សាបន្ថយកំរិតវិជ្ជាកូនខ្មែរមែនឬទេ?

គោលគំនិត

ផ្តើម: បញ្ហាប្រធាន

បានមជ្ឈដ្ឋានខ្លះបានចោទរិះគន់ថា «ខេមរយានកម្មក្នុងការសិក្សាបន្ថយកំរិតវិជ្ជាកូនខ្មែរ» តើមតិនេះត្រូវឬខុស?

បរិយាយ:

១– គេថាខេមរយានកម្មក្នុងការសិក្សា បន្ថយកំរិតវិជ្ជាកូនខ្មែរ ដោយការសំអាងថា:

– ភាសាខ្មែរពុំអាចយកធ្វើជាយានកើត និងជាយានយឺត

– ពាក្យខ្មែរមានចំនួនតិចប្រើមិនគ្រប់គ្រាន់

– ពាក្យខ្មែរមានន័យមិនច្បាស់ ហើយមិនទូលាយ

– ខ្មែរគ្មានពាក្យបច្ចេកទេស

– ខ្មែរគ្មានអ្នកប្រាជ្ញតែងសៀវភៅបំរុង

– កូនខ្មែរពុំអាចទៅបន្តវិជ្ជានៅបរទេសបានទេ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ដូចនេះ ទើបយោងកម្មវិធីការសិក្សានាពេលកន្លង កូនខ្មែរប្រុសស្រីទាបជាងមុនឆ្ងាយណាស់ ព្រោះគេលុបបំបាត់ អស់សន្សឹមអំពីរឿងអាគតកូនរបស់គេថែមទៀតផង ។

តើការណ៍នេះ សមហេតុសមផលឬទេ ?

២— ខេមរយោនកម្មក្នុងការសិក្សាមិនគ្រាន់តែមិនបន្ថយកំរិតវិជ្ជា ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែបានបន្ថែមល្បឿនការសិក្សាថែមទៀតៈ

— ភាសាខ្មែរជាភាសាងាយសំរាប់កូនខ្មែរ ហេតុនេះ កូនខ្មែរអាចយល់មិនពិបាកនូវវិជ្ជាណាមួយ បើគេពន្យល់ ប្រាប់តាមភាសាជាតិខ្លួន ។

— ពាក្យខ្មែរ មិនទាន់មានចំនួនគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ពន្យល់ គ្រប់មុខវិជ្ជាបានពិតមែន ជាពិសេសពាក្យដែលទាក់ទងនឹង បច្ចេកវិទ្យា ឬអ្វី ប៉ុន្តែពេលនេះហើយដែលអ្នកចេះដឹងខ្មែរ ត្រូវ ស្រាវជ្រាវ បង្កើតតាមមូលការខេមរភាសា ដើម្បីអោយស្របតាមចំណងប្រយោគសមាគា ដែលតែងតែទៅ ភាសាជាតិចូលបំពេញនូវភាសាបរទេស នៅពេលដែល

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បានទទួលឯករាជ្យផ្ដាច់ពីបារាំង ។ ការបំផុសការយល់
ពេលជាន់គេច្រើនណាស់ទៅហើយផង បើប្រៀបធៀបទៅ
នឹងប្រទេសជិតខាង ។

— យល់ថាភាសាខ្មែរមិនថ្លៃថ្នូរ គឺជាគំនិតបរទេសនិយម
វប្បធម៌បរទេស បានចាក់ឫសគល់ដល់ជំរៅហួសហេតុដល់ធ្វើ
ឲ្យពួកនេះអក្សរស្ទើរតែនឹងលើកតំលៃតែបរទេស ។ តាមពិត
តំលៃភាសាស្ថិតនៅលើន័យសេចក្ដីខាងនៅវិញទេ ។

— ភាសាបរទេសដែលមានលក្ខណៈអន្តរជាតិយើង
ត្រូវគេចេះដែរ ស្ដែងនេះ គ្មានតាំងឲ្យខូចតំលៃ
ឡើយ ។

— ខ្មែរខ្លះអ្នកប្រាជ្ញតែងសៀវភៅសិក្សាពិតមែន ប៉ុន្តែ
អ្នកបកប្រែខ្មែរដែលបានទៅសិក្សានៅបរទេស ត្រូវធ្វើការកម្ម
យកចំណេះខ្លួនមកបំរើជាតិ គឺត្រូវផ្តើមប្រែសៀវភៅជាភាសា
បរទេសមកជាភាសាខ្មែរឲ្យបានច្រើនសំរាប់កូនខ្មែរ គឺ
មិនទៅសិក្សានៅបរទេសដើម្បីស្ទើរបរទេស និងបង្កាប់ជាតិ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ផងដែរ មោះទេ ឲ្យយើងទៅវិញ ព្រមើលាត់ យើងអង់ យើងជាខ្មែរខាង ការរៀបចំកែខ្លួនកោយល្អឡើង ។

—ខ្លួនខ្មែរនៅតែគាបទៅបន្តផ្លាលបរទេសកើត ព្រោះ យើងបានរៀបចំកោយស័ស្សានុសិស្ស សិក្សាភាសាបរទេស ឲ្យបានបោះបង់ចោលភាសាជាតិគាំពិតប្រាកដមក ។ ម្យ៉ាង ទៀត ខេមរយានកម្មក្រៅមេខាងបលគ្គតនឹងភាសាសិក្សាភាសាប វប្បធម៌បរទេស ពីព្រោះវិជ្ជាកិច្ចការនឹងវប្បធម៌ជាតិជា ពន្លឺបក្ខីកោយលស់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ៍ក្នុងកន្លែងភាសា វប្បធម៌ ជាតិទិន្នន័យបរទេស ។ ម្យ៉ាងទៀត វិជ្ជាអំពីភាសា វប្បធម៌ជាតិ បានក្លាស់បញ្ចូលទៅសភាពយល់ នឹងពន្យល់អំពីវប្បធម៌នឹង ភាសាប្រែប្រួលហើយ ។ នេះជាសេចក្តីមួយគាបពាប់មក អ្នកបរទេសបានធ្លាប់ហើយ ។ ហើយជាតិសេសវិជ្ជាយល់ ច្បាប់អំពីកិច្ចការភាសានឹងវប្បធម៌ជាតិជាតិលាំនឹងជាប់ ពុំកោយ ទៅតាមតែគេភាញ្ញកោយស្រុកគេនឹងស្រើជាតិជាដកប ។

៣—ខេមរយានកម្មកនឹងការសិក្សាជាតក្តាចំពាច់ៗស្តីប

ឬមួយ ជាតិមួយណាមានបង្កើតភាសាមួយសំរាប់ប្រើ សេចក្តីថា ភាសារបស់ជាតិណាបំរើផលប្រយោជន៍ របស់ជាតិនោះ ៗ ដូចនេះភាសាបរទេសបំរើប្រយោជន៍បរទេស:

— បំរើសេដ្ឋកិច្ច: កាលណាយើងយកភាសាបរទេស ជាភាសាយាន យើងត្រូវទិញសៀវភៅមកពីបរទេសទាំងអស់ ដូចត្រូវពីបរទេស គឺផ្តល់រូបិយបណ្ណទៅអោយគេមួយផ្នែកធំ ៗ

— បំរើសង្គមកិច្ច: គេអាចដោះស្រាយបញ្ហាសង្គមកិច្ចគេមួយផ្នែកធំដោយបញ្ជូនគ្រូគេអោយមកធ្វើការជាសាស្ត្រាចារ្យនៅប្រទេសយើង ៗ ករណីពុំមានគេត្រូវដើរព្រោះមានផ្ទះមួយជំនៅប្រទេសយើង គេបញ្ជូនបច្ចេកទេសអ្នកការធ្វើអោយចូលករណីពុំមាន អ្នកទិញជាតិគេមានការធ្វើត្រឹមតែត្រង់ ៗ

— បំរើវប្បធម៌: វប្បធម៌បរទេសគ្របដណ្តប់លើវប្បធម៌ជាតិ ធ្វើអោយខ្មែរស៊ីបតែបរទេស ហើយពុំអោយតំលៃលើវប្បធម៌ជាតិ ព្រមទាំងមិនមានជំនឿថា អ្នកប្រាជ្ញខ្មែរអាចធ្វើ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ធំ ៗ នៅឯបរទេសនោះ សុទ្ធតែជនបរទេសដែលយក ចំណេញពីពួកយើងយកទៅបង្គ្រប់ជាតិគេ ដែលបាន ចំណេញច្រើនជាងអ្នកនោះថែមទៀត ។

— **បរិនយោបាយ :** នាំឱ្យយើងមិនខ្វាចបរទេសតាម រយៈវប្បធម៌ និងសេដ្ឋកិច្ចរបស់គេ ។

ប្រសិនបើយើងប្រើភាសាជាតិ យើងអាចដោះស្រាយ បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច និងបង្កើតមុខមួយផ្នែកធំ ដោយសន្សំប្រាក់- បណ្ណបានខ្លះផង ហើយអាចយកកម្មន្តដែលបរទេសកាន់ កាប់មកឱ្យខ្មែរវិញផង ។ សេចក្តីថា ភាសាជាតិបំរើ ប្រយោជន៍ជាតិ ។

— **ភាសាជាតិអាចបង្កើនល្បឿនសិក្សា :** ព្រោះសិស្ស នឹង ភាសា ។ ភាសាជាយានសំរាប់យល់ និងរៀនវិជ្ជា ។ បើយកភាសាបរទេសធ្វើជាយាន សិស្សមានការពិបាកពីរ គ្រា មួយគឺភាសាបរទេសបង្វិលក្បាលស្រាប់ទៅហើយសំរាប់ កូនខ្មែរ ហើយវិជ្ជាមានការពិបាកយល់មួយទៀត ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ផ្សប់ :

ទេសយានកម្មក្នុងការសិក្សា ពុំមែនបន្ថយគំរិតវិជ្ជាសាស្ត្រទេ ប៉ុន្តែបានបង្កើនល្បឿនការសិក្សាទៅវិញ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ទេសយានកម្មអាចជួយពង្រីកពង្រឹងស្មារតីជាតិ កុំរវើរវាយតាមបរទេសនិយម ប៉ុន្តែចេះទាញវប្បធម៌បរទេសមកដាក់បញ្ចូលក្នុងវប្បធម៌ជាតិបានចំរើនថែមទៀត ។ ទេស-យានកម្ម ពុំមែនជាទំនាស់ជាឧបសគ្គនឹងការសិក្សាភាសាវប្បធម៌បរទេសទេ ផ្ទុយទៅវិញវប្បធម៌បរទេស មានប្រ-យោជន៍សំខាន់សំរាប់យើងទៅវិញ ប្រសិនបើយើងមានមូល-ដ្ឋានរឹងស្មារតីជាតិនេះរួចហើយ ។ ការរិះគន់អំពីការផ្លាស់ប្តូរភាសាក្នុងនេះជាញឹកញាប់គេកំពុងទាន់ត្រឹមត្រូវដែរ ព្រោះថាអ្វីដែលកំពុងរៀបចំ តែងមានការពិបាក ការកែប្រែ ការផ្លាស់ប្តូរផ្នែកខ្លះឯង ហើយការផ្លាស់ប្តូរនេះ ជាច្បាប់ធម្មជាតិផងថែមទៀតព្រោះថាអ្វី ៗ ក្នុងលោកយើងនេះសុទ្ធតែមានការប្រែប្រួលការផ្លាស់ប្តូរ ដែលជាវិវត្តន៍ឆ្ពោះទៅរកការចំរើន ៗ ផ្ទុយ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទៅវិញ អ្វីដែលនៅសៀមគ្មានពលនាគីស្លាប់ អ្វីដែលរស់ តែងកើតកើតឡើងជានិច្ចរៀបនេះឯង ។

ស៊ុន ស៊ូវ៉ាន់
រូបមន្ត
VICHEA TIP
ពិជគណិត
ថ្នាក់ទី១
តារាងដែលរៀបត្រីកោណមាត្រ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ប្រធានទី៣៣.—

« ស្មារតីជាតិ ជាកំលាំងបង្កើនល្បឿនខេមរនីយកម្ម ក្នុងផ្នែកភាសាជាតិ »

ចូរពន្យល់ទស្សនៈនេះ ។

គោលគំនិត

ផ្ដើម :

មនុស្សតែងរស់នៅជាក្រុម ជាសង្គម ពុំមែននៅតែឯកឯងទេ ។ ក្រុមមួយបានបង្កើតភាសាមួយសំរាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងការប្រស្រ័យទាក់ទងគ្នា សេចក្ដីថា ភាសារបស់ក្រុមណាបំរើក្រុមនោះ ភាសាជាតិណាបំរើជាតិនោះ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ហើយបានជាប្រទេសទន់ខ្សោយក្នុងលោក ខំរំដោះភាសាបរទេសចេញ ស្របជាមួយនឹងពេលរំដោះជាតិ ដើម្បីឯករាជ្យក្នុងវិស័យនយោបាយនោះដែរ ។ ក្នុងន័យនេះ ខ្មែរយើងខំពង្រីកពង្រឹងភាសារបស់ខ្លួន ចាប់តាំងពីបានទទួលឯករាជ្យក្នុងវិស័យនយោបាយមក ។ ហើយនៅដំណាក់ពុង

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ក្រោយនេះ ចលនាខេមរនិយកម្មបានចាប់ផ្ដើមសកម្មភាពយ៉ាងពេញទំហឹង ។ ដើម្បីជាកែវតភ្ជាប់ក្នុងការបង្កើនល្បឿនចលនាជាតិនេះ អ្នកប្រាជ្ញខ្មែរម្នាក់បានអះអាងថា : " ស្មារតី**ជាតិជាកំលាំងបង្កើនល្បឿនខេមរនិយកម្មភាសាជាតិ**" ។ តើទស្សនៈនេះមានន័យះសេចក្ដីយ៉ាងណា ហើយស្មារតីជាតិស្ថិតនៅលើអ្វី ជាគោលមូលដ្ឋាន ?

បរិយាយ

ក – ស្មារតីជាតិនាំអោយចូលចិត្តប្រើពាក្យខ្មែរ តែងឃ្លាបែបខ្មែរ ហើយគិតតាមគំនិតខ្មែរ

១– និយមប្រើពាក្យបែបខ្មែរ

– គប្បីនិយមប្រើពាក្យខ្មែរ បានជាពោលបែបនេះព្រោះសព្វថ្ងៃមានទំនោរមួយដែលនិយមពាក្យបរទេសដំនួសពាក្យខ្មែរ មានពាក្យបាលី-សំស្ក្រឹត បារាំងជាដើម ។

ទំនោរនេះកើតឡើងដោយសារហេតុពីរគឺ: ម្យ៉ាងគេពុំចេះខ្មែរ ម្យ៉ាងចេះខ្មែរហើយប៉ុន្តែគេយល់ថាពាក្យខ្មែរគ្មាន

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តំលៃ ដូចបរទេស ៗ ដូនកាលគេថាពាក្យខ្មែរមានន័យមិនចំ មិនច្បាស់ ដូនកាលគេថាវែងពេក ដូនកាលគេថាមិនថ្លៃថ្នូរ ៗ

យល់បែបនេះពុំសមរម្យទេ ព្រោះតំលៃពាក្យពុំមែនស្ថិតនៅលើអ្វីជាបរទេសនោះទេ គឺស្ថិតនៅក្នុងន័យសេចក្តីដែលចេញមកពីទស្សនៈអ្នកនិពន្ធក្នុងការអធិប្បាយ ជាឃ្លា ជាវគ្គ-ប់ង ៗ តំលៃពាក្យខ្មែរស្ថិតនៅសភាពជាខ្មែរនេះឯង សេចក្តីថាពាក្យខ្មែរ កើតពីខ្មែរ ជាគ្រឿងប្រដាប់អធិប្បាយផ្សាយទស្សនៈ និងវិជ្ជា បានរាប់រហាស់ដល់ខ្មែរគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ៗ

ប៉ុន្តែគេជៀសវាងមិនប្រើពាក្យបរទេសពុំកើតក្នុងករណីខ្លះដូចជា :

- ពាក្យខ្មែរនៅខ្វះ
- ពាក្យបច្ចេកទេសដែលមានលក្ខណៈជាអន្តរជាតិ
- ទស្សនសព្ទរបស់អ្នកប្រាជ្ញបរទេស

២ – និយមតែងឃ្លាបែបខ្មែរ

– ពិតមែនតែក្នុងករណីខ្លះ យើងទទួលយកពាក្យបរ-

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

ទេសមកប្រើ ប៉ុន្តែឃ្លាប្រយោគវិញ ត្រូវតែតែងតាមបែបខ្មែរជានិច្ច ។

៣– និយមគិតក្នុងភាសាខ្មែរ

– ប្រើភាសាណាគិតក្នុងភាសានោះ ទើបស្រដីមានលក្ខណៈស្របស្រួលតាមបទភាសាជាតិនោះ ។

– ក្នុងករណីបកប្រែ ភាសាបរទេសមកជាភាសាជាតិ យើងត្រូវធ្វើខេមរនីយកម្មគំនិត ក្នុងភាសាបរទេសដើម្បីធ្វើអោយគំនិតមានរូបរាង ជាពាក្យសំដីស្របស្រួលតាមបែបខ្មែរ ។ ប៉ុន្តែត្រូវគោរពអត្ថន័យក្នុងគំនិតដើមជាភាសាបរទេស ។

៤– ស្មារតីជាតិផ្តើនល្បឿនខេមរនីយកម្មក្នុងភាសា

– ស្មារតីជាតិ នាំអោយចូលចិត្តប្រើពាក្យរបស់ជាតិ ប្រើពាក្យខ្មែរនេះទៅបាន អាស្រ័យនៅលើចំណេះចេះច្បាស់អំពីភាសាជាតិ

– និយមសរសេរតែងតាមឃ្លាប្រយោគបែបខ្មែរ ទៅ

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បានលុះត្រាតែចេះសម្ពន្ធរូប ចេនារូប និងពន្ធរូបខ្មែរច្បាស់លាស់

— និយមគិតជាភាសាខ្មែរទៅកើត លុះត្រាតែចេះភាសានេះច្បាស់ ។

ដូចនេះ ស្មារតីជាតិ តំរូវអោយខំសិក្សាអំពីភាសាជាតិ វិជ្ជាចេះច្បាស់អំពីភាសាខ្មែរ នាំអោយចូលចិត្តប្រើភាសាខ្មែរ គិតជាខ្មែរ ពេលនេះខេមរនីយកម្មភាសាខ្មែរមានល្បឿនជាប្រាកដ ។

ផ្ទប់:

ចំណង់និងចំណូលចិត្ត ប្រើភាសាជាតិតែប៉ុណ្ណោះ ពុំទាន់គ្រប់គ្រាន់ ហើយពុំទាន់មានលក្ខណៈជាស្មារតីជាតិនៅឡើយទេ ។ នឹងមានសភាពជាស្មារតីជាតិ លុះត្រាតែនិយមប្រើពាក្យបែបខ្មែរ និយមសរសេរឃ្លាប្រយោគតាមបែបខ្មែរ និយមគិតជាភាសាខ្មែរ ហើយនិយមប្រើវិធីគិតជាខ្មែរទៅកើតលុះត្រាតែមានវិជ្ជាចេះច្បាស់អំពីភាសាខ្មែរ វិជ្ជាយល់ច្បាស់អំពីភាសាខ្មែរនាំអោយស្រលាញ់ភាសាខ្មែរ ចូល

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

បំផុតប្រើភាសាខ្មែរ ហើយទំរកគំនិតទាំងឡាយដែលជាបរទេស ដោយមានលក្ខណៈ ស្របស្រួលតាមបែបខ្មែរយកចូលក្នុងវប្បធម៌ជាតិដើម្បីធ្វើឲ្យចំរើនល្អតលាស់ថែមទៀតៗ ហេតុនេះហើយបានជាគេថា ស្នាដៃជាតិបង្កើនស្បៀងខេមរនិយកប្បករិកាភាសាជាតិនេះឯង ។

* ចប់ *

* សេចក្តីបញ្ជាក់ *

* សិល្បៈតែងមានថែងយ៉ាងក្បោះក្បាយ ក្នុងគំរូតែងសេចក្តីថ្នាក់ទី៦ អំពីរឿងកម្មករ៉ូ - វេស្សន្តរ - តាកី - ទុំទាវ ។

* ដំណោះស្រាយខ្លះ មានចំនងសេចក្តីថា សេចក្តីអធិប្បាយ នេះជាសេចក្តីអធិប្បាយគំរូ ខ្លះមានចំនងសេចក្តីថា គោលគំនិតឬលំនាំតែង នេះពុំមែនជាសេចក្តីអធិប្បាយទេ គឺការបង្ហាញគោលគំនិតនិងលំនាំតែងតែប៉ុណ្ណោះ ។

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

តម្កល់ទុកត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់លេខ ១៨៩៨
ចុះថ្ងៃទី ១៩ ១២-១៩៧២
បោះពុម្ពលើកទី ១ ចំនួន ៣០០០ ក្បាល

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

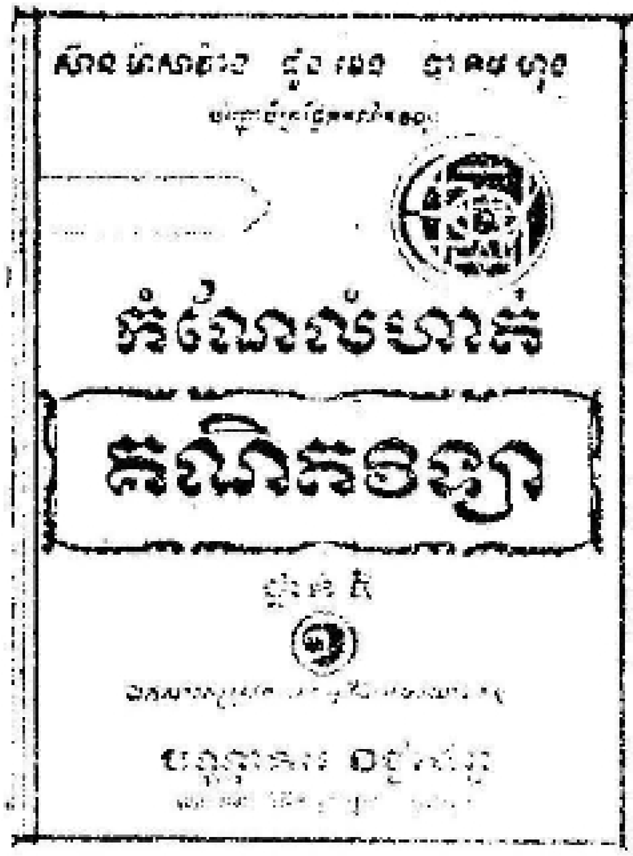

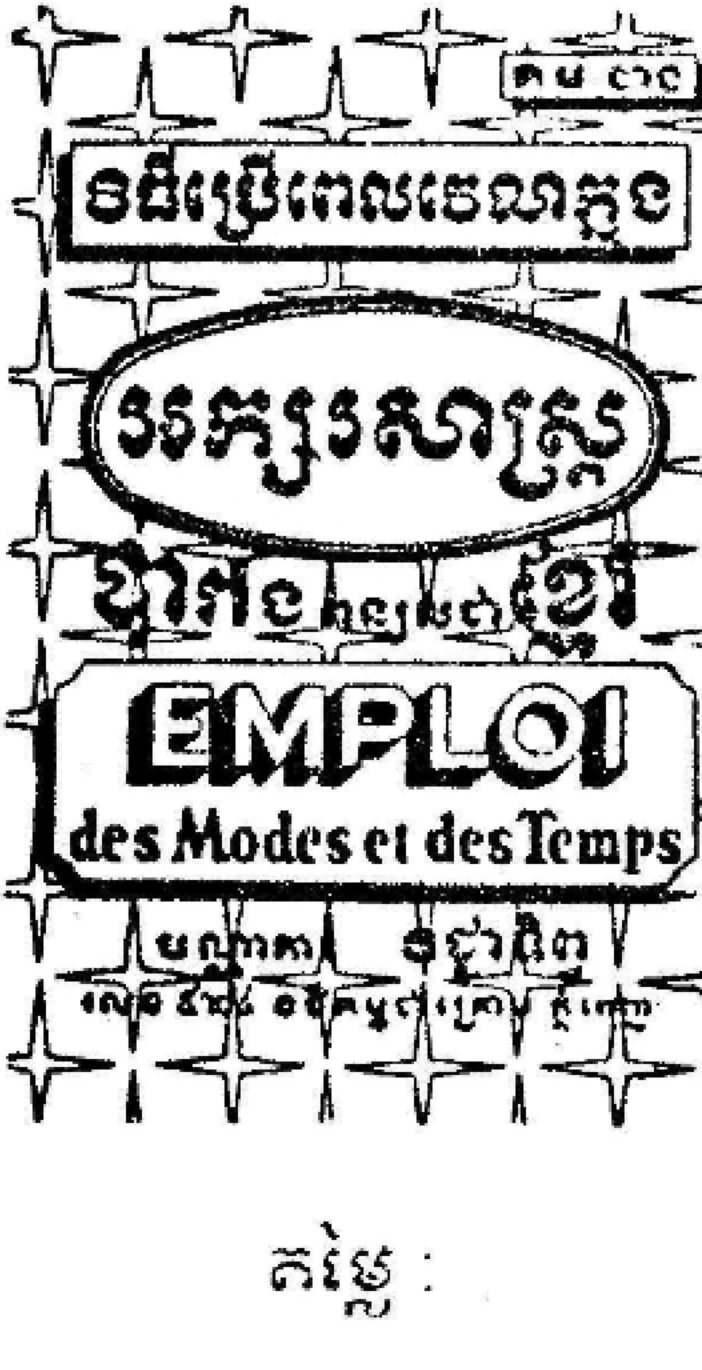

តម្លៃ :

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org